

สารบัญ

คำนำ	1
หลักสูตร “สารระการเรี่ยนรู้สังคตคคกษา ศาสนาและวัฒนธรรม”	3
รายละเอียดหลักสูตร	4
คำอธิบายรายวิชา	4
วัตถุประสงค์	4
สารระการอบรม	4
กิจกรรมการอบรม	4
สื่อประกอบการอบรม	5
การวัดผลและประเมินผลการอบรม	5
บรรณานุกรม	5
เค้าโครงเนื้อหา	6
ตอนที่ 1 คุณค่าของประวัติศาสตร	10
ตอนที่ 2 โครงการประวัติศาสตร	19
ตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะการคิดในวิชาประวัติศาสตร	30
ตอนที่ 4 สอนประวัติศาสตรอย่างไรให้ได้ผล	44
ตอนที่ 5 หน่วยการเรี่ยนรู้อิงมาตรฐานวิชาประวัติศาสตร	66
ใบงานที่ 1	74
ใบงานที่ 2.1	75
ใบงานที่ 2.2	76
ใบงานที่ 3	77
ใบงานที่ 4	78
ใบงานที่ 5	80

รายละเอียดหลักสูตร

คำอธิบายรายวิชา

ความหมายของประวัติศาสตร์ความเป็นมาความสำคัญและประโยชน์ของประวัติศาสตร์คุณค่าของประวัติศาสตร์ทักษะการคิดได้แนวทางการและทักษะการคิดในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์การจัดทาหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และการจัดทาหน่วยการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ได้

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. อธิบายความหมายของประวัติศาสตร์ความเป็นมาความสำคัญและประโยชน์ของประวัติศาสตร์
2. อธิบายคุณค่าของประวัติศาสตร์ได้
3. อธิบายทักษะการคิดได้
4. สามารถออกแบบทักษะการคิดในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ได้
5. สามารถอธิบายแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์
6. สามารถเลือกวิธีสอนไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์

อย่างเหมาะสม

7. สามารถอธิบายการจัดทาหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

8. สามารถออกแบบการจัดทาหน่วยการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ได้

สาระการอบรม

- ตอนที่ 1 คุณค่าของประวัติศาสตร์
- ตอนที่ 2 โครงการประวัติศาสตร์
- ตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะการคิดในวิชาประวัติศาสตร์
- ตอนที่ 4 สอนประวัติศาสตร์อย่างไรให้ได้ผล
- ตอนที่ 5 หน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานวิชาประวัติศาสตร์

กิจกรรมการอบรม

1. ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม
2. ศึกษาเนื้อหาสาระการอบรมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. ศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมจากใบความรู้

4. สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้
5. ทำใบงาน/กิจกรรมที่กำหนด
6. แสดงความคิดเห็นตามประเด็นที่สนใจ
7. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เข้ารับการอบรมกับวิทยากรประจำหลักสูตร
8. ทาแบบทดสอบหลังการอบรม

สื่อประกอบการอบรม

1. บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
2. ใบความรู้
3. วีดิทัศน์
4. แหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
5. กระดานสนทนา (Web board)
6. ใบงาน
7. แบบทดสอบ

การวัดผลและประเมินผลการอบรม

วิธีการวัดผล

1. การทดสอบก่อนและหลังอบรมโดยผู้เข้ารับการอบรมจะต้องได้คะแนนการทดสอบหลังเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
2. การเข้าร่วมกิจกรรมได้แก่ส่งงานตามใบงานที่กำหนดเข้าร่วมกิจกรรมบนกระดานสนทนา

บรรณานุกรม

วุฒิชัยมูลศิลป์ (มพพ.) หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานประวัติศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระ
เรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2552 กรุงเทพฯ :อักษรเจริญทัศน์

สันติวิจักขณาลัญญ์. (2551) .การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้การสอนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์.

เอกสารประกอบการประชุมปฏิบัติการโครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่เน้น Flexible
Learning & E-Learning. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

หน่วยศึกษานิเทศก์สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. (2544). เอกสารการนิเทศรูปแบบ
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนประวัติศาสตร์และศีลธรรม:กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว

หน่วยศึกษานิเทศก์. สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา. (2544). เอกสารการนิเทศรูปแบบ
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนประวัติศาสตร์และศีลธรรม.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว

หลักสูตร TEPE-209

หลักสูตรสารการเรียนรู้อัจฉริยะศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม: โครงการประวัติศาสตร์

เค้าโครงเนื้อหา

ตอนที่ 1 คุณค่าของประวัติศาสตร์

เรื่องที่ 1.1 ประวัติศาสตร์คืออะไร

เรื่องที่ 1.2 ความเป็นมาและความสำคัญของประวัติศาสตร์

เรื่องที่ 1.3 คุณค่าของประวัติศาสตร์

แนวคิด

1. การศึกษาเหตุการณ์สำคัญในอดีตของสังคมมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและสิ่งแวดล้อมโดยการสอบสวนร่องรอยหลักฐานที่หลงเหลืออยู่อย่างเป็นระบบการสืบค้นเรื่องราวที่เชื่อว่าจะเกิดขึ้นจริงโดยตรวจสอบร่องรอยหลักฐานที่หลงเหลืออยู่การศึกษาเรื่องราวสำคัญๆเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านต่างๆของมนุษย์ในสังคมศาสตร์ของการรวบรวมแยกแยะจัดระบบวิเคราะห์วิพากษ์และการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในสังคมมนุษย์ศาสตร์ของการอธิบายปรากฏการณ์ในสังคมเพื่อให้รู้รากเหง้าของปัญหาศาสตร์ที่สร้างความผูกพันทางด้านจิตใจและความรู้สึกเกี่ยวกับประเทศชาติสังคมชุมชนและครอบครัวของตนเองการเรียนรู้อดีตเพื่อเข้าใจปัจจุบันมองไปสู่อนาคต กระบวนการพัฒนาปัญญาด้วยการสืบค้นรวบรวมวิเคราะห์ประเมินค่าข้อมูลรอบด้านแสวงหาการไต่สวนการสำรวจการสังเกตการย้อนพินิจการเปรียบเทียบการตีความการอภิปรายการวิเคราะห์การเล่าเรื่อง

2. ประวัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ศึกษาประสบการณ์ของมนุษย์ได้ดีกว่าศาสตร์แขนงอื่นทั้งยังเป็นวิชาพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้โดยหาหน้าที่เชื่อมโยงศาสตร์ทั้งสามสาขาคือมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าพื้นฐานความรู้ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์เป็นรากฐานสำคัญประวัติศาสตร์ที่ดีจะเป็นรากฐานให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจมีความตระหนักในความสำคัญของตนเองชุมชนและประเทศชาติก่อให้เกิดความสำนึกถึงผลกระทบในอดีตที่มีต่อปัจจุบันทั้งในระดับชุมชนระดับชาติและระดับสังคมโลก

3. จากพระราชดำริและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 การติดตามผลการเรียนและประกาศหลักสูตรประวัติศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาจึงต้องมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เกิดประโยชน์แท้จริงถึงคุณค่าของประวัติศาสตร์ในด้านเนื้อหาด้านทักษะกระบวนการด้านพัฒนาสติปัญญาด้านเจตคติ/ค่านิยม

วัตถุประสงค์

1. อธิบายความหมายของประวัติศาสตร์ความเป็นมาความสำคัญและประโยชน์ของประวัติศาสตร์

2. อธิบายคุณค่าของประวัติศาสตร์ได้

ตอนที่ 2 โครงการประวัติศาสตร์

เรื่องที่ 2.1 วิธีการทางประวัติศาสตร์

เรื่องที่ 2.2 โครงการทางประวัติศาสตร์

แนวคิด

1. ในปัจจุบันวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้เป็น “ทักษะกระบวนการ” หนึ่งในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เช่นเดียวกับทักษะในการคิดวิเคราะห์การสรุปการตีความและทักษะอื่นๆที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกชั้นปีต่อเนื่องจนจบหลักสูตรวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าที่เราสามารถนำไปใช้ศึกษาได้ทั้งประวัติศาสตร์ชาติและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น หลักฐานที่ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์มีทั้งหลักฐานชั้นต้นและหลักฐานชั้นรองในการรวบรวมหลักฐานเราต้องรวบรวมหลักฐานที่หลากหลายและครบถ้วนเพื่อให้ได้ข้อมูลหรือเรื่องราวที่มีความถูกต้องน่าเชื่อถือและใกล้เคียงความจริงมากที่สุด

2. การสอนแบบโครงการเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความสนใจของผู้เรียนและได้ทำงานอย่างเป็นขั้นเป็นตอนโดยผ่านกระบวนการหลายอย่างได้แก่ กระบวนการแก้ปัญหาผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติเพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเองจึงเป็นการเรียนรู้จากการได้มีประสบการณ์ตรงจากแหล่งเรียนรู้การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดประสบการณ์ให้นักเรียนเหมือนกับการทำงานในชีวิตจริง

วัตถุประสงค์

1. อธิบายวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้
2. ระบุขั้นตอนในการจัดกิจกรรมโครงการทางประวัติศาสตร์ได้
3. ระบุแนวทางในการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนโครงการประวัติศาสตร์

ตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะการคิดในวิชาประวัติศาสตร์

แนวคิด

1. การคิดเป็นกระบวนการทางสมองของผู้เรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ถ้าผู้เรียนได้มีวิธีคิดอย่างเป็นระบบที่มีการใคร่ครวญไตร่ตรองแยกแยะแจกแจงเป็นส่วนจะทำให้ผู้เรียนได้พิจารณาสารจากการฟังหรือการอ่านประเมินค่าแล้วสรุปเลือกเฟ้นจนนำไปสู่การคิดตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเป็นพื้นฐานที่สำคัญ

2. การถาม (Questioning) คือยุทธศาสตร์การสอนที่สำคัญก่อให้เกิดการเรียนรู้ช่วยพัฒนากระบวนการคิดการตีความการไตร่ตรองการถ่ายทอดความรู้ความคิดและความเข้าใจและสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการเรียนรู้การคิดและการสอน

3. การเรียนแบบสร้างแผนผังความคิด (Concept Mapping) เป็นการฝึกให้ผู้เรียนจัดกลุ่มความคิดรวบยอดของตนเพื่อให้เห็นภาพรวมของความคิดเห็นความสัมพันธ์ของความคิดรวบยอดเป็นภาพสามารถเก็บไว้ในหน่วยความจำได้ง่าย

วัตถุประสงค์

1. อธิบายทักษะการคิดได้
2. สามารถออกแบบทักษะการคิดในการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ได้

สามารถใช้แนวคิดของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

วัตถุประสงค์

1. สามารถอธิบายการจัดทำหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
2. สามารถออกแบบการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนวิชประวัติศาสตร์ได้

ตอนที่ 1 คุณค่าของประวัติศาสตร์

เรื่องที่ 1.1 ประวัติศาสตร์คืออะไร

ความหมาย ประวัติศาสตร์ หมายถึงการศึกษาเหตุการณ์สำคัญในอดีตของสังคมมนุษย์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา และสิ่งแวดล้อมโดยการสอบสวนร่องรอย หลักฐาน ที่หลงเหลืออยู่อย่างเป็นระบบที่เรียกว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์ ดังนั้น ประวัติศาสตร์คือ

- การสืบค้นเรื่องราวที่เชื่อว่าเกิดขึ้นจริงโดยตรวจสอบร่องรอยหลักฐานที่หลงเหลืออยู่
- การศึกษาเรื่องราวสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ของมนุษย์ในสังคม
- ศาสตร์ของการรวบรวมแยกแยะจัดระบบวิเคราะห์ วิพากษ์ และการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงในสังคมมนุษย์
- ศาสตร์ของการอธิบายปรากฏการณ์ในสังคมเพื่อให้รู้รากเหง้าของปัญหา
- ศาสตร์ที่สร้างความผูกพันทางด้านจิตใจและความรู้สึกเกี่ยวกับประเทศชาติ สังคม ชุมชนและครอบครัวของตน
- การเรียนรู้ อดีต เพื่อเข้าใจปัจจุบัน มองไปสู่อนาคต
- กระบวนการพัฒนาปัญญาด้วยการสืบค้น รวบรวม วิเคราะห์ ประเมินค่าข้อมูลรอบด้าน

การแสวงหา การไต่สวน การสำรวจ การสังเกต การย้อนพินิจ การเปรียบเทียบ การตีความ การอภิปราย การวิเคราะห์ การเล่าเรื่อง

สรุป

ประวัติศาสตร์ อาจกล่าวได้ว่า เป็นเหตุการณ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นในอดีต และสิ่งที่มนุษย์ได้กระทำ หรือสร้างแนวความคิดไว้ทั้งหมด รวมถึงเหตุการณ์ที่เกิดจากเจตจำนงของมนุษย์ ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยบังเอิญ หรือธรรมชาติที่มีผลต่อมนุษยชาติ ประวัติศาสตร์ ได้แก่ เหตุการณ์ในอดีตที่นักประวัติศาสตร์ได้สืบค้นค้นคว้าแสวงหาหลักฐานมารวบรวมและเรียบเรียงขึ้น เนื่องจากเรื่องราวของมนุษย์ในอดีตมีขอบเขตกว้างขวาง และมีความสำคัญแตกต่างกันน้อยลดหล่นกันไป นักวิทยาศาสตร์จึงหยิบยกขึ้นมาศึกษาเฉพาะแต่สิ่งที่ตนเห็นว่ามีมีความหมายและมีความสำคัญ

ตอนที่ 1 คุณค่าของประวัติศาสตร์

เรื่องที่ 1.2 ความเป็นมาและความสำคัญของประวัติศาสตร์

ความเป็นมา

เนื่องจากประวัติศาสตร์เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่มนุษย์คิดและทำ และเกี่ยวข้องกับมนุษย์ตามมิติของกาลเวลา ประวัติศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่ศึกษาประสบการณ์ของมนุษย์ได้ดีกว่าศาสตร์แขนงอื่น ทั้งยังเป็นวิชาพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ โดยทำหน้าที่เชื่อมโยงศาสตร์ทั้งสามสาขา คือ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าพื้นฐานความรู้ความเข้าใจทางประวัติศาสตร์เป็นรากฐานสำคัญของการเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะเหตุใดและมีวิวัฒนาการอย่างไรอันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างมีเหตุมีผล มาตรการในการแก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกันการกระทำหรือการตัดสินใจใด ๆ ที่มิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความรู้ทางประวัติศาสตร์มักจะผิดพลาดได้ง่าย วิชาประวัติศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่สำคัญยิ่งในการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ในด้านเนื้อหา การสอนประวัติศาสตร์ที่ดีจะเป็นรากฐานให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ มีความตระหนักในความสำคัญของประวัติศาสตร์ของตนเอง ชุมชน และประเทศชาติ ก่อให้เกิดความสำนึกถึงผลกระทบในอดีตที่มีต่อปัจจุบัน ทั้งในระดับชุมชน ระดับชาติ และระดับสังคมโลก ในด้านการสร้างเสริมภูมิปัญญาและทักษะด้านมนุษยศาสตร์ การสอนตามขั้นตอนที่ถูกต้องจะเป็นการฝึกวิเคราะห์กระบวนการคิดอย่างมีเหตุมีผลไปพร้อม ๆ กับการใช้ภาษา ด้วยการจัดระบบข้อเท็จจริงให้สัมพันธ์กับมิติเวลา สถานที่ บุคคล และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในลักษณะที่สามารถอธิบายให้เข้าใจได้ ส่วนด้านจริยธรรมและวัฒนธรรม การนำตัวอย่างเหตุการณ์ที่เป็นบทเรียนที่เกิดขึ้นในอดีตมาใช้ในการพิจารณา วิพากษ์วิจารณ์ในเชิงจริยธรรมจะเป็นเครื่องกระตุ้นให้เยาวชนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาตนเอง และการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

วิชาประวัติศาสตร์ เป็นวิชาที่สังคมให้ความสนใจ ติดตามและตรวจสอบการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการอยู่ตลอดเวลา เพราะวิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่มีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอมให้เยาวชนของชาติมีจิตสำนึก และภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย

ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่สำคัญ ดังนี้

มาตรา 7 จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็น

ไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติรวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

มาตรา 23 การจัดการศึกษาเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และ
บูรณาการตามความเหมาะสมในเรื่อง

1. ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ
และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมโลก และระบบการเมือง
การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ฝึกทักษะกระบวนการคิดและประยุกต์ใช้ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ปัญหา

3. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุล รวมทั้ง
ปลูกฝังคุณภาพ ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา

4. จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสื่อ และแหล่งวิทยาการประเภท
ต่าง ๆ

มาตรา 25 ส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่
ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์

มาตรา 27 สถานศึกษาจัดทำสาระของหลักสูตร เพื่อความเป็นไทยความเป็นพลเมืองดีของ
ชาติเกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็น
สมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

ประโยชน์ของประวัติศาสตร์

1. ประวัติศาสตร์ช่วยมนุษย์ในการตัดสินใจ เมื่อจำเป็นต้องเผชิญกับปัญหาสำคัญๆ ทั้งนี้ โดย
อาศัยแนวประสบการณ์ของมนุษย์ในอดีตในการตัดสินใจว่า ควรจะปฏิบัติอย่างไรกับปัญหาที่ประสบ
อยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดผลดีที่สุดสำหรับอนาคต

2. การศึกษาประวัติศาสตร์ทำให้เราเกิดความเพลิดเพลิน บุคคลที่ศึกษาประวัติศาสตร์เพื่อ
ประโยชน์ด้านนี้มีความรู้ลึกซึ้งสนุกสนานเพลิดเพลินอยู่กับการจดจำปีที่เกิด เหตุการณ์สำคัญๆ ภูมิหลัง
ให้เราศึกษาเรื่องราวต่างๆ โดยรอบตัวเราได้อย่างน่าสนใจ

วิชาประวัติศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาอดีตโดยมีระบบเป็นวิชาที่ครอบคลุมและแทรกซึมอยู่ในทุก
สาขาวิชา จะไม่มีวิชาใดมีลักษณะเป็นวิชาขึ้นได้โดยไม่อาศัยประวัติศาสตร์เลย

ประวัติศาสตร์มีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ เพราะว่า ประวัติศาสตร์จะเป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้
เราได้ศึกษาต่อถึงเรื่องราวต่างๆ ในอดีตและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้

ประวัติศาสตร์ เปรียบเสมือนบทเรียนบทหนึ่งของชีวิตที่สอนให้มนุษย์ได้เรียนรู้โดยใช้
ประสบการณ์ ที่ได้เรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันให้ดีขึ้น

ประวัติศาสตร์ช่วยกำหนดทิศทางการดำเนินการ การวางแผนพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และผลของปัจจุบันก็ส่งผลถึงอนาคต ถ้าหากเราสามารถนำประวัติศาสตร์มาประยุกต์ใช้ปรับปรุงแก้ไขให้ปัจจุบันดำเนินไปด้วยดี

จะเห็นว่าประวัติศาสตร์มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และอื่นๆ ไม่จำกัดขอบเขตซึ่งนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ในปัจจุบันให้สร้างสรรค์ และพัฒนาสิ่งดีๆ ต่อไป เพื่อวิวัฒนาการในอนาคตข้างหน้า ประวัติศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

สรุป

ประวัติศาสตร์มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และอื่นๆ ไม่จำกัดขอบเขตซึ่งนับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เป็นแหล่งข้อมูลที่ทำให้ศึกษาต่อถึงเรื่องราวต่างๆ ในอดีตและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้เปรียบเสมือนบทเรียนบทหนึ่งของชีวิตที่สอนให้มนุษย์ได้เรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ ที่ได้เรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันให้ดีขึ้นช่วยกำหนดทิศทางการดำเนินการ การวางแผนพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ในปัจจุบันให้สร้างสรรค์ และพัฒนาสิ่งดีๆ ต่อไป เพื่อวิวัฒนาการในอนาคตข้างหน้า ประวัติศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง

ตอนที่ 1 คุณค่าของประวัติศาสตร์

เรื่องที่ 1.3 คุณค่าของประวัติศาสตร์

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ พระราชทานในพระราชวโรกาสให้คณะบุคคลต่าง ๆ เข้าเฝ้าฯ ถวายพระพรชัยมงคล เนื่องในวันเฉลิมพระชนมพรรษา 12 สิงหาคม 2543 ได้รับสั่งความตอนหนึ่งเกี่ยวกับวิชาหน้าที่ ศีลธรรม และประวัติศาสตร์ว่าปัจจุบันไม่มีในหลักสูตร มีแต่วิชาการสมัยใหม่ ดังรายละเอียดจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 12 สิงหาคม 2543

“สิ่งที่ข้าพเจ้าเป็นห่วงมาก สงสารมาก คือ คนจนที่อยู่ตามห้องแถวต่าง ๆ และเด็กอ่อนที่จะไม่มีโอกาสเลยไปหาเงินหรือไปพ่อกาเพื่อให้อุดได้พอก ให้อุดก่อน ๆ ได้รับอากาศบริสุทธิ์โดยไม่มีควันพิษ อันนี้ข้าพเจ้าเป็นห่วงมากกลัวว่าจะเกิดการพิการตั้งแต่ยังอยู่ในท้องแม่ จะมีคนพิการมากขึ้นทางด้านเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ก็ไปปรึกษากับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านก็บอกว่าน่าจะทำรถบัส เพื่อกำจัดมลพิษ และอีกเรื่องหนึ่งที่ข้าพเจ้าได้กราบเสมือคือพระอริยเจ้าที่ท่านปฏิบัติอยู่ในป่าเมื่อท่านได้ออกมาได้มีโอกาสกราบและได้มีโอกาสทำบุญกับท่าน ท่านก็พูดกับข้าพเจ้าว่า เพราะว่า เป็นผู้ใหญ่อยู่ในกรุงเทพฯ มีวิชาแต่ไม่มีศีลธรรมอยู่ในตัว ซึ่งอันตรายมากสำหรับบ้านเมืองและไม่ยั่งยืน

ท่านคงจะเห็นว่าเดี๋ยวนี้ในหลักสูตรของเรา ก็ไม่มีทั้งหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม และประวัติศาสตร์ มีแต่วิชาการสมัยใหม่ ซึ่งท่านเองก็เห็นว่า เป็นวิชาแต่ไม่มีศีลธรรม เราไม่เพาะศีลธรรมในตัวเด็กของเราเลยก็จะเป็นปัญหาใหญ่ ซึ่งผลสุดท้ายก็จะเป็นผลร้ายต่อประเทศชาติเหมือนกัน เพราะเวลานี้พ่อแม่ก็ออกไปหาเงินไม่มีเวลาที่มาอยู่ใกล้ซิดลูกเหมือนคนสมัยรุ่นข้าพเจ้าที่พ่อแม่อยู่ใกล้ซิดก็ส่งสอนทางด้านศีลธรรมไปในตัวหมดของเราก็อาศัยอยู่ที่โรงเรียน แต่เดี๋ยวนี้ก็มีในหลักสูตรหน้าที่พลเมือง ศีลธรรมไม่มี ถือว่าเป็นของล้ำสมัยเขยแต่ความจริงไม่เลย และวิชาประวัติศาสตร์ก็เช่นกัน ข้าพเจ้าอยู่ในโรงเรียนประจำที่สวิตเซอร์แลนด์ก็ต้องเรียนประวัติศาสตร์ของสวิด ก็คิดว่าเอ๊ะประวัติศาสตร์ของแต่ละชาติทุกชาติเขาก็ทะนุถนอมและเขาก็เรียนของเขาทั้งนั้น แม้แต่คนต่างประเทศไปเรียนในประเทศเขาก็ต้องเรียนประวัติศาสตร์ของเขาด้วย อันนี้ก็แปลกที่ของเราไม่มีประวัติศาสตร์ชาติไทยเหมือนอย่างว่าแผ่นดินนี้ได้มาอย่างง่าย ๆ ไม่ต้องคิดถึงพระเดชพระคุณของปู่ย่าตายายที่บุกเบิกฝ่าฟันมาแต่ชีวิตจะสละให้เพื่อที่จะเป็นหลักประกันของคนไทย

จากความสำคัญดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการประกาศให้แยกวิชาประวัติศาสตร์ออกมาเป็นวิชาเฉพาะ โดยในระดับประถมศึกษาให้บรรจุเนื้อหาภาพรวมของประวัติศาสตร์ไทยที่รายละเอียดลึกซึ้งตามระดับที่เหมาะสมส่วนระดับมัธยมศึกษากำหนดเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน

จากพระราชดำรัส และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 การติดตามผลการเรียนและประกาศหลักสูตรประวัติศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา จึงต้องมีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เกิดประโยชน์แท้จริง

คุณค่าของประวัติศาสตร์รวบรวมโดย ระวีวรรณ ภาคพรต

ด้านเนื้อหา

- รู้รากเหง้าของตนเองเพื่อเข้าใจและภูมิใจในชาติตน
- เข้าใจปัญหาและสภาพแวดล้อมของสังคมในปัจจุบัน
- เห็นข้อบกพร่อง – ความผิดพลาดความสำเร็จความดีงามของบรรพบุรุษ
- รู้จักความเป็นมาและวัฒนธรรมของประเทศตนและประเทศอื่นๆ
- เป็นบทเรียนที่มีค่าสำหรับใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ

ด้านทักษะกระบวนการ

- อ่านอย่างกว้างขวาง
- สังเกตเปรียบเทียบ
- แยกแยะและจัดระบบข้อมูล
- เพียรพยายามรวบรวมข้อมูล
- สุขุมรอบคอบตรวจสอบหลักฐาน
- สรุปจับประเด็นได้ชัดเจน
- ย่อความและเรียงความได้น่าสนใจ
- เขียนด้วยภาษาสละสลวยและสื่อความหมาย
- อดทนอดกลั้นที่จะสืบค้นข้อเท็จจริง

ด้านพัฒนาสติปัญญา

- ทักษะในการตรวจสอบและประเมินค่า
- ทักษะในการจัดระบบข้อมูล
- ทักษะในการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล
- ทักษะในการวินิจฉัยแยกแยะข้อเท็จจริง
- ทักษะในการคิดวิเคราะห์

ด้านเจตคติ/ค่านิยม

- สร้างความรู้สึกร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม
- ตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม
- ยอมรับในความแตกต่างของมนุษยชาติ
- อยู่ร่วมกับสังคมอื่นได้อย่างสันติสุข
- ใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต

คำว่าประวัติศาสตร์ถูกใช้ในครั้งแรกในประเทศไทยและสมัยใด

ประวัติศาสตร์ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า “History” ซึ่งมาจากภาษาละตินว่า “Historia” รากศัพท์เดิมของคำดังกล่าวนี้มาจากภาษากรีกว่า “Histori หรือ Historiai” แปลว่า ถักหรือทอเฮโรโดตัส (Herodotus 484-425 B.C) นักปราชญ์ชาวกรีกเป็นคนแรกที่ใช้คำว่า “Historia” เพื่อเรียกเรื่องราวที่เขาสืบสวนค้นคว้ารวบรวมขึ้นมาทั้งหมดนี้ เพราะว่าการค้นคว้าสืบสวนเรื่องราวในอดีตนั้นมีความยากลำบากต้องอาศัยความประณีตความอดทนและความสามารถพิเศษเปรียบเสมือนความยากลำบากในการปั่นด้ายและทอผ้าให้เป็นรูปเป็นร่างที่สมบูรณ์ (สืบแสงพรหมบุญ, ประวัติศาสตร์ทั่วไป, อักษรเจริญทัศน์, กทม, หน้า 1, 2521)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้เฮโร-โดตัสจึงได้รับการยกย่องเป็นบิดาแห่งวิชาประวัติศาสตร์ในภาษาอาหรับมีคำหนึ่งออกเสียงคล้ายกับคำว่า Histor ในภาษากรีกคือคำว่า Usturah (وسطاً) หมายถึงเรื่องราวต่างๆ และมีใช้อยู่มากในอัลกุรอานแต่ส่วนใหญ่จะใช้ในรูปพหูพจน์คือ Asatir ตัวอย่างเช่นในซูเราะฮ์อัลอันอามอายะฮ์ที่ 25, ซูเราะฮ์อัลอันฟาละอายะฮ์ที่ 31, ซูเราะฮ์อัลฟุรกออนอายะฮ์ที่ 5 เป็นต้นสองคำนี้มีอิทธิพลต่อกันอย่างไรนั้นจำเป็นต้องศึกษาอย่างละเอียดต่อไป

นักวิชาการทั้งอดีตและปัจจุบันได้ให้ความหมายคำว่าประวัติศาสตร์ (History) ไว้มากมาย ตัวอย่างเช่น

Aristotle ให้ความหมายคำว่าประวัติศาสตร์ว่าการบอกกล่าวอย่างมีระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับเรื่องราวปรากฏการณ์ธรรมชาติ

J.Burckhardt ให้ความหมายคำว่าประวัติศาสตร์คือการบันทึกซึ่งยุคหนึ่งสมัยหนึ่งเห็นคุณค่าว่าควรจดจำอีกยุคหนึ่งเอาไว้

Arnold J. Toynbee กล่าวว่าประวัติศาสตร์คือภาพของการที่พระผู้เป็นเจ้าสร้างโลกและมนุษย์ภาพนี้จะเลื่อนไหลไปเรื่อยๆ จากจุดกำเนิดคือพระผู้เป็นเจ้าไปสู่จุดปลายทางคือพระเจ้าอีก

Henry Johnson กล่าวว่าประวัติศาสตร์คือทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นในโลกเช่นปรากฏการณ์ธรรมชาติสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ทั้งสิ้น

E.H. Carr กล่าวว่าประวัติศาสตร์คือเรื่องราวอันต่อเนื่องของการโต้ตอบกันระหว่างประวัติศาสตร์กับหลักฐานข้อเท็จจริงเป็นเรื่องถกเถียงระหว่างปัจจุบันกับอดีตที่ไม่มีที่สิ้นสุด

ดร.แกมสุขนุมนนทีให้นิยามประวัติศาสตร์ว่าการไต่สวนเข้าไปให้รู้ถึงความเป็นจริงที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่งของอดีต

ดร.สืบแสงพรหมบุญกล่าวว่าประวัติศาสตร์คือ

1. ประสบการณ์ทั้งหมดในอดีตของมนุษย์ที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริง

2. การสร้างปรากฏการณ์ในอดีตที่เห็นว่ามีคุณค่าขึ้นมาใหม่โดยอาศัยหลักฐานต่างๆ ประกอบกับความคิดและการตีความของนักประวัติศาสตร์

จากความหมายประวัติศาสตร์ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปเป็นนัยสำคัญ 2 ประการคือ

1. นัยที่เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งหมายถึงการประมวลวิทยาการความรู้ประสบการณ์และเรื่องราวทั้งหลายของมนุษย์ซึ่งได้ก่อกำเนิดวิวัฒนาการและแปรเปลี่ยนปรับปรุงมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันตามความเป็นจริงทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปรคือสติปัญญาความสามารถความรอบรู้ความรู้สึกนึกคิดความต้องการความหวังและพฤติกรรมของมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญหรือการสร้างประสบการณ์ในอดีตที่พิจารณาเห็นว่ามีคุณค่าขึ้นมาใหม่ทั้งหมดนี้โดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ต่างๆ ประกอบกับการสังเคราะห์และการตีความผสมผสานกันของนักประวัติศาสตร์

2. นัยที่เป็นวิชาความรู้แขนงหนึ่งหมายถึงการบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ของโลกและมนุษยชาติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับเรื่องประวัติความเป็นมาของโลกการวิวัฒนาการความสามารถพฤติกรรมและความสัมพันธ์ของมนุษย์ในด้านการปกครองเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรมและปรัชญา

โดยสรุปแล้วประวัติศาสตร์คือ“การไต่สวนให้รู้ถึงความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษยชาติที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่งของอดีตที่มีผลมาสู่มนุษย์ส่วนใหญ่แล้วนำเสนออย่างเป็นระบบ”

ตัวอย่างกิจกรรมการอบรม แผนการฝึกอบรมตอนที่1 เรื่อง“คุณค่าของประวัติศาสตร์”

สาระสำคัญ

1. ประวัติศาสตร์คืออะไร
2. ความเป็นมาและความสำคัญของประวัติศาสตร์ไทย
3. ประโยชน์ของประวัติศาสตร์
4. คุณค่าของประวัติศาสตร์ไทย

กิจกรรมการฝึกอบรม

รูปแบบกิจกรรม

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทาแบบทดสอบก่อนการอบรมโดยClick ที่”แบบทดสอบก่อนการอบรม”

2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟังคาบรรยายเรื่องคุณค่าของประวัติศาสตร์โดยClick ที่บทบรรยาย

3. ผู้เข้ารับการอบรมสืบค้นเรื่องคุณค่าของประวัติศาสตร์เพิ่มเติมที่

http://ednet.kku.ac.th/~sumcha/215242/main_html/library/whatHistory/whatHist1.htm

4. ในกรณีต้องการศึกษาเนื้อหาเพิ่มเติมให้สืบค้นจากระบบเครือข่ายโดยใช้คาสาคัญ“ความเป็นมา, ความสำคัญคุณค่าของประวัติศาสตร์ไทย” หรือศึกษาใบทความรู้ที่ 1.1 เรื่องประวัติศาสตร์คืออะไรใบทความรู้ที่ 1.2 ความเป็นมาความสำคัญและประโยชน์ของประวัติศาสตร์ไทยและใบทความรู้ที่ 1.3 เรื่องคุณค่าของประวัติศาสตร์

5. ขณะฟังคาบรรยายให้สรุปสาระสำคัญเป็นConcept Map ด้วยตนเอง

6. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมเสนอผลแสดงความเข้าใจของตนเองในกระดานสนทนา (Web Board) ในประเด็น “เรามีแผ่นดินไทยเป็นของตนเองเพราะพระเดชพระคุณของปู่ย่าตายายที่บุกเบิกฝ่าฟันมาด้วยชีวิต”

7. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาความคิดเห็นของเพื่อนๆในกระดานสนทนา (Web board) แล้วบันทึกความคิดเห็นสนับสนุนผู้เห็นที่มีเหตุผลที่ดีที่สุดตามความคิดของท่าน

สื่อประกอบการฝึกอบรม

1. บทเรียน E-Training
2. ใบทความรู้ที่ 1.1 เรื่องประวัติศาสตร์คืออะไร

3. ใบความรู้ที่ 1.2 เรื่องความเป็นมาและความสำคัญของประวัติศาสตร์
4. ใบความรู้ที่ 1.3 เรื่องคุณค่าของประวัติศาสตร์

การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดผล

1. การเข้าร่วมกิจกรรมในกระดานสนทนา(Web board)

เกณฑ์การประเมินผล

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะมีผลผ่านการอบรมเมื่อ

1. ผลการทดสอบหลังการฝึกอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
2. จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมในกระดานสนทนา(Web board) ไม่น้อยกว่า 3 กิจกรรม

สรุป

ประวัติศาสตร์คือ“การไต่สวนให้รู้ถึงความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษยชาติที่เกิดขึ้นในช่วงใดช่วงหนึ่งของอดีตที่มีผลมาสู่มนุษย์ส่วนใหญ่แล้วนำเสนออย่างเป็นระบบ”คุณค่าของประวัติศาสตร์นั้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญหลายด้านโดยกระทรวงศึกษาธิการประกาศให้แยกวิชาประวัติศาสตร์ออกมาเป็นวิชาเฉพาะโดยในระดับประถมศึกษาให้บรรจุเนื้อหาภาพรวมของประวัติศาสตร์ไทยที่รายละเอียดลึกซึ้งตามระดับที่เหมาะสมส่วนระดับมัธยมศึกษากำหนดเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนทุกคนต้องเรียนซึ่งความสำคัญของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

1. ประวัติศาสตร์ช่วยให้มนุษย์รู้จักตัวเองกล่าวคือทำให้รู้บางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับขอบเขตของตนเองขณะเดียวกันก็รู้เกี่ยวกับขอบเขตของคนอื่น
2. ประวัติศาสตร์ช่วยให้เกิดความเข้าใจในมรดกวัฒนธรรมของมนุษยชาติความรู้ความคิดอ่านกว้างขวางทันเหตุการณ์ทันสมัยทันคนและสามารถเข้าใจคุณค่าสิ่งต่างๆในสมัยของตนได้
3. ประวัติศาสตร์ช่วยเสริมสร้างให้เกิดความระมัดระวังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ฝึกฝนความอดทนความสุ่มรอบคอบความสามารถในการวินิจฉัยและมีความละเอียดเพียงพอที่จะเข้าใจปัญหาสลับซับซ้อน
4. ประวัติศาสตร์เป็นเหตุการณ์ในอดีตที่มนุษย์สามารถนำมาเป็นบทเรียนและประยุกต์ใช้ในกระบวนการแก้ไขปัญหาและวิกฤตการณ์ต่างๆให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมคุณธรรม ทั้งนี้เพื่อสันติสุขและพัฒนาการของสังคมมนุษย์เอง

ตอนที่ 2 โครงการประวัติศาสตร์

เรื่องที่ 2.1 วิธีการทางประวัติศาสตร์

สำหรับวิธีการทางประวัติศาสตร์นั้นแต่เดิมผู้ศึกษาประวัติศาสตร์ในระดับปริญญาโทขึ้นไปจะใช้ทุกขั้นตอนเป็นกระบวนการหลักในการสืบค้นเรื่องราวในอดีตที่ตนตั้งประเด็นศึกษา “อะไรที่ไหนช่วงเวลาใด” โดยส่วนใหญ่เน้นอยู่ที่การวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษาให้ครอบคลุมครบถ้วนส่วนหลักฐานอื่น ๆ มักใช้เป็นสาระประกอบเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารเช่นหลักฐานทางศิลปกรรมพิธีกรรมสถานที่จริงการสัมภาษณ์บุคคล เป็นต้น

ในปัจจุบันวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้เป็น “ทักษะกระบวนการ” หนึ่งในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เช่นเดียวกับทักษะในการคิดวิเคราะห์การสรุปการตีความและทักษะอื่นๆ ที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ได้กำหนดการเรียนรู้ของผู้เรียนในทุกชั้นปีต่อเนื่องจนจบหลักสูตรโดยแต่ละชั้นปีจะได้ฝึกฝนทักษะแต่ละขั้นตอน (ไม่ใช่ทุกขั้นตอน) ดังนี้

- ป.1 : สอบถามและเล่าเรื่องประวัติความเป็นมาของตนเองและครอบครัว
- ป.2 : ใช้หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับตนเองและครอบครัวลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
- ป.3 : ระบุหลักฐานและแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนและชุมชนและลำดับเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น
- ป.4 : แยกแยะประเภทหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น
- ป.5 : สืบค้นความเป็นมาของท้องถิ่นโดยใช้หลักฐานที่หลากหลายรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และแยกแยะความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่น
- ป.6 : อธิบายความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ (อย่างง่าย) และนำเสนอข้อมูลจากหลักฐานที่หลากหลายในการทำความเข้าใจเรื่องราวในอดีต
- ม.1 : นาวีวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ (สุโขทัย)
- ม.2 : ประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความจริงกับข้อเท็จจริงและเห็นความสำคัญของการตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (อยุธยากับธนบุรี)
- ม.3 : ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญ (รัตนโกสินทร์) และในการศึกษาเรื่องราวต่างๆ ที่ตนสนใจ
- ม.4-6 : สร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบ (ผลการศึกษาหรือโครงการทางประวัติศาสตร์)

เห็นได้ว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าที่เราสามารถนำไปใช้ศึกษาได้ทั้งประวัติศาสตร์ชาติและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นหลักฐานที่ใช้ในการศึกษาประวัติศาสตร์มีทั้งหลักฐาน

ขั้นต้นและหลักฐานชั้นรองในการรวบรวมหลักฐานเราต้องรวบรวมหลักฐานที่หลากหลายและครบถ้วนเพื่อให้ได้ข้อมูลหรือเรื่องราวที่มีความถูกต้องน่าเชื่อถือและใกล้เคียงความจริงมากที่สุด

ความหมายและความสำคัญของวิธีทางประวัติศาสตร์

การสืบค้นเรื่องราวในอดีตมีวิธีการค้นคว้าเป็นขั้นตอนเรียกว่าวิธีการทางประวัติศาสตร์ซึ่งหมายถึงวิธีการหรือขั้นตอนที่ใช้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะอาศัยจากหลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษรเป็นสำคัญประกอบกับหลักฐานประเภทอื่นๆเช่นภาพถ่ายวิดิทัศน์แถบบันทึกเสียงและหลักฐานทางโบราณคดีเพื่อให้เราสามารถฟื้นฟูเรื่องราวในอดีตได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์และน่าเชื่อถือ

ประโยชน์ของวิธีการทางประวัติศาสตร์มีดังนี้

1. ฝึกฝนให้รู้จักค้นคว้าอย่างมีระบบเน้นการรวบรวมหลักฐานที่รอบด้านและหลากหลายเพื่อให้ได้หลักฐานที่ครบถ้วนมากที่สุดเน้นตรวจสอบความถูกต้องความน่าเชื่อถือของหลักฐานการตีความข้อมูลบนพื้นฐานของเหตุผลและความน่าเชื่อถือ
2. ฝึกฝนไม่ให้เกิดความเล้าเอียงในการใช้ข้อมูลหรือการตีความให้เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเพื่อให้เรื่องราวประวัติศาสตร์ที่ค้นคว้าได้มีความถูกต้องมีเหตุผลมีหลักฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้และจำลองเรื่องราวในอดีตได้อย่างใกล้เคียงที่สุด

ขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์

เราสามารถนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาค้นคว้าความเป็นมาของชาติและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้โดยมีวิธีการค้นคว้าเป็น 5 ขั้นตอนประกอบด้วย

1. การกำหนดหัวข้อที่จะศึกษา
2. การรวบรวมข้อมูลและหลักฐาน
3. การตรวจสอบข้อมูลและหลักฐาน
4. การตีความและจัดลำดับข้อมูล
5. การเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดหัวข้อที่จะศึกษาเป็นการกำหนดหัวข้อที่เราสนใจศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับที่มาของชาติและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยอาจตั้งคำถามกว้างๆเช่นใครคือบุคคลสำคัญในท้องถิ่น เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและหลักฐานเป็นการรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่เราต้องการศึกษาค้นคว้าซึ่งข้อมูลหลักฐานนี้แบ่งเป็น 2 ชั้นคือหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานชั้นรอง

1) **หลักฐานขั้นต้น**เป็นหลักฐานร่วมสมัยกับบุคคลหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตนั้นก็ถือเป็นหลักฐานที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนั้นจริงๆตัวอย่างเช่นหลักฐานขั้นต้นที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์มีมากมายให้เราเห็นอยู่ในปัจจุบันนี้เช่นกฎหมายพระราชพงศาวดารภาพถ่ายบันทึกประจำวันแถบบันทึกภาพแถบบันทึกเสียงหนังสือพิมพ์เป็นต้นเอกสารราชการเช่นรายงานการประชุมใน

สมัยรัชกาลที่ 5 สถาปัตยกรรมของพระที่นั่งอาศรมบ้านเรือนแบบตะวันตกที่แสดงถึงการรับวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาในสังคมไทย

หลักฐานชั้นต้นของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นก็เป็นหลักฐานร่วมสมัยกับบุคคลหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตของท้องถิ่นนั้นๆ เช่น เอกสารราชการที่มีขึ้นในอดีตของแต่ละจังหวัด โบราณวัตถุโบราณสถานที่สร้างขึ้นในท้องถิ่นสถาปัตยกรรมของสิ่งปลูกสร้างในอดีตที่ยังคงอยู่ในปัจจุบัน เช่น อาคารจีนแบบตะวันตก (ซิโนโปรตุกีส) ที่จังหวัดภูเก็ต อาคารไม้ที่ตลาดร้อยปีจังหวัดสุพรรณบุรี อาคารแบบตะวันตกที่ถนนราชดำเนินและที่สาเพ็งกรุงเทพมหานคร เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ที่มีอยู่ในสมัยนั้น เช่น เรือพระราชพิธีนาฬิกาพัดลมวิทยุ เป็นต้น

2) หลักฐานชั้นรอง เป็นหลักฐานที่สร้างขึ้นภายหลังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากหลักฐานชั้นต้น เช่น หนังสือบทความหรือบันทึกความทรงจำที่เขียนขึ้นหลังเหตุการณ์สำคัญในประเทศไทย อนุสาวรีย์วีรชนชาวบ้านบางระจันจังหวัดสิงห์บุรี อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นที่ระลึกถึงเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย เป็นต้น

นอกจากนี้ในบางท้องถิ่นอาจมีตำนานหรือเรื่องเล่าต่อกันมาเกี่ยวกับความเป็นมาของท้องถิ่นที่มาของชื่อสถานที่ เช่น ตำนานเรื่องพระยาทรงพระยาพานในเรื่องราวการสร้างพระปฐมเจดีย์และพระโทมเจดีย์จังหวัดนครปฐม ตำนานเกี่ยวกับการสร้างเมืองศรีอยุธยา (ลาพูน) เป็นต้น ซึ่งถือว่าตำนานหรือเรื่องเล่านี้เป็นหลักฐานชั้นรองด้วย

แหล่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากแหล่งหลักฐานที่อยู่ใกล้หรืออยู่ไกลออกไปขึ้นอยู่กับหัวข้อที่กำหนดไว้ซึ่งอาจเป็นการศึกษาค้นคว้าประวัติของชาติหรือของท้องถิ่นก็ได้ อย่างไรก็ดี แหล่งหลักฐานต่อไปนี้

- 1) ห้องสมุดประจำโรงเรียนห้องสมุดประจำจังหวัด
- 2) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำจังหวัด พิพิธภัณฑ์ที่จัดขึ้นในวัดสถานที่ราชการในท้องถิ่นหรือสถานที่ที่ชุมชนจัดขึ้น พิพิธภัณฑ์ของเอกชน เช่น พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านจำทวีจังหวัดพิษณุโลก พิพิธภัณฑ์ผ้าจังหวัดสุโขทัย เป็นต้น
- 3) แหล่งทางโบราณคดีและโบราณสถาน เช่น แหล่งโบราณคดีที่อยู่ในท้องถิ่นของนักเรียนหน่วยงานราชการที่สำคัญ เช่น ศาลากลางจังหวัดที่ว่าการอำเภอ เป็นต้น
- 4) สำนักหอสมุดแห่งชาติเป็นที่เก็บรวบรวมเอกสารชั้นต้นที่เป็นเอกสารตัวเขียนตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 1 จนถึงสมัยรัชกาลที่ 4 ที่สมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย
- 5) สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติเป็นที่เก็บรวบรวมเอกสารตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา

- 6) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ
- 7) แหล่งข้อมูลสำคัญอื่นๆ เช่น ห้องสมุดประจำโรงเรียนห้องสมุดมหาวิทยาลัยเป็นต้น หน่วยราชการ เช่น สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักราชเลขาธิการ รัฐสภา เป็นต้น
- 8) แหล่งหลักฐานประเภทบุคคล โดยการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น พระสงฆ์ผู้อาวุโสในชุมชนผู้คนที่อาศัยในท้องถิ่นมานานเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น นายอำเภอ กำนัน เป็นต้น
- 9) แหล่งค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต เช่น สารานุกรมอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Encyclopedia) ข้อมูลจากเว็บไซต์ (Website) ต่างๆ เป็นต้น

แบ่งกลุ่มสำรวจชุมชนของตนเองว่ามีแหล่งหลักฐานใดบ้างและให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งใด จากนั้นออกมารายงานหน้าชั้น

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบข้อมูลและหลักฐานเป็นการตรวจสอบหลักฐานที่หามาได้ว่ามี ความถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงใดเช่นข้อมูลที่ได้จากผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์ย่อมน่าเชื่อถือมากกว่าผู้ที่ ได้รับการบอกเล่าต่อกันมาโดยไม่ได้เห็นด้วยตนเองหลักฐานทางราชการย่อมน่าเชื่อถือมากกว่าบุคคลทั่วไปหลักฐานที่เป็นต้นฉบับย่อมถูกต้องมากกว่าฉบับคัดลอกเป็นต้นการตรวจสอบหลักฐานจะทำให้ ผู้ใช้หลักฐานรู้ว่าหลักฐานใดมีความถูกต้องกว่าสมบูรณ์กว่าและน่าเชื่อถือมากกว่า

ขั้นตอนที่ 4 การตีความและจัดลำดับข้อมูลเป็นการนำข้อมูลหลักฐานที่ได้มาตรวจสอบ ความถูกต้องและน่าเชื่อถือแล้วนำมาจัดหมวดหมู่และตีความว่าจะได้ความรู้หรือเรื่องราวใดจาก ข้อมูลนั้นบ้างโดยเรียงลำดับข้อมูลตามความสำคัญตามลำดับเวลาก่อนหลังหรือเรียงตามหัวข้อเพื่อ ความสะดวกในการนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 5 การเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูลเป็นการนำข้อมูลจากหลักฐานความรู้ที่ได้มา เรียบเรียงให้เป็นเรื่องราวเพื่อตอบข้อสงสัยหรือประเด็นที่ตั้งไว้โดยนำมาเรียบเรียงอย่างมีเหตุและมีผล มีหลักฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้และไม่ลำเอียงจากนั้นนำเสนอความรู้ที่ค้นคว้าได้มานำเสนอในรูปแบบ ต่างๆเช่นเขียนเรียงความเล่าให้ผู้อื่นฟังจัดนิทรรศการ เป็นต้น

ตัวอย่างการค้นคว้าประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์

เราสามารถใช่วิธีการทางประวัติศาสตร์มาศึกษาค้นคว้าประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจประวัติศาสตร์สมัยนี้และเห็นพัฒนาการของบ้านเมืองได้ซึ่งนักเรียน สามารถนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ 5 ขั้นตอนมาใช้ได้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดหัวข้อจากกำหนดที่ตั้งนี้

1) การกำหนดหัวข้อตามรัชสมัยของพระมหากษัตริย์เช่นประวัติศาสตร์สมัยรัชกาลที่ 1 รัชกาลที่ 3 รัชกาลที่ 5 เป็นต้น

2) กำหนดหัวข้อตามประเด็นสำคัญเช่นการฟื้นฟูประเทศสมัยรัชกาลที่ 1 การปรับปรุง บ้านเมืองสมัยรัชกาลที่ 4 การรับวัฒนธรรมของตะวันตกสมัยรัชกาลที่ 5 การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ในสมัยรัชกาลที่ 6 การเปลี่ยนแปลงการปกครองพ. ศ.2475

3) กำหนดหัวข้อตามบทบาทหรือประวัติของบุคคลสำคัญเช่นพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวเจ้าพระยาพระคลัง (หน) หมอบริดเลย์สมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วงบุญ นาค)

ขั้นตอนที่ 2 การรวบรวมข้อมูลและหลักฐานเมื่อกำหนดหัวข้อได้แล้วเราต้องค้นคว้าหลักฐาน ที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์สมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งอาจมีทั้งหลักฐานขั้นต้นและหลักฐานชั้นรองดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

สมัย	ค้นคว้าจาก
รัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 3)	หลักฐานขั้นต้นเช่น - พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 - บันทึกของชาวต่างชาติ หลักฐานชั้นรองเช่น - หนังสือเรื่องเล่าเรื่องกรุงสยามของมงเซญูร์ปาล

	<p>เลอก้าวซ์</p> <ul style="list-style-type: none"> - หนังสือเรื่องประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม 1 รัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 3 ของคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์สำนักนายกรัฐมนตรีจัดพิมพ์เนื่องในการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปีเมื่อพ.ศ. 2525
<p>ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา</p>	<p>หลักฐานชั้นต้นเช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระราชพงศาวดารรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 - ราชกิจจานุเบกษา - ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 - เอกสารราชการเช่นรายงานการประชุม - หนังสือพิมพ์ - ภาพถ่าย <p>หลักฐานชั้นรองเช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> - หนังสือเรื่องประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์เล่ม 2 รัชกาลที่ 4 - พ.ศ. 2475 ของคณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทยสำนักนายกรัฐมนตรีจัดพิมพ์เนื่องในการสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ครบ 200 ปีเมื่อพ.ศ. 2525 - หนังสือเรื่องสารานุกรมพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพ.ศ. 2523 - หนังสือเรื่องไต่ร่มพระบารมีจักรีนฤดินทร์สยามมินทราธิราชของคณะบรรณาธิการจัดทำสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทยราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2547

ถ้าหัวข้อที่กำหนดในที่นี้คือการปรับปรุงบ้านเมืองสมัยรัชกาลที่ 4 นักเรียนควรเริ่มด้วยการค้นคว้าหลักฐานชั้นรองคือหนังสือเกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 เช่นหนังสือเรื่องประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์เล่ม 2 รัชกาลที่ 4- พ.ศ. 2475 สมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพ.ศ. 2523 และหนังสือเรื่องไต่ร่มพระบารมีจักรีนฤดินทร์สยามมินทราธิราชในบทที่เกี่ยวกับรัชกาลที่ 4 เพื่อศึกษาเรื่องราวในหัวข้อที่ต้องการค้นหา

เมื่อมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหัวข้อนี้แล้วนักเรียนสามารถค้นคว้าหลักฐานข้อมูลเพิ่มเติมได้จากเอกสารชั้นต้นเช่นประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 โดยเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงบ้านเมืองมาอ่านเพิ่มเติมเช่นประกาศเรื่องให้ประชาชนช่วยกันรักษาความสะอาดไม่ทิ้งขยะและซากสัตว์ลงในแม่น้ำคลองประกาศเรื่องการตัดถนนสายใหม่ๆเช่นถนนเจริญกรุงถนนบำรุงเมือง เป็นต้น

นอกจากนี้นักเรียนสามารถค้นคว้าหลักฐานได้จากภาพถ่ายเช่นภาพรัชกาลที่ 4 และเจ้าหน้าที่ในเครื่องแบบทหารแบบชาวตะวันตกภาพอาคารสถานที่ในสมัยรัชกาลที่ 4 ที่สร้างแบบตะวันตกซึ่งทำให้เราเห็นความเปลี่ยนแปลงของบ้านเมืองได้เช่นภาพถนนเจริญกรุงภาพพระราชวังสราญรมย์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 และ 4 การตรวจสอบหลักฐานและตีความข้อมูล

เมื่อได้หลักฐานแล้วนักเรียนสามารถตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐานได้ด้วยการเทียบข้อมูลจากหลายๆแหล่งเพื่อดูว่ามีข้อมูลที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกันหรือไม่อย่างไรแล้วจัดหมวดหมู่จัดข้อมูลตามหัวข้อเป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 การเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูล

หัวข้อที่นักเรียนเลือกศึกษาคือการปรับปรุงประเทศสมัยรัชกาลที่ 4 อาจหาได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 นักเรียนอาจเริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงพระราชประวัติเพื่ออธิบายว่าเพราะเหตุใดรัชกาลที่ 4 จึงทรงมีแนวคิดที่จะปรับปรุงบ้านเมือง

ส่วนที่ 2 นักเรียนอาจนำเสนอเรื่องการปรับปรุงบ้านเมืองในรัชสมัยนี้โดยแยกเป็นหัวข้อย่อย เช่น

- การปรับปรุงบ้านเมืองด้านสุขอนามัย
- การปรับปรุงบ้านเมืองด้านการก่อสร้าง
- การปรับปรุงบ้านเมืองด้านการเปลี่ยนแปลงความคิดเก่าๆของราษฎร

สำหรับการนำเสนอข้อมูลนั้นนักเรียนอาจหาได้ด้วยการเขียนเรียงความหรือการจัดนิทรรศการหรือการจัดสนทนากับเพื่อนร่วมชั้นเป็นต้น

สรุป

วิธีการทางประวัติศาสตร์ช่วยให้ทราบถึง “ทักษะกระบวนการ” หนึ่งในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เช่นเดียวกับทักษะในการคิดวิเคราะห์การสรุปการตีความและทักษะอื่นๆและสามารถนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาใช้ศึกษาค้นคว้าความเป็นมาของชาติและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้ โดยมีวิธีการค้นคว้า 5 ขั้นตอนประกอบด้วย 1. การกำหนดหัวข้อที่จะศึกษา 2. การรวบรวมข้อมูลและหลักฐาน 3. การตรวจสอบข้อมูลและหลักฐาน 4. การตีความและจัดลำดับข้อมูล 5. การเรียบเรียงและนำเสนอข้อมูล

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 2.1 แล้วโปรดปฏิบัติใบงานที่ 2.1

ตอนที่ 2 โครงการประวัติศาสตร์

เรื่องที่ 2.2 โครงการประวัติศาสตร์

โครงการคืออะไร

โครงการคือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องสืบค้นหาความรู้ด้วยตนเอง

โครงการคืองานวิจัยเล็กๆของนักเรียนในการแก้ปัญหาหรือข้อสงสัยของตนโดยใช้ทักษะกระบวนการทางสังคมศาสตร์

โครงการคือการบูรณาการความรู้จากโลกภายในห้องเรียนกับโลกภายนอกห้องเรียน

โครงการคือความรู้ใหม่ของผู้เรียน

ประเภทของโครงการ

- โครงการประเภททดลอง
- โครงการประเภทสำรวจรวบรวมข้อมูล
- โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์หรือพัฒนา
- โครงการประเภทการสร้างทฤษฎีหรือคาอธิบาย
- โครงการประวัติศาสตร์

โครงการประวัติศาสตร์คือโครงการประเภทสำรวจรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สืบค้นเรื่องราวด้วยตนเองเพื่อเป็นการแก้ปัญหาหรือข้อสงสัยของตนแล้วสรุปเป็นความรู้ใหม่

1. ขั้นตอนการทำโครงการทางประวัติศาสตร์

- สร้างแรงจูงใจ
- แนะนำวิธีการทำโครงการโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
- จัดเอกสารและแนะนำแหล่งค้นคว้า
- แนะนำการทำเค้าโครงย่อและการวางแผน
- ให้คาปรึกษาความเป็นไปได้ของเค้าโครงของโครงการ

2. ขั้นตอนเตรียมการของนักเรียน

- คิดและเลือกประเด็นปัญหาซึ่งเป็นขั้นแรกของวิธีการทางประวัติศาสตร์เช่นชุมชนโบราณบ้านเชียงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ผู้เรียนมีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอย่างไร
- ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์บ้านเชียง
- กำหนดขอบข่ายโครงเรื่องที่จะศึกษาให้ชัดเจน
- จัดทำเค้าโครงของโครงการนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา
- วางแผนการปฏิบัติงาน

3. ขั้นตอนดำเนินงานของครู

- ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

- ให้คาเสนอแนะและให้คาปรึกษาอย่างใกล้ชิดในเรื่องต่อไปคือการสร้างเครื่องมือการสืบค้นที่ครอบคลุมประเด็นและแนวทางแก้ไขปัญหา

- ตรวจสอบความครบถ้วนของประเด็นที่ศึกษา

4. ขั้นตอนินงานของนักเรียน

ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สืบค้นเรื่องราว

- การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนเช่นข้อมูลจากหลักฐานโบราณคดีที่ขุดพบที่บ้านเชียงเอกสารรายงานการขุดค้นทางโบราณคดีผลงานวิจัยหนังสือต่างๆที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติศาสตร์บ้านเชียง

- ตรวจสอบประเมินความถูกต้องของข้อมูลและหลักฐานจากหลักฐานที่รวบรวมมาให้คัดกรองเลือกหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับบ้านเชียงโดยตรงหลักฐานบางชิ้นไม่มีแหล่งที่มาไม่มีอ้างอิงข้อมูลที่เป็นเรื่องผ่านมาแล้วหลายปีหรือขัดแย้งกันต้องตรวจสอบจนกว่าจะได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือหลักฐานทางโบราณคดีที่พบในหลุมขุดค้นที่บ้านเชียงเป็นหลักฐานชั้นต้นที่น่าเชื่อถือที่สุด

- สร้างเครื่องมือเช่นแบบสอบถามแบบสำรวจ
- รวบรวมข้อมูลต้องบันทึกการดำเนินงานทุกครั้ง
- การวิเคราะห์สังเคราะห์และจัดหมวดหมู่ข้อมูลโดยนาหลักฐานมาตีความมีหลักฐาน

ใตสนับสนุน

- สรุปผลการดำเนินงานซึ่งสามารถตอบคาถามได้ว่าใครทำอะไรที่ไหนเมื่อใด

เปลี่ยนแปลงอย่างไรทำไมและมีผลอย่างไร

5. ขั้นตอนสรุปการดำเนินงานของครู

- ตรวจสอบการเขียนรายงานถูกต้องตามหลักวิชาการ
- ขึ้นประเมินโครงการโดยมีผู้เกี่ยวข้องกับการทำโครงการเป็นผู้ประเมินกล่าวคือ

นักเรียนครูที่ปรึกษาชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง

6. ขั้นตอนการดำเนินงานของนักเรียน

- เขียนรายงานโครงการส่งที่ปรึกษาเป็นการเรียบเรียงหรือนาเสนอข้อมูลที่เราคิดความให้นามาเรียบเรียงต่อกันเข้าอย่างเป็นเหตุเป็นผลรวมทั้งมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลด้วย

- ออกแบบการนาเสนอโครงการต่อผู้เกี่ยวข้อง

7. การเขียนรายงานโครงการ

การเขียนรายงานโครงการมีส่วนประกอบต่อไปนี้

- ชื่อโครงการ
- ชื่อผู้จัดทำ
- ชื่อครูที่ปรึกษา
- บทคัดย่อ
- หลักการ/เหตุผล/ที่มาของโครงการ
- วัตถุประสงค์
- สมมุติฐานการศึกษาถ้ามี
- วิธีศึกษา (แต่ละขั้นตอน)
- ผลการศึกษา (แต่ละขั้นตอน)
- อภิปรายผล

- สรุปผลการศึกษา
- กิตติกรรมประกาศ
- เอกสารอ้างอิง

5. ขั้นตอนการดำเนินงานของครู

- ตรวจสอบการเขียนรายงานถูกต้องตามหลักวิชาการ
- ขึ้นประเมินโครงการโดยมีผู้เกี่ยวข้องกับการทำโครงการเป็นผู้ประเมินกล่าวคือ

นักเรียนครูที่ปรึกษาชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง

6. ขั้นตอนการดำเนินงานของนักเรียน

- เขียนรายงานโครงการส่งที่ปรึกษาเป็นการเรียบเรียงหรือนำเสนอข้อมูลที่เรารู้ความใ
นามาเรียบเรียงต่อกันเข้าอย่างเป็นเหตุเป็นผลรวมทั้งมีการอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลด้วย
- ออกแบบการนำเสนอโครงการต่อผู้เกี่ยวข้อง

7. การเขียนรายงานโครงการ

การเขียนมีส่วนประกอบต่อไปนี้

- ชื่อโครงการ
- ชื่อผู้จัดทำ
- ชื่อครูที่ปรึกษา
- บทคัดย่อ
- หลักการ/เหตุผล/ที่มาของโครงการ
- วัตถุประสงค์
- สมมุติฐานการศึกษาถ้ามี
- วิธีศึกษา (แต่ละขั้นตอน)
- ผลการศึกษา (แต่ละขั้นตอน)
- อภิปรายผล
- สรุปผลการศึกษา
- กิตติกรรมประกาศ
- เอกสารอ้างอิง

ตัวอย่างกิจกรรมการอบรม แผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 2 เรื่อง“โครงการประวัติศาสตร์”

สาระสำคัญ

1. ความสำคัญของวิธีการทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาเรื่องราวทางประวัติศาสตร์
2. ความหมายของโครงการทางประวัติศาสตร์
3. ขั้นตอนการทำโครงการทางประวัติศาสตร์

กิจกรรมการอบรม

รูปแบบกิจกรรมThink – Pair – Share

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาเพิ่มเติมได้จากใบความรู้ที่ 2.1 เรื่องวิธีการทางประวัติศาสตร์ โดยClick ที่เอกสารประกอบการฝึกอบรม
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟังคาบบรรยายอย่างมีส่วนร่วมเรื่องโครงการประวัติศาสตร์กับการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยClick ที่บทบรรยายผู้เข้ารับการอบรมสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมที่
 - web site : <http://www.my.opera.com/somprasong/blog/ly8-17dkk>
 - web site : <http://www.onec.go.th>
 - หรือสืบค้นจากระบบเครือข่าย/แหล่งความรู้อื่นๆโดยใช้คำสำคัญโครงการ

ประวัติศาสตร์

3. ศึกษาใบความรู้ที่ 2.2 เรื่องโครงการประวัติศาสตร์
4. สรุปสาระสำคัญที่ได้รับจากการบรรยายและจากการศึกษาความรู้เพิ่มเติม
5. จับคู่เพื่อนครูในโรงเรียนแลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศที่ตนได้สรุปไว้แล้วและปรับเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจ: Pair Discuss
6. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาชมวีดิทัศน์ตัวอย่างโครงการเรื่องตำนานชานาโดยClick ที่ <<movie – file>>DVD โครงการวัฒนธรรม
7. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมสนทนาในกระดานสนทนา (Web Board) ในประเด็น“ท่านคิดว่าโครงการทางประวัติศาสตร์มีความสำคัญต่อนักเรียนอย่างไร”

4. สื่อประกอบการฝึกอบรม

1. บทเรียน E-Training
2. ใบความรู้ที่ 2.1 เรื่องวิธีการทางประวัติศาสตร์
3. ใบความรู้ที่ 2.2 เรื่องโครงการทางประวัติศาสตร์
4. Web Site: <http://www.my.opera.com/somprasong/blog/ly8-17dkk>

dkk

Web Site : <http://www.onec.go.th>

5. วีดิทัศน์ DVD โครงการวัฒนธรรมเรื่องตำนานชานา: การทำขวัญข้าว

5. การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดผล

1. การทดสอบก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม
2. จำนวนครั้งที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าร่วมในกิจกรรมการอบรม
3. การเข้าร่วมกิจกรรมในกระดานสนทนา(Web board)

เกณฑ์การประเมินผล

ผู้เข้าอบรมจะมีผลการผ่านการอบรมเมื่อ

1. ผลการทดสอบหลังการฝึกอบรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 70
2. จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมในกระดานสนทนา(Web board) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70

สรุป

โครงการประวัติศาสตร์หรือโครงการประเภทสำรวจรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์สืบค้นเรื่องราวด้วยตนเองเพื่อเป็นการแก้ปัญหาหรือข้อสงสัยของตนแล้วสรุปเป็นความรู้ใหม่กระบวนการจัดทำโครงการจำเป็นต้องคำนึงถึงขั้นตอนกระบวนการทำโครงการ 7 ขั้นตอนดังนี้ 1.ขั้นตอนการทำโครงการทางประวัติศาสตร์ 2.ขั้นการเตรียมการของนักเรียน 3.ขั้นตอนงานของครู 4.ขั้นตอนงานของนักเรียน 5. ขั้นสรุปการดำเนินงานของครู 6.ขั้นสรุปการดำเนินงานของนักเรียน 7.การเขียนรายงานโครงการ

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 2.2 แล้วโปรดปฏิบัติใบงานที่ 2.2

ตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะการคิดในวิชาประวัติศาสตร์

ความคิดสำคัญอย่างไร

การใช้ความคิดมีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมากความเป็นปกติสุขและการดำเนินชีวิตที่ประสบความสำเร็จเป็นผลมาจากการมีประสิทธิภาพของความคิด กลวิธีและทักษะกระบวนการคิดในลักษณะต่างๆจึงมีประโยชน์ต่อมนุษย์มนุษย์ควรจะต้องได้รับการฝึกฝนและเรียนรู้เพื่อให้สามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและการคิดเป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสมองซึ่งคุณภาพของสมองก็ได้อยู่ที่การมีสมองแต่หากอยู่ที่วิธีการใช้สมองเป็นสำคัญ การฝึกทักษะการคิดและกระบวนการคิดจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก เพื่อจะเจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ

ความคิดคืออะไร

ความคิดเป็นกลไกของสมองที่เกิดขึ้นเกือบตลอดเวลาซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ ความคิดเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่สมองถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมสังคมรอบตัวและประสบการณ์ ส่วนตัวดั้งเดิมของมนุษย์เอง (ประพันธ์ศิริสุเสาร์จ. 2542 : 1-3)

เทคนิคในการสอนให้คิด

1. การใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เกิดและแสวงหาคำตอบ
2. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นหลายๆโดยไม่ต้องคำนึงถึงความถูกต้อง
3. ให้นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมการคิดแบบต่างๆ (ฝึกสังเกตฝึกบันทึกฝึกการฟังฝึกการปุจฉาวิสัชนาฝึกตั้งสมมติฐานหรือตั้งคำถามฝึกการค้นหาคำตอบจากแหล่งต่างๆฝึกทำโครงการและ

วิจัย

ฝึกแยกแยะข้อมูล)

4. ฝึกคิดเป็นขั้นตอน
5. ฝึกคิดจากง่ายไปหายาก
6. กระตุ้นและเสริมแรงเป็นระยะ
7. รับฟังความคิดของนักเรียนอย่างสนใจเนื่องจากอาจมีความคิดหรือแปลกแตกต่างออกไป

แฝงอยู่

8. ไม่เฉลยคำตอบแต่จะชี้แนะให้นักเรียนหาคำตอบเอง
9. จัดแสดงสื่ออุปกรณ์การฝึกคิดที่หลากหลายและให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรงจากสื่อ

ต่างๆ

10. ปลุกใจให้คิดอยู่เสมอโดยใช้สถานการณ์ในชีวิตประจำวันและเหตุการณ์การสอนปลุกใจให้นักเรียนคิดให้เป็นประจําปกติวิสัยและต่อเนื่อง

1. การสอนคิดโดยฝึกความคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ความหมาย

การคิดอย่างมีวิจารณญาณมีผู้ให้คำนิยามไว้ลักษณะใหญ่ๆ 2 ลักษณะดังนี้ (เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์, 2537)

1. ความหมายที่กว้างได้แก่ความหมายในลักษณะที่เป็นกระบวนการคิดโดยทั่วไปหรือเป็นการคิดเพื่อการแก้ปัญหาตัวอย่างการนิยามในลักษณะนี้ได้แก่คำนิยามของดิวิตที่เสนอว่า “การคิดอย่างมีวิจารณญาณหมายถึงการคิดอย่างใคร่ครวญไตร่ตรอง (Reflective thinking)” ซึ่งมีรายละเอียดดังที่ได้เสนอไว้ในหัวข้อ “การคิดไตร่ตรอง”

2. ความหมายที่แคบได้แก่การคิดในลักษณะที่เป็นตรรกศาสตร์หรือการใช้เหตุผลเป็นการประเมินผลของความคิดดังคำนิยามต่อไปนี้

1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นความสามารถในการตัดสินข้อความหรือปัญหาว่าสิ่งใดเป็นจริงสิ่งใดเป็นเหตุเป็นผลกัน (Hillgard, 1962 อ้างถึงในเพ็ญพิศุทธิ์เนคมานุรักษ์, 2537)

2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณหมายถึงการทดสอบและการประเมินข้อสรุปหรือคำอธิบายต่างๆ (Moore, 1967 อ้างถึงในเพ็ญพิศุทธิ์เนคมานุรักษ์, 2537)

3) การคิดอย่างมีวิจารณญาณหมายถึงการมีเจตคติในการค้นคว้าหลักฐานเพื่อวิเคราะห์ประเมินข้อโต้แย้งต่างๆการมีทักษะในการใช้ความรู้จากข้อมูลและการตรวจสอบข้อสมมติฐานเพื่อหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล (Hudgins, 1967 อ้างถึงในเพ็ญพิศุทธิ์เนคมานุรักษ์, 2537)

4) การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผลที่มุ่งเพื่อการตัดสินใจว่าสิ่งใดควรเชื่อหรือสิ่งใดควรหาช่วยตัดสินสภาพการณ์ได้ถูกต้อง (Ennis, 1967 อ้างถึงในเพ็ญพิศุทธิ์เนคมานุรักษ์, 2537)

5) การคิดอย่างมีวิจารณญาณหมายถึงการบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลหรือสภาพการณ์ที่ปรากฏโดยใช้ความรู้ความคิดและประสบการณ์ของตนเองในการสำรวจหลักฐานอย่างรอบคอบเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล (เพ็ญพิศุทธิ์เนคมานุรักษ์, 2537)

รายละเอียดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1. การระบุหรือทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหาหรือข้อโต้แย้งซึ่งจะต้องอาศัย

ความสามารถในการพิจารณาข้อมูลหรือสภาพการณ์ที่ปรากฏเพื่อกำหนดประเด็นปัญหาข้อสงสัยประเด็นหลักที่ควรพิจารณารวมทั้งการพิจารณาความหมายของคำหรือความชัดเจนของข้อความด้วย

2. การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหลักที่พิจารณาจากแหล่งต่างๆที่อยู่ซึ่งจะ

อาศัยความสามารถในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆได้แก่การรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตทั้งโดยตรงและทางอ้อมรวมทั้งการดึงข้อมูลจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่

3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูลและการระบุความพอเพียงของข้อมูลซึ่งต้อง

อาศัยการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของข้อมูลการประเมินความถูกต้องของข้อมูลและการพิจารณาความพอเพียงของข้อมูลทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพตามประเด็นที่พิจารณา

4. การระบุลักษณะข้อมูลเป็นการแยกแยะความแตกต่างของข้อมูลที่มีอยู่ว่าข้อมูลใดเป็นข้อคิดเห็นข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริงและจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลรวมทั้งการพิจารณาได้ถึงข้อสันนิษฐานเบื้องต้นที่อยู่หลังข้อมูลที่ปรากฏซึ่งจะต้องอาศัยความสามารถในการพิจารณาแยกแยะความแตกต่างของข้อมูลการตีความข้อมูลการสังเคราะห์และการระบุข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

5. การตั้งสมมติฐานเพื่อกำหนดขอบเขตแนวทางของการพิจารณาหาข้อสรุปของข้อความคำถามประเด็นปัญหาหรือข้อโต้แย้งซึ่งจะต้องอาศัยความสามารถในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์และการตั้งสมมติฐาน

6. การลงข้อสรุปโดยพิจารณาเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมจากข้อมูลที่ปรากฏซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการลงสรุปโดยการใช้เหตุผลทั้งแบบอุปนัยและนิรนัย

7. การประเมินข้อสรุปเป็นการประเมินความสมเหตุสมผลของข้อสรุปซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการวิเคราะห์และการประเมิน

ตัวอย่างแนวการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรื่องแนวทางปฏิบัติตนเพื่อความมั่นคงของชาติระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. เพื่อเสนอแนวทางปฏิบัติตนเพื่อความมั่นคงของชาติได้
2. เลือกแนวทางปฏิบัติตนเพื่อความมั่นคงของชาติได้ถูกต้องเหมาะสม
3. ปฏิบัติตนเพื่อความมั่นคงของชาติได้ถูกต้องเหมาะสม

กระบวนการ	กิจกรรมการเรียนการสอน
1. ระบุความเข้าใจประเด็นปัญหา	1. แบ่งกลุ่มผู้เรียนคัดเลือกข่าวจากหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการกระทำของบุคคลที่มีผลต่อความมั่นคงของชาติ (การทาทิ่มแทงและไม่มั่นคง) 2. สมาชิกในกลุ่มกำหนดปัญหาสำคัญที่มีผลต่อความมั่นคงของชาติ ตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานสมาชิกอื่นร่วมคิดร่วมพิจารณาประเด็นปัญหา
2. การรวบรวมข้อมูล	3. สมาชิกในกลุ่มรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาจากแหล่งข้อมูลต่างๆด้วยวิธีการต่างๆเช่น - การตั้งเอาประสบการณ์เดิม - เอกสารต่างๆ - การสังเกตพฤติกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม
3. การศึกษาข้อมูล	4. สมาชิกแต่ละกลุ่มศึกษาความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยพิจารณาจาก - แหล่งที่มาของข้อมูล - ความถูกต้องของข้อมูล - ความพอเพียงทั้งในแง่ของปริมาณและคุณภาพ
4. การกำหนดลักษณะของข้อมูล	5. วิเคราะห์แยกแยะความแตกต่างของข้อมูลแยกแยะข้อมูล - ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น

	<p>- ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง</p> <p>6. สมาชิกในกลุ่มจัดลำดับความสำคัญของข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติตนเพื่อความมั่นคงของชาติ</p> <p>7. สมาชิกในกลุ่มกำหนดขอบเขตและแนวทางการสรุปประเด็นปัญหาหรือ</p>										
5. การตั้งสมมติฐาน	<p>ข้อโต้แย้งโดยอาศัยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์</p> <p>8. สมาชิกในกลุ่มหาข้อสรุปเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เกิดผลดีต่อความมั่นคงของชาติโดยพิจารณาตัดสินความสมเหตุสมผลของการคิดหาเหตุผลและ</p>										
6. การสรุปประเด็น	<p>บันทึกข้อมูลตัวแทนกลุ่มนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติตนเพื่อความมั่นคงของชาติสมาชิกกลุ่มอื่นร่วมพิจารณาความเหมือนความแตกต่างของข้อมูลกลุ่มอื่นๆและของกลุ่มตน</p>										
7. การประเมินผล	<p>การปฏิบัติตนเพื่อความมั่นคงของชาติกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติ</p> <p>10. ผู้เรียนทุกคนร่วมกันคาดคะเนหรือพยากรณ์ผลลัพธ์ที่อาจเป็นไปได้หรือทำนายสิ่งที่จะเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตนตามกิจกรรมในข้อ 9 ดังตัวอย่าง</p> <table border="1" data-bbox="646 1041 1476 1344"> <thead> <tr> <th>แนวทางปฏิบัติ</th> <th>ผลที่คาดว่าจะได้รับ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. ปฏิบัติตนในการเคารพกฎหมาย</td> <td>1. บ้านเมืองเป็นระเบียบ</td> </tr> <tr> <td></td> <td>2.....</td> </tr> <tr> <td></td> <td>3.....</td> </tr> <tr> <td></td> <td>4.....</td> </tr> </tbody> </table>	แนวทางปฏิบัติ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	1. ปฏิบัติตนในการเคารพกฎหมาย	1. บ้านเมืองเป็นระเบียบ		2.....		3.....		4.....
แนวทางปฏิบัติ	ผลที่คาดว่าจะได้รับ										
1. ปฏิบัติตนในการเคารพกฎหมาย	1. บ้านเมืองเป็นระเบียบ										
	2.....										
	3.....										
	4.....										
8. การนำไปใช้	<p>11. ฝึกเขียนทุกคนหาแนวทางที่เลือกร่วมกันไปปฏิบัติเพื่อเป็นการทดสอบข้อสรุปและการนำไปใช้โดยครูผู้สอนและผู้เรียนอาจกำหนดวิธีการนำไปปฏิบัติรวมทั้งการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละเรื่อง</p>										

สื่อการเรียนการสอน

1. รูปแบบการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
2. ข่าวการปฏิบัติตนที่มีผลต่อความมั่นคงและไม่มั่นคงของชาติจากหนังสือพิมพ์
3. ประเด็นปัญหา
4. แหล่งข้อมูลเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตน
5. แบบบันทึกการปฏิบัติกิจกรรม

การวัดและประเมินผล

1. สังเกต

- การร่วมกิจกรรมกลุ่ม
- การเสนอความคิดการแสดงความคิดเห็น

2. ตรวจสอบผลงาน

- การกำหนดประเด็นปัญหา
- การวิเคราะห์แยกแยะความแตกต่างข้อมูล
- การกำหนดขอบเขตปัญหา
- การสรุปประเด็น
- การคาดคะเน
- การปฏิบัติตน

2. การสอนแบบกระตือรือร้น (Active History)

ความหมายการสอนแบบกระตือรือร้น (Active History) หมายถึงวิธีใดๆก็ตามที่จะช่วยให้เด็กกระตือรือร้นและช่วยให้เด็กเข้าใจประวัติศาสตร์ได้ลึกซึ้ง

ทฤษฎีและขั้นตอน

ขั้นตอนการสอนแบบกระตือรือร้น (Active History) มีดังนี้

1. **ขั้นแสดงความคิด (Pictorial work)** ให้เด็กเขียนภาพแสดงความคิดเห็นและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์วิธีเขียนภาพเพื่อแสดงความคิดและความรู้ตามประวัติศาสตร์แยกได้เป็นข้อย่อยดังนี้

1.1 **การสร้างภาพ (Mosaic)** การแสดงภาพโมเสคแสดงได้ด้วยการใช้วัสดุหลายอย่างวิธีการที่ง่ายที่สุดคือให้กระดาษตัดเป็นแผ่นแล้วนำมาประติดประต่อกันเป็นภาพกระดาษถ้ามีสีหลายยิ่งดูสวยงามขึ้นกระดาษสีที่ใช้ต้องเป็นกระดาษแข็งนอกจากใช้กระดาษแข็งแล้วอาจใช้กระดาษสีหินหรือสิ่งอื่นได้อีก

1.2 **ลำดับเหตุการณ์ (Friexes)** เป็นการแสดงเหตุการณ์ลำดับต่างๆในประวัติศาสตร์ด้วยภาพเขียนใต้ภาพอาจมี footnote บรรยายภาพหรือไม่ก็ทำแผ่นกระดาษบางแล้วเขียนลงบนกระดาษเขียนเป็นลำดับ

1.3 **การจำลองรูปแบบ (Model)** วิธีการใช้โมเดลในการสอนนี้จัดเป็นการสอนที่ใหม่อยู่เริ่มจากการสอนวิทยาศาสตร์และภูมิศาสตร์ก่อนต่อมาวิธีการใช้โมเดลในการสอนก็นำมาใช้กับวิชาอื่น ๆ รวมทั้งประวัติศาสตร์ด้วยการใช้โมเดลช่วยสอนอาจจะต้องมีการเตรียมตัวเตรียมอุปกรณ์และห้องเรียนกันหน่อยเช่นสอนเรื่องวัดในสมัยต่างๆของไทยก็ใช้รูปวัดจำลองในรูปแบบต่างๆการใช้โมเดลสามารถแยกได้เป็น 2 วิธีคือ

1.3.1 สอนแบบสาธิต (Demonstration)

1.3.2 ให้เด็กทำ Model เองโดยใช้ไม้พลาสติกและดินเหนียวเป็นต้น

2. **ขั้นการทำบัตรคำ (Work card)** ให้นักเรียนทำบัตรคำทางประวัติศาสตร์เช่นสงครามเก้าทัพด้านบอင့်ต่างๆ

3. **ชั้นเขียนรายงาน (Written work)** โดยการให้นักเรียนเขียนรายงานแบบ note และเขียนเป็น essay

4. **ชั้นการแสดงผลงาน (Illustration)** นภาพและเหตุการณ์ประวัติศาสตร์มาแสดงแล้วสอน

5. **ชั้นตอนประยุกต์ใช้ (Drama)** ให้ครูทบทสนทนา (dialogue) มาให้นักเรียนแสดงหรืออ่านในชั้นหรือครูนำหุ่นกระบอกมาแสดงโดยให้เด็กขีดจุดหนึ่งส่วนอีกจุดหนึ่งให้พูดหรือมีการแสดงในชั้นโดยให้เด็กเขียนหรือครูเขียนให้แสดงแบบละครวิทยุซึ่งบางครั้งอาจแสดงออกอากาศตามสถานีได้

3. การคิดวิเคราะห์

แนวคิดการพัฒนากิจกรรมการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน

คิดหมายความว่าทำให้ปรากฏเป็นรูปหรือประกอบให้เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ ใคร่ครวญไตร่ตรองคาดคะเนคานวณมุ่งตั้งใจตั้งใจส่วนคำว่าวิเคราะห์หมายความว่าใคร่ครวญแยกออกเป็นส่วนๆเพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546 : 251, 1071) การคิดวิเคราะห์จึงมีความหมายว่าเป็นการใคร่ครวญตรึงตรองอย่างละเอียดรอบคอบแยกเป็นส่วนในเรื่องราวหรือสถานการณ์โดยใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่เป็นไปได้การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะความสามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกทักษะการคิด (เชิดศักดิ์ โสวาสินธุ์. 2530 : 36 – 37 ; วิไลพรคาเพระ. 2539 : 8- 9 ; ภัทรภรณ์พิทักษ์ธรรม. 2543 : 59) สำหรับความหมายของการคิดวิเคราะห์ตามแนวทางการประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนสื่อความของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ได้ให้ความหมายว่าการคิดวิเคราะห์หมายถึงการคิดโดยพิจารณาจากแยกแยะไตร่ตรองใคร่ครวญแจกแจงส่วนประกอบของการจัดหมวดหมู่อาศัยกันตามเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตามสภาวะความเป็นจริงของสิ่งนั้นๆ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548 : 23)

จุดมุ่งหมายของการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์เป็นธรรมชาติของคนที่มีความใคร่ครวญตรึงตรองอย่างละเอียดใช้ความรู้ความคิดในการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในการตัดสินใจการคิดเป็นพื้นฐานคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียนที่มีสติปัญญาดีเพราะทักษะกระบวนการคิดหรือหลักการคิดที่ต้องไตร่ตรองรอบคอบสร้างสรรค์หรือการมีวิจาร์ณญาณจะทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเก่ง การเรียนรู้จะมีมากขึ้นการคิดเป็นทักษะการคิดมีอยู่ 3 ระดับประกอบด้วย 1) ทักษะพื้นฐานคือทักษะการคิดที่เป็นพื้นฐานเบื้องต้นต่อการคิดในระดับที่สูงขึ้นได้แก่การฟังการจากการอ่านการรับรู้การใช้ความรู้การอธิบายการทำความเข้าใจการคาดการณ์การบรรยายการเขียนและการแสดงออกเพื่อสื่อความหมายของตน 2) ทักษะการคิดทั่วไปคือทักษะการคิดที่จำเป็นต้องใช้เพื่อการดำรงชีวิตเป็นพื้นฐานการคิดขั้นสูงได้แก่การสังเกตการสำรวจการรายงานจัดหมวดหมู่การตีความการเชื่อมโยงการใช้เหตุผลการระบุการแจกแจงความแตกต่างจัดลำดับเปรียบเทียบอ้างอิงการแปลความการขยายความและการสรุปความ 3) ทักษะการคิดขั้นสูงคือทักษะการคิดที่มีหลายขั้นตอนมีความซับซ้อนได้แก่การนิยามการผสมผสานการสร้างการปรับโครงสร้างการตั้งสมมติฐานการกำหนดเกณฑ์การประยุกต์การวิเคราะห์การทนายและการพิสูจน์การบูรณาการ (เชิดศักดิ์ โสวาสินธุ์)

วาสิณธุ์.2530 : 45 ; อุษณีย์โพธิสุข. 2543 : 69) คุณลักษณะเหล่านี้จึงเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ทักษะ การคิดจึงต้องฝึกฝนพัฒนาเพื่อให้เป็นคนที่คิดเก่งกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนคิดและค้นคว้าวิธีการ แก้ปัญหาจากสถานการณ์ที่กำหนดจะได้ลักษณะของคำตอบที่มีความหลากหลายริเริ่มแปลกใหม่ ผู้เรียนสามารถมองปัญหาได้ละเอียดมากขึ้นการใช้กิจกรรมส่งเสริมจึงสามารถพัฒนาทักษะการคิดได้ กิจกรรมนั้นประกอบไปด้วย

1. การอ่านและการฟังอย่างไตร่ตรองใคร่ครวญละเอียดรอบคอบมีเหตุผลเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปก่อนตัดสินใจ
2. การจําแนกแยกแยะความแตกต่างของสิ่งหรือคุณลักษณะทั้งหลายเช่นบุคคลกับความ คิดเห็นสาระสำคัญกับความชอบข้อเท็จจริงกับการตีความคุณค่าและคุณภาพโดยใช้คำถามกระตุ้น ให้คิดนอกเหนือจากใช้ความจําหรือแปลความหมายจะช่วยสร้างความคิดที่หลากหลายและช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นคำถามลักษณะนี้จะไม่เป็นคำตอบเดียวแต่เป็นคำถามที่ต้องการ การวิเคราะห์และการประเมินค่าซึ่งเป็นการใช้ความคิดขั้นสูงกว่าการจําความเข้าใจและการ ประยุกต์การคิดที่ต้องอาศัยทักษะเชิงวิเคราะห์ดังกล่าวทำให้เกิดความเจริญงอกงามของความรู้เป็น หัวใจของการหาความรู้และสร้างความรู้ใหม่การเรียนรู้ไม่จำกัดเฉพาะการจําข้อมูลหรือการเก็บ ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นข้อมูลข่าวสารแต่เพียงอย่างเดียวแต่ต้องสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปเพื่อนำไปสู่การพิสูจน์หรือส่งเสริมการพัฒนาเกิดข้อมูลใหม่สารสนเทศใหม่ความรู้ใหม่ทฤษฎีใหม่ต่อไป ในลักษณะกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดเวลาตั้งนั้นจุดมุ่งหมายของการคิดวิเคราะห์จึงเป็น ความสามารถที่ต้องการให้เกิดเป็นทักษะในตัวผู้เรียนเพื่อให้เป็นคนที่มีความสามารถในการคิดขั้นสูงสามารถ จําแนกประเภทข้อมูลเปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอดสามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือเลือก วิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลและมีความถูกต้องเหมาะสม มีความคิดริเริ่มมีจินตนาการสามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้เพื่อนำไปสู่การเจริญงอกงาม ของความรู้ต่อไป

สรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการคิดวิเคราะห์เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดอย่าง ใคร่ครวญรอบคอบจัดและจําแนกแยกแยะแจกแจงส่วนประกอบมีความคิดรวบยอดประเมินค่า อย่างมีเหตุผลเพื่อนำไปสู่การสรุปตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ความสำคัญและประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์

การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านเหตุผลการคิดรู้จักใช้เหตุผลเชิงวิเคราะห์มี วิจารณ์ญาณรู้จักตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลวิเคราะห์ไตร่ตรองใคร่ครวญแยกออกเป็น ส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้การคิดเป็นกระบวนการทางสมองจําแนกการคิดออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) การคิดฟุ้งเกิดขึ้นได้ตลอดตรงข้ามกับการคิดที่ต้องใส่ใจแน่วแน่การคิดฟุ้งแยกได้ 3 ประเภทคือประเภทการคิดเชื่อมโยงคือเชื่อมโยงความรู้สึกสัมผัสต่างๆเข้าเป็นความคิดเชื่อมโยง ความคิดต่างๆเข้าเป็นความคิดซับซ้อนยิ่งขึ้นเมื่อเกิดความเชื่อมโยงความคิดแล้วในโอกาสต่อไป จากเกิดความคิดหนึ่งจะทำให้เกิดอีกความคิดหนึ่งเชื่อมโยงต่อไปเรื่อยๆประเภทการนึกฝันคือ ความคิดฟุ้งที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกันเป็นเรื่องเป็นราวเป็นมโนภาพฝันกลางวันและประเภทการฝันคือการ คิดฟุ้งในขณะหลับ

2) การคิดตรึงตรองเป็นการคิดทบทวนเพื่อค้นหาคำตอบที่ดีที่สุดเห็นการคิดที่ต้องใส่ใจเป็น ปัญหาสามารถประดิษฐ์สิ่งต่างๆแยกได้ 4 ประเภทการอุปนัย (Induction) หมายถึงการสรุปเป็น

กฎเกณฑ์จากผลการสังเกตบางส่วนจากตัวอย่างเพียงบางส่วนเท่านั้นซึ่งไม่อาจจะสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้าได้ทั้งหมดการอุปนัยจึงเป็นหลักการเรียนรู้ที่เป็นพื้นฐานที่สุดของมนุษย์การเรียนรู้เงื่อนไขผลกระทบเป็นอุปนัยการเรียนรู้ต่างๆล้วนเป็นการอุปนัยประเภทการนิรนัย (Deduction) หมายถึงการคิดจากข้อความหนึ่งไปยังอีกข้อความหนึ่งยึดหลักเหตุผลเป็นสำคัญหากข้อความแรกเป็นจริงข้อความที่สรุปจากข้อความแรกตามหลักเหตุผลก็ต้องเป็นจริงด้วยซึ่งระบบวิธีคิดนี้เรียกว่าตรรกวิทยา (Logic) เป็นวิธีคิดขั้นสูงสุดที่มนุษย์สามารถคิดได้ประเภทการแก้ปัญหา (Problem Solving) ต้องพยายามคิดค้นหากระบวนการมีขั้นตอนและประเภทการตัดสินใจ (Decision making) การตัดสินใจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ตลอดง่ายบ้างยากบ้างหาข้อมูลประกอบเพื่อการตัดสินใจจากความเห็นแนวคิดต่างๆ

ความสำคัญและประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์

ความสำคัญและประโยชน์ของการคิดวิเคราะห์การคิดเป็นกระบวนการทางสมองของผู้เรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ถ้าผู้เรียนได้มีวิธีคิดอย่างเป็นระบบที่มีความใคร่ครวญไตร่ตรองแยกแยะแจจแจงเป็นส่วนจะทำให้ผู้เรียนได้พิจารณาสารจากการฟังหรือการอ่านประเมินค่าแล้วสรุปเลือกฟันการนำไปสู่การคิดตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและถ่ายทอดองค์ความรู้สิ่งประดิษฐ์ใหม่ด้วยการพูดการเขียนสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ตรงตนอยู่ได้อย่างมีความสุขตามจุดมุ่งหมายของการพัฒนาประเทศในที่สุด

แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

การพัฒนาความสามารถในการคิดควรจะเริ่มตั้งแต่เมื่อไรความสามารถในการคิดเรียนรู้ได้พัฒนาได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุดต้องเริ่มต้นที่ครอบครัวส่งเสริมให้เด็กคิดเด็กถามให้เด็กมีประสบการณ์อย่างหลากหลายและควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็กเมื่อมาเข้าโรงเรียนการคิดสามารถพัฒนาได้ในทุกกิจกรรมการเรียนการสอนทุกเนื้อหาวิชาและโดยครูทุกคนทุกระดับและต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องสำหรับแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์นั้น

อุษณีโพธิสุข (2537: 99 – 100) ได้เสนอแนวการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนดังนี้

1. ให้นักเรียนศึกษาจากประสบการณ์ตรงเช่นการไปทัศนศึกษาร่วมกิจกรรมหรือเปิดโอกาสให้เด็กได้ทดลอง
2. การศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองเป็นการสร้างทักษะการเรียนรู้เช่นการทารายงานการทาวิจัยเป็นต้น
3. ใช้กิจกรรมเป็นสื่อกระตุ้นเช่นการอภิปรายโต้วาทีเป็นต้น
4. การสร้างหรือสมมุติสถานการณ์นักเรียนจะมีความเข้าใจได้แนวคิดมีความพยายามในการแก้ปัญหา
5. ให้นักเรียนเสนอผลงานที่ตนเองได้ศึกษาหาความรู้
6. กิจกรรมกลุ่มการระดมพลังสมองการระดมความคิดการวิจารณ์

ผจญภัยนักวิทยาศาสตร์. (2541: 9-17) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความคิดเชิงวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์อย่างรู้ตัวและไม่รู้ตัวด้วยการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศต่างๆดังนี้

1. **การจัดบรรยากาศด้านกายภาพ** เช่นสภาพแวดล้อมของห้องเรียนโรงเรียนมีลักษณะที่ส่งเสริมให้คิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ทำทนายการเรียนรู้สร้างความสนใจเพื่อให้เกิดการสังเกตและคิดตลอดเวลา

2. **การจัดบรรยากาศด้านสมอง** เช่นการกระตุ้นให้ตอบแสวงหาให้ตั้งคำถามแบบต่างๆ กระตุ้นให้ติดตามกระตุ้นให้คิดแบบอุปมาอุปมัยกระตุ้นให้เกิดการเชื่อมโยงสัมพันธ์กระตุ้นให้คิดนอกกรอบ

3. **การจัดบรรยากาศด้านอารมณ์** เช่นการสร้างเจตคติเชิงบวกการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ครูอาจารย์และผู้เกี่ยวข้องจะต้องส่งเสริมให้โอกาสให้อิสระเสรีในการคิดและการแสดงออกหรือการมีจินตนาการในรูปแบบต่างๆของนักเรียน

ต่อมาเกรียงศักดิ์เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546: 11 – 17) ได้เสนอแนวคิดในการส่งเสริมพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์ว่าเป็นการคิดอย่างใคร่ครวญแสวงหาคาตอบอย่างมีเหตุผลการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์คือการให้ผู้เรียนได้ค้นพบข้อเท็จจริงหรือข้อสรุปด้วยตนเองโดยอาศัยองค์ประกอบดังนี้

1. ส่งเสริมให้ตีความการพยายามทำความเข้าใจให้เหตุผลการแปลความจากข้อมูลที่ยังไม่ครบถ้วน

2. ส่งเสริมให้แสวงหาความรู้ความเข้าใจหรือข้อมูลเป็นการตอบคำถามแจ่มแจ้งจาแนกจัดลำดับหมวดหมู่หาเหตุผลความสัมพันธ์ผลกระทบ

3. ส่งเสริมให้ช่างสังเกตสงสัยช่างถามเพื่อการค้นพบหาคาตอบหาเหตุผล

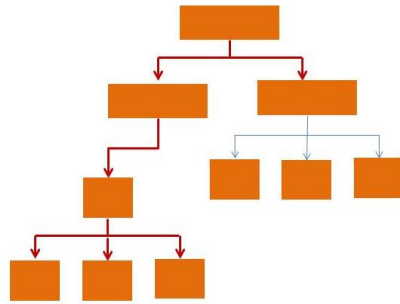
4. ส่งเสริมให้หาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลเพื่อการตัดสินใจแก้ปัญหาการประเมินค่าในเรื่องต่างๆ

4. การสอนโดยใช้เทคนิคการใช้ผังกราฟิก

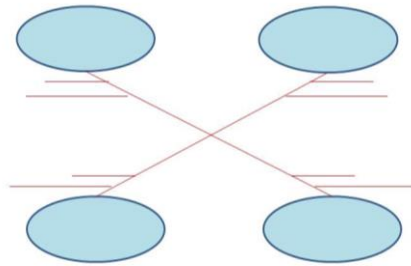
การเรียนแบบสร้างแผนผังความคิด (Concept Mapping)

เป็นการฝึกให้ผู้เรียนจัดกลุ่มความคิดรวบยอดของตนเพื่อให้เห็นภาพรวมของความคิดเห็นความสัมพันธ์ของความคิดรวบยอดเป็นภาพสามารถเก็บไว้ในหน่วยความจำได้ง่ายการเขียนแผนผังสามารถทำได้หลายลักษณะดังนี้

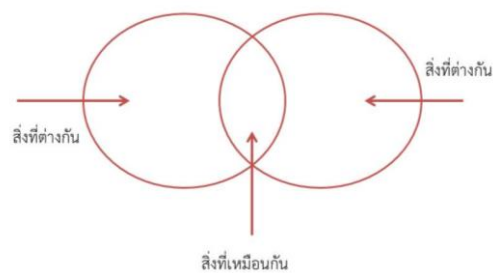
1) **แผนผังความคิดรวบยอด (a concept map)** ทำได้โดยเขียนความคิดรวบยอดไว้ข้างบนหรือตรงกลางแล้วลากเส้นให้สัมพันธ์กับความคิดรวบยอดอื่นๆที่สำคัญรองลงไปหรือความคิดที่ละเอียดซับซ้อนยิ่งขึ้นดังนี้

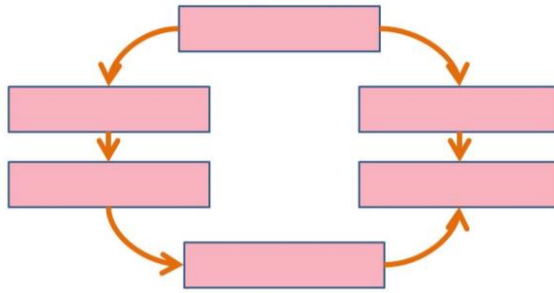
2) แผนผังใยแมงมุม(a spider map) ทำได้โดยเขียนความคิดรวบยอดที่สำคัญไว้กึ่งกลาง แล้วเขียนคำอธิบายบอกลักษณะของความคิดรวบยอดอื่นๆไว้ด้วยดังนี้

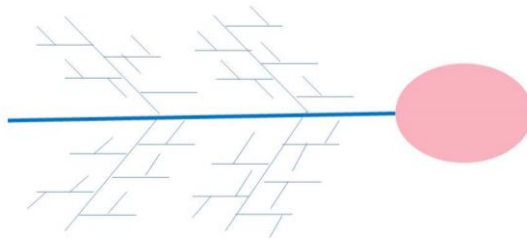
3) แผนผังรูปวงกลมทับเหลื่อม(overlapping circles map) เป็นการเขียนเพื่อนำเสนอสิ่ง
ที่เหมือนกัน

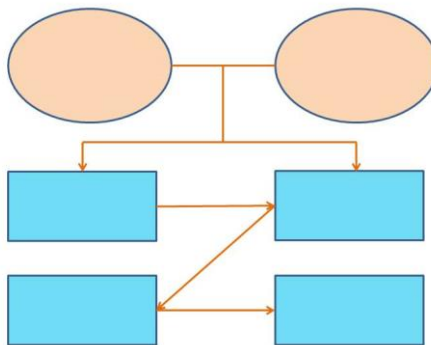
4) แผนผังวงจร(a circle map) เป็นการเขียนแผนผังเพื่อเสนอขั้นตอนต่างๆที่สัมพันธ์
เรียงตามลำดับเป็นวงกลม

5) แผนผังก้างปลา(a fishbone map) เป็นการเขียนแผนผังโดยกำหนดประเด็นหรือเรื่องแล้วเสนอสาเหตุและผลต่างๆในแต่ละด้าน

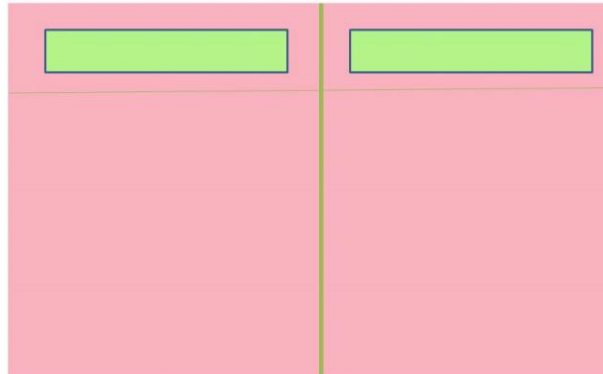

6) แผนผังแสดงปฏิสัมพันธ์ระหว่างสองกลุ่ม(a two group interaction map) เป็นการเขียนเพื่อเสนอวัตถุประสงค์การกระทำและการตอบสนองของกลุ่มสองกลุ่มที่ขัดแย้งหรือต่างกัน

7) แผนผังตารางเปรียบเทียบ(a compare table map) เป็นการเขียนตารางเพื่อ

เปรียบเทียบสองสิ่งในประเด็นที่กำหนด

5. การตั้งคำถาม (Questioning)

การถาม (Questioning) คือยุทธศาสตร์การสอนที่สำคัญก่อให้เกิดการเรียนรู้ช่วยพัฒนากระบวนการคิดการตีความการไตร่ตรองการถ่ายทอดความรู้ความคิดและความเข้าใจและสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการเรียนรู้การคิดและการสอน

การถามเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และการสอนช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาความคิดใหม่ๆ กระบวนการถามจะช่วยขยายทักษะการคิดทำความเข้าใจให้กระจ่างได้ข้อมูลย้อนกลับทั้งด้านการเรียนและการสอนก่อให้เกิดยุทธศาสตร์การทบทวนก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างความคิดต่างๆ ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นและเกิดความท้าทาย

การตั้งคำถามที่ดีไม่ว่าจะเริ่มโดยครูหรือผู้เรียนก็ตามจะช่วยฝึกทักษะการคิดและช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทั้งแก่ตัวผู้ถามและแก่ผู้ตอบทั้งยังนำมาซึ่งการอภิปรายถกเถียงที่ผ่านกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์และช่วยสร้างเสริมนิสัยการเรียนรู้ตลอดชีวิตอีกด้วย

ตัวอย่างกิจกรรมการอบรม แผนการฝึกอบรมหน่วยที่ 3 เรื่อง“การพัฒนาทักษะการคิดในวิชาประวัติศาสตร์”

สาระสำคัญ

1. ความหมายความสำคัญของทักษะการคิด
2. ทักษะการคิดในวิชาประวัติศาสตร์

กิจกรรมการอบรม

รูปแบบกิจกรรม Problem – Based Learning

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาปัญหาเรื่อง“นักเรียนคิดไม่เป็นจะเริ่มสอนอย่างไร”
บันทึกคำตอบด้วยตนเอง
 2. ฟังคาบบรรยายเรื่องการพัฒนาทักษะการคิดในวิชาประวัติศาสตร์
 3. ศึกษาเพิ่มเติมโดยสืบค้นจาก<http://www.thaigoodview.com/node/17172>
 4. ขณะฟังคาบบรรยายบันทึกย่อและสรุปความรู้ด้วยตนเอง
 5. ผู้เข้ารับการอบรมสามารถสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆโดยใช้คำสำคัญรูปแบบการสอนคิด
“ทักษะการคิด” หรือศึกษาจากใบความรู้ที่ 3.1 เรื่องทักษะการคิดในวิชาประวัติศาสตร์
 6. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาตัวอย่างการสอนคิดหรือสืบค้นตัวอย่างการสอนกิจกรรมฝึก
กระบวนการคิดเพิ่มเติมที่
 - <http://www.thaiteachertv>
 - <http://www.onec.go.th>
 - <http://www.kruthacheen.com/index.php?lay=show&ac=article&ld=390325&Ntype=4>
 7. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำแนวคิดจากการศึกษาแนวการสอนไปจัดทำแผนเพื่อนำไปทดลอง
สอนในชั้นของตนเองหรือนำตัวอย่างแผนการเรียนรู้ที่ได้ศึกษาไปทดลองใช้สอนจริงในห้องเรียน
 8. หลังจากนั้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมสนทนาในกระดานสนทนา (Web Board) ในประเด็น
ประเด็นที่ 3.1 ท่านคิดว่ากระบวนการคิดมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ให้
นักเรียนอย่างไร
ประเด็นที่ 3.2 วิธีสอนที่ท่านนำไปทดลองใช้ได้ผลอย่างไร
- #### 4. สื่อประกอบกำรฝึกอบรม
1. บทเรียน E-Training
 2. ใบความรู้เรื่องทักษะการคิดที่ 3.1 เรื่องทักษะการคิดในวิชาประวัติศาสตร์
 3. Website

5. การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดผล

1. การทดสอบก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม
2. การเข้าศึกษาและร่วมกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้อ
3. การเข้าร่วมกิจกรรมในกระดานสนทนา(Web Board)

เกณฑ์การประเมินผล

ผู้เข้าอบรมจะมีผลการผ่านการอบรมเมื่อ

1. จำนวนครั้งในการเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมไม่น้อยกว่า 4 ครั้ง
2. ผลการทดสอบหลังการฝึกอบรมไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
3. จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมในกระดานสนทนา(Web board) ไม่น้อยกว่า 3 กิจกรรม

สรุป

ความคิดเป็นกลไกของสมองที่เกิดขึ้นเกือบตลอดเวลาซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์
ความคิดเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการที่สมองถูกรบกวนจากสิ่งแวดล้อมสังคครอบตัวและประสบการณ
ส่วนตัวดั้งเดิมของมนุษย์เองการคิดเป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสมองซึ่งคุณภาพของสมอง
ก็มีได้อยู่ที่การมีสมองหรือการใช้สมองเท่านั้นแต่หากอยู่ที่วิธีการใช้สมองเป็นสำคัญการฝึกทักษะการ
คิดและกระบวนการคิดจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาสติปัญญาของเด็กเพื่อจะเจริญเติบโต
ไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศในวิชาประวัติศาสตรผู้เรียน
ควรได้รับการพัฒนากระบวนการคิดเพื่อใช้ในการต่อยอดทางความคิดที่สูงขึ้นเช่นการพัฒนาทักษะ
การคิดวิเคราะห์เพื่อช่วยในการจัดระบบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลเนื่องจากข้อมูลที่ได้รับมามี
หลายประเภทจริงบ้างไม่จริงบ้างหรือทั้งสองอย่างรวมกันนักเรียนต้องมีทักษะการแยกแยะจัดระบบ
ข้อมูลและวิเคราะห์ความจริงของสารสนเทศหรือการรู้จักตั้งโจทย์หรือรู้จักการตั้งประเด็นหลักใน
การศึกษาแล้วจึงตามมาด้วยประเด็นคาถามย่อยๆซึ่งต้อง “เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์” ต่อการตอบ
ประเด็นหลักเช่นการทำแผนผังความคิด

หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที 3 แล้วโปรดปฏิบัติใบงานที 3

ตอนที่ 4 สอนประวัติศาสตร์อย่างไรให้ได้ผล

เรื่องที่ 4.1 แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์

การจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์นั้นนอกจากจะใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์
โครงการประวัติศาสตร์แล้วยังมีวิธีสอนอื่นอีกหลากหลายที่สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้ในวิชาประวัติศาสตร์เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดและสาระ
การเรียนรู้แกนกลางของสาระประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นสาระที่ 4 ของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนาและวัฒนธรรมดังตัวอย่างวิธีสอนต่อไปนี้

1. วิธีสอนแบบแก้ปัญห (Problem solving method)

วิธีสอนแบบแก้ปัญหเป็นวิธีการสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหอย่างมีขั้นตอนโดยมีการ
ประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมรวมกับความรู้ใหม่และกระบวนการต่างๆเพื่อใช้แก้ปัญห
วิธีสอนแบบแก้ปัญหสามารถแบ่งเป็นขั้นตอนได้ดังนี้

1. ขั้นกำหนดปัญหา

ผู้สอนและผู้เรียนอาจร่วมกันตั้งปัญหาปัญหาที่นำมานี้อาจมาจากแหล่งต่างๆเช่นปัญหา
ที่มาจากความสนใจของผู้เรียนเป็นส่วนใหญ่ปัญหาที่มาจากบทเรียนโดยผู้สอนกำหนดขึ้นมาเองโดย
พิจารณาจากบทเรียนว่าเนื้อหาตอนใดเหมาะสมที่จะนำมาเป็นประเด็นในการตั้งปัญหาเพื่อนำไปสู่
การเรียนรู้ปัญหาที่เกี่ยวกับสังคมเป็นปัญหาที่พบเห็นกันทั่วไปในสภาพแวดล้อมของตัวผู้เรียนการ
หยิบยกมาเป็นปัญหาในการศึกษาย่อมจะเป็นสถานะที่ทำให้ผู้เรียนเห็นว่ากำลังเผชิญกับปัญหาในชีวิต
จริงปัญหาที่เกิดจากประสบการณ์ของผู้เรียนได้แก่ปัญหากฎหมายปัญหาชีวิตปัญหาสิ่งแวดล้อม
 ฯลฯ

เมื่อกำหนดปัญหาแล้วผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาที่พบในประเด็นต่างๆเช่น
ปัญหาถามว่าอย่างไรมีข้อมูลใดแล้วบ้างต้องการข้อมูลอะไรเพิ่มเติมอีกบ้างการฝึกให้ผู้เรียน
วิเคราะห์ปัญหาจะทำให้มีความเข้าใจปัญหามากขึ้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในขั้นนี้ผู้สอน
อาจตั้งปัญหาตั้งคำถามให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัยเช่น

- การใช้คำถาม
- การเล่าประสบการณ์หรือการสร้างสถานการณ์ให้เกิดปัญหา
- การให้ผู้เรียนคิดคำถามหรือปัญหา
- สาธิตเพื่อก่อให้เกิดปัญหา

2. ขั้นตั้งสมมติฐาน

การตั้งสมมติฐานเป็นการคาดคะเนคำตอบของปัญหาโดยใช้ความรู้และประสบการณ์ช่วยใน
การคาดคะเนขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนการใช้เหตุผลในการคิดวิเคราะห์ปัญหาและความคาดคะเน
คำตอบพิจารณาแยกปัญหาใหญ่ออกเป็นปัญหาย่อยแล้วคิดอย่างเป็นระบบผู้เรียนจะพยายามใช้
ความรู้ความเข้าใจประสบการณ์เดิมมาคิดแก้ปัญหาคาดคะเนคำตอบแล้วจึงหาทางพิสูจน์ว่าคำตอบ
ที่คิดกันขึ้นมานั้นมีความถูกต้องอย่างไรแนวทางการคิดเพื่อตั้งสมมติฐานเช่นปัญหานั้นน่าจะมี

สาเหตุมาจากอะไรหรือวิธีการแก้ปัญหานั้นจะแก้ไขได้โดยวิธีใด

3. ขั้นวางแผนแก้ปัญหา

ขั้นนี้จะเป็นขั้นที่มีการวางแผนหรือออกแบบวิธีการหาคำตอบจากสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยศึกษาถึงสาเหตุที่เกิดปัญหาขึ้นและใช้เหตุผลในการคิดหาวิธีการแก้ปัญหามาให้ตรงกับสาเหตุโดยหาวิธีการแก้ปัญหามากวิธีแล้วใช้วิธีพิจารณาเลือกวิธีแก้ปัญหาวินิจฉัยที่ดีที่สุดเป็นไปได้มากที่สุดในการที่มีปัญหานั้นต้องตรวจสอบด้วยการทดลองก็ต้องกำหนดวิธีทดลองหรือตรวจสอบเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือที่จะใช้ให้พร้อม

4. ขั้นการเก็บและการรวบรวมข้อมูล

ขั้นการเก็บและรวบรวมข้อมูลนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะศึกษาค้นคว้าความรู้จากแหล่งต่างๆเช่น

- ห้องสมุด
- อินเทอร์เน็ต
- ตำราเรียน
- การสังเกต
- การทดลอง
- การไปทัศนศึกษา
- สัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้เชี่ยวชาญ
- จากสถิติต่างๆ

ในขั้นนี้ผู้เรียนจะใช้วิธีการจัดบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อนำข้อมูลมาทดสอบสมมติฐาน

5. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและทดสอบสมมติฐาน

เมื่อได้ข้อมูลที่รวบรวมมาแล้วผู้เรียนก็นำข้อมูลนั้นๆมาพิจารณาว่าจะน่าเชื่อถือหรือไม่ประการใดเพื่อนำข้อมูลนั้นๆไปวิเคราะห์และทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าเป็นไปตามที่กำหนดหรือไม่

6. ขั้นสรุปผล

เป็นขั้นที่นำข้อมูลมาพิจารณาแปลความหมายระหว่างสาเหตุกับผลที่เกิดขึ้นผู้เรียนประเมินผลวิธีการแก้ปัญหาค้นคว้าหรือตัดสินใจเลือกวิธีการที่ได้ผลดีที่สุดในการแก้ปัญหาหรือเป็นการสรุปลงไปว่าเชื่อสมมติฐานที่กำหนดไว้นั้นเองซึ่งอาจจะสรุปในรูปของหลักการที่จะนำไปอธิบายเป็นคำตอบหรือวิธีแก้ปัญหามาและวิธีการหาความรู้ไปใช้

อนึ่งในการสรุปผลนั้นเมื่อได้ข้อสรุปเป็นหลักการแล้วควรนำมาพิจารณาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งว่าน่าเชื่อถือหรือไม่

2. วิธีสอนโดยการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โมเดลชิปปาเป็นแนวคิดของทีศนาแวมมณีที่กล่าวว่าชิปปา (CIPPA) เป็นหลักการซึ่งสามารถนำไปเป็นหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆให้แก่ผู้เรียนการจัดการกระบวนการเรียนการสอนตามหลัก “CIPPA” สามารถใช้วิธีการและกระบวนการที่หลากหลายอาจจัดเป็นแบบแผนได้หลายรูปแบบ CIPPA MODEL เป็นวิธีหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นรูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลด้วยตนเองการมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและการแลกเปลี่ยนความรู้การได้เคลื่อนไหวทางกายการเรียนรู้กระบวนการต่างๆและการนำความรู้ไป

ประยุกต์ใช้

C หมายถึง Construct คือการให้นักเรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเองโดยกระบวนการแสวงหาข้อมูลทำความเข้าใจคิดวิเคราะห์ตีความแปลความสร้างความหมายสังเคราะห์ข้อมูลและสรุปความรู้

I หมายถึง Interaction คือการให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเรียนรู้จากกันแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดและประสบการณ์แก่กันและกัน

P หมายถึง Participation คือการให้นักเรียนมีบทบาทมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ให้มากที่สุด

P หมายถึง Process and Product คือการให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการควบคู่ไปกับผลงานข้อความที่สรุปได้

A หมายถึง Application คือการให้นักเรียนนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

แนวคิดหลักของการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL

การจัดการเรียนการสอนแบบCIPPA MODEL มาจากแนวคิดหลัก 5 แนวคิดซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษาได้แก่

1. แนวคิดการสร้างสรรคความรู้ (Constructivism)
2. แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่มและการเรียนแบบร่วมมือ (Group Process and Cooperative Learning)
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้(Learning Readiness)
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ(Process Learning)
5. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้(Transfer of Learning)

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบโมเดลชิปปา(CIPPA MODEL) ตามรูปแบบของทีศนาแซมมณีมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม

ขั้นนี้เป็นการดึงความรู้เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่จะเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตนซึ่งผู้สอนอาจใช้วิธีการต่างๆได้อย่างหลากหลายเช่นผู้สอนอาจใช้การสนทนาซักถามให้ผู้เรียนเล่าประสบการณ์เดิมหรือให้ผู้เรียนแสดงโครงความรู้เดิม (Graphic Organizer) ของตน

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่

ขั้นนี้เป็นการแสวงหาข้อมูลความรู้ใหม่ของผู้เรียนจากแหล่งข้อมูลหรือแหล่งความรู้ต่างๆซึ่งผู้สอนอาจจัดเตรียมมาให้ผู้เรียนหรือให้คำแนะนำเกี่ยวกับแหล่งข้อมูลต่างๆเพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหากันได้ในขั้นนี้ผู้สอนควรแนะนำแหล่งความรู้ต่างๆให้แก่ผู้เรียนตลอดทั้งจัดเตรียมเอกสารสื่อต่างๆ

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูล/ความรู้ที่หามาได้ผู้เรียนสร้างความหมายของข้อมูล/ประสบการณ์ใหม่ๆโดยใช้กระบวนการต่างๆด้วยตนเองเช่นใช้

กระบวนการคิดและกระบวนการกลุ่มในการอภิปรายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้นๆซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงกับความรู้เดิม

ในขั้นนี้ผู้สอนควรใช้กระบวนการต่างๆในการจัดกิจกรรมเช่นกระบวนการคิด กระบวนการกลุ่มกระบวนการแสวงหาความรู้กระบวนการแก้ปัญหากระบวนการสร้างลักษณะนิสัย กระบวนการทักษะทางสังคมฯลฯเพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ขึ้นมาด้วยตนเอง

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม

ขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้เรียนอาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเองรวมทั้งขยายความรู้ความเข้าใจของตนเองให้กว้างขึ้นซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้แบ่งปันความรู้ความเข้าใจของตนเองแก่ผู้อื่นและได้รับประโยชน์จากความรู้ความเข้าใจของผู้อื่นไปพร้อมๆกัน

ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้

ขั้นนี้เป็นขั้นของการสรุปความรู้ที่ได้รับทั้งหมดทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่และจัดสิ่งที่เรียนให้เป็นระบบระเบียบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่ายผู้สอนควรให้ผู้เรียนสรุปประเด็นสำคัญประกอบด้วยมโนทัศน์หลักและมโนทัศน์ย่อยของความรู้ทั้งหมดแล้วนำมาเรียบเรียงให้ได้สาระสำคัญครบถ้วนผู้สอนอาจให้ผู้เรียนจัดเป็นโครงสร้างความรู้จะช่วยให้จดจำข้อมูลได้ง่าย

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน

ขั้นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นได้รับรู้เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้ต่อยอดหรือตรวจสอบความเข้าใจของตนเองและช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความคิดสร้างสรรค์แต่หากต้องมีการปฏิบัติตามข้อมูลความรู้ที่ได้ขั้นนี้จะเป็นขั้นปฏิบัติและมีการแสดงผลงานที่ได้ปฏิบัติด้วยในขั้นนี้ผู้เรียนสามารถแสดงผลงานด้วยวิธีการต่างๆเช่นการจัดนิทรรศการ การอภิปรายการแสดงบทบาทสมมติเรียงความวาดภาพฯลฯและอาจจัดให้มีการประเมินผลงานโดยมีเกณฑ์ที่เหมาะสม

ขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้

ขั้นนี้เป็นขั้นของการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ความเข้าใจของตนเองไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆที่หลากหลายเพิ่มความชำนาญความเข้าใจความสามารถในการแก้ปัญหาและความจำในเรื่องนั้นๆเป็นการให้โอกาสผู้เรียนใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

หลังจากประยุกต์ใช้ความรู้ อาจมีการนำเสนอผลงานจากการประยุกต์อีกครั้งก็ได้หรืออาจไม่มีการนำเสนอผลงานในขั้นที่ 6 แต่นำมารวมแสดงในตอนท้ายหลังขั้นการประยุกต์ใช้ก็ได้เช่นกัน

ขั้นที่ 1 – 6 เป็นกระบวนการของการสร้างความรู้ (Construction of Knowledge)

ขั้นที่ 7 เป็นขั้นตอนที่ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ (Application) จึงทำให้รูปแบบนี้มี

คุณสมบัติสมบัติครบตามหลักCIPPA

3. วิธีสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์

ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างหนึ่งที่ฝึกให้ผู้เรียนได้ฝึกการเรียนรู้ด้วยตนเองได้มีโอกาสที่จะสัมพันธ์กับสิ่งที่จะเรียนรู้หรือมีกิจกรรมช่วยให้เกิดการเรียนรู้และสามารถนำประสบการณ์การเรียนรู้มาเป็นแนวทางในการเลือกและตัดสินใจเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากแนวคิดของสมนอมรวีวัฒน์ได้เสนอการใช้ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

ขั้นที่ 1 การรวบรวมข่าวสารข้อมูลข้อเท็จจริงความรู้และหลักการ

ขั้นที่ 2 การประเมินค่าและประโยชน์

ขั้นที่ 3 การเลือกและการตัดสินใจ

ขั้นที่ 4 การปฏิบัติ

การใช้ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์ในการเรียนการสอนในโรงเรียนสามารถนำมาใช้ในขั้นตอนของการสอนดังนี้

1) **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน**ผู้สอนอาจนำสถานการณ์ที่เป็นข่าวจากแหล่งต่างๆซึ่งเกิดขึ้นจริงหรือกรณีศึกษาที่ผู้สอนได้เลือกมาเสนอผู้เรียนและกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ตอบคำถามในประเด็นสำคัญที่ผู้สอนกำหนดเพื่อให้เกิดความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเห็นความสำคัญที่จะศึกษาในเรื่องที่ผู้สอนนำมาเสนอซึ่งเป็นเรื่องที่สอดคล้องกับบทเรียนที่จะเรียน

2) ขั้นสอน

2.1) การรวบรวมข่าวสารข้อมูลข้อเท็จจริงความรู้และหลักการขั้นตอนนี้เป็นขั้นพื้นฐานของการเผชิญสถานการณ์และการแก้ปัญหาผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนได้ไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้หรือข่าวสารเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษาหรือการกระทำที่สอดคล้องกับเรื่องที่ศึกษาซึ่งผู้สอนอาจจะหาแหล่งข้อมูลความรู้หรือแหล่งข่าวสารให้แก่ผู้เรียน

2.2) การประเมินคุณค่าและประโยชน์เมื่อผู้เรียนได้ศึกษาความรู้หรือข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ผู้สอนได้มอบหมายซึ่งข้อมูลข่าวสารนั้นจะเป็นสถานการณ์หรือเรื่องให้ผู้เรียนต้องนำมาศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์และประเมินสถานการณ์หรือข้อมูลที่ศึกษาซึ่งในขั้นตอนนี้ผู้สอนฝึกให้ผู้เรียนรู้จักหลักและวิธีการคิดในรูปแบบต่างๆเพื่อให้ได้ข้อคิดว่าสถานการณ์หรือข้อมูลที่ศึกษานั้นมีคุณค่ามากน้อยหรือมีประโยชน์เพียงไรหรือมีโทษอย่างไรซึ่งอาจจะใช้เกณฑ์หรือวิธีการประเมินตามความเหมาะสมซึ่งอาจใช้เกณฑ์ของพุทธธรรมเกณฑ์มาตรฐานและค่านิยมของสังคมหรือกรอบทฤษฎีการคิดประเมินค่ามีความสำคัญและมีผลต่อการเลือกการตัดสินใจในขั้นการประเมินคุณค่านี้ผู้สอนอาจจัดทำเป็นแบบฝึกหรือใบงานที่มีคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักวิเคราะห์เพื่อเป็นพื้นฐานของการประเมินคุณค่าและประโยชน์หรือโทษของเรื่องที่ศึกษาได้

2.3) การเลือกและการตัดสินใจในขั้นตอนนี้จะเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องจากข้อ (2.2) เมื่อผู้เรียนได้ประเมินคุณค่าและประโยชน์จากข้อมูลหรือข่าวสารแล้วจะมองเห็นช่องทางว่าถ้าตนเองได้ประสบการณ์ดังกล่าวหรือสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันนั้นผู้เรียนจะสามารถเลือกและตัดสินใจอย่างไรจึงจะถูกต้องหรือได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงเพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาจากการตัดสินใจที่

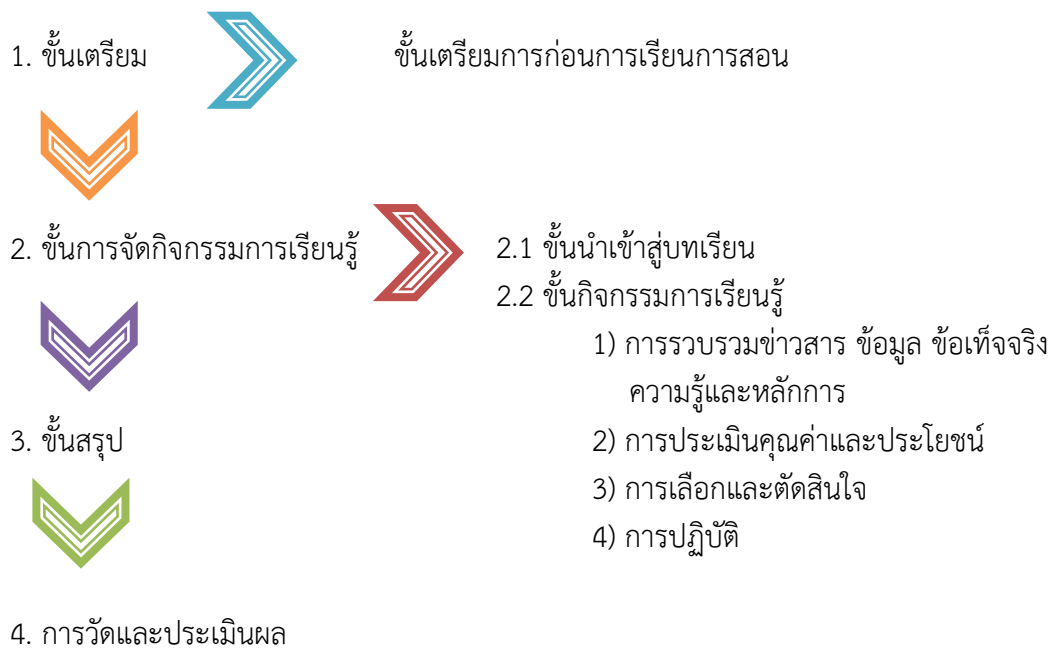
ผิดพลาดในขั้นนี้ผู้สอนอาจสร้างสถานการณ์ที่เป็นกรณีตัวอย่างในชีวิตจริงของผู้เรียนที่อาจเกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายซึ่งปัญหานั้นอาจเป็นปัญหาในครอบครัวโรงเรียนสังคมและตั้งประเด็นคำถามให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะในการเลือกและการตัดสินใจในการแก้ปัญหาอย่างมีหลักการ

2.4) การปฏิบัติเมื่อผู้เรียนได้ฝึกทักษะตั้งแต่ขั้นการรวบรวมข่าวสารข้อมูลข้อเท็จจริงความรู้และหลักการได้ฝึกการประเมินคุณค่าและประโยชน์ตลอดจนการเลือกและตัดสินใจไปแล้วขั้นตอนที่สำคัญคือควรจะให้ผู้เรียนรู้จักนำไปปฏิบัติซึ่งในบางสถานการณ์ผู้เรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงจะทำให้ผู้เรียนได้พิสูจน์ว่าตนเองได้ตัดสินใจเลือกนั้นเมื่อไปปฏิบัติจริงแล้วได้ผลดีหรือประโยชน์อย่างไรเป็นการพิสูจน์ว่าตนเองได้ตัดสินใจถูกต้องหรือไม่แต่ในกรณีสถานการณ์นั้นไม่เหมาะสมกับการนำไปปฏิบัติด้วยตนเองผู้ที่มีประสบการณ์หรือผู้มีความรู้หรือจากผลงานของนักวิชาการที่ได้พิสูจน์หรือทดลองปฏิบัติแล้วเป็นการยืนยันและเป็นการสนับสนุนการตัดสินใจของผู้เรียน

3) **ขั้นสรุป** เมื่อผู้สอนได้ดำเนินการให้นักเรียนทำกิจกรรมครบทุกขั้นตอนของกระบวนการเผชิญสถานการณ์แล้วผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้ช่วยกันสรุปแนวคิดหรือความรู้และประสบการณ์ที่ตนได้รับเป็นการย้ำเตือนให้เกิดความกระจ่างชัด

4) **ขั้นการวัดและประเมินผล** ผู้สอนควรมีวิธีการวัดและประเมินผลให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัยจิตพิสัยและทักษะพิสัยมีการกำหนดเครื่องมือวัดและประเมินผลพร้อมทั้งกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลให้ชัดเจน

แผนผัง แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการเผชิญสถานการณ์

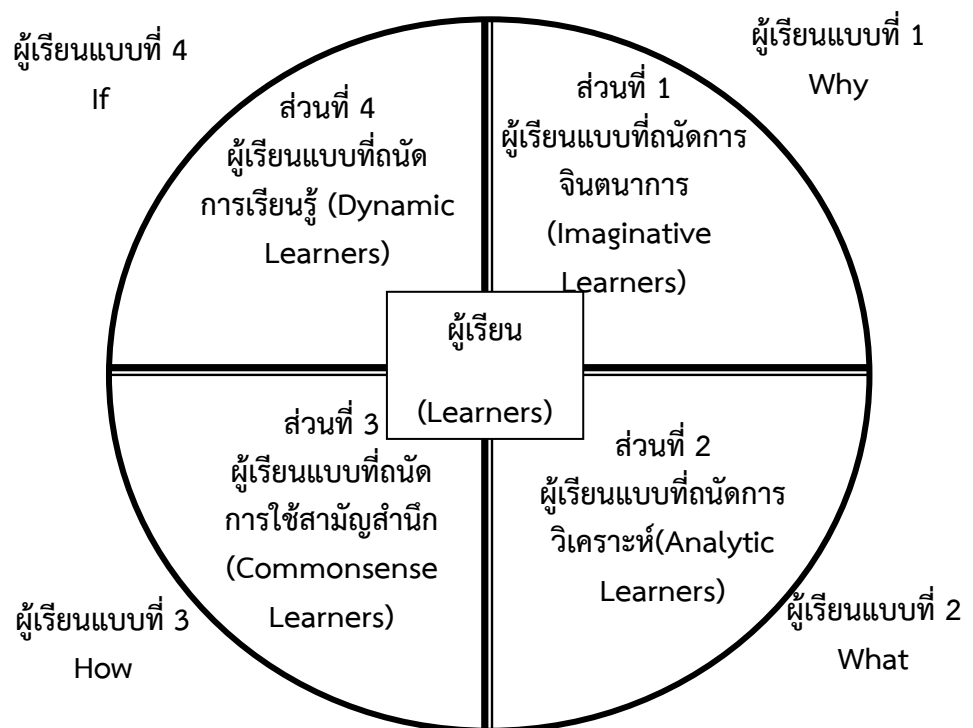
4. วิธีสอนโดยการจัดการเรื่องรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT)

การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ (4 MAT) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เรียน 4 คุณลักษณะ กับการพัฒนาการสมองซีกซ้ายและซีกขวาอย่างสมดุล

เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามแบบและความต้องการของตนเองอย่างเหมาะสม และสามารถพัฒนาตนเอง
อย่างเต็มตามศักยภาพ

ผู้เรียนแบบที่ 1(Why)	ผู้เรียนที่มีจินตนาการเป็นหลัก
ผู้เรียนแบบที่ 2(What)	ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการวิเคราะห์และเก็บรายละเอียด
ผู้เรียนแบบที่ 3 (How)	ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยสามัญสำนึกหรือประสาทสัมผัส
ผู้เรียนแบบที่ 4(If)	ผู้เรียนที่เรียนรู้ด้วยการรับรู้จากประสบการณ์รูปธรรมไปสู่การลง มือปฏิบัติ

การเรียนรู้แบบ 4 MATได้พัฒนาจากการค้นคว้าวิจัยของบอร์นิส แมคคาร์ธีย์
(BerniceMcCarthy) นักการศึกษา นักแนะแนวทางการศึกษา ซึ่งเชื่อในศักยภาพของผู้เรียนที่มี
ความแตกต่างกัน โดยคำนึงถึงรูปแบบหรือวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละประเภท ต่อมาเขาได้
แนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้ของเดวิด คอลป์ (DavidKolb) ที่แบ่งรูปแบบการเรียนรู้ตามความ
แตกต่างของการเรียนรู้เป็น 4 ส่วน ตามจุดตัดของแกนการรับรู้ของแกนของกระบวนการ โดยส่วนที่
เป็นวงล้อแห่งการเรียนรู้เป็นลักษณะของผู้เรียน 4 แบบ เบอร์นิส แมคคาร์ธีย์ ได้ประยุกต์แนวคิดของ
เดวิด คอลป์ โดยให้พื้นที่ 4 ส่วน ที่เกิดจากการตัดกันของแกนการรับรู้ (Perception) และแกน
กระบวนการแทนลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียน 4 ประเภท โดยคำนึงถึงความคิดเกี่ยวกับกระบวนการ
ทำงานของสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวากับธรรมชาติของการเรียนรู้ ดังแผนภาพและคำอธิบาย
ด้านล่าง

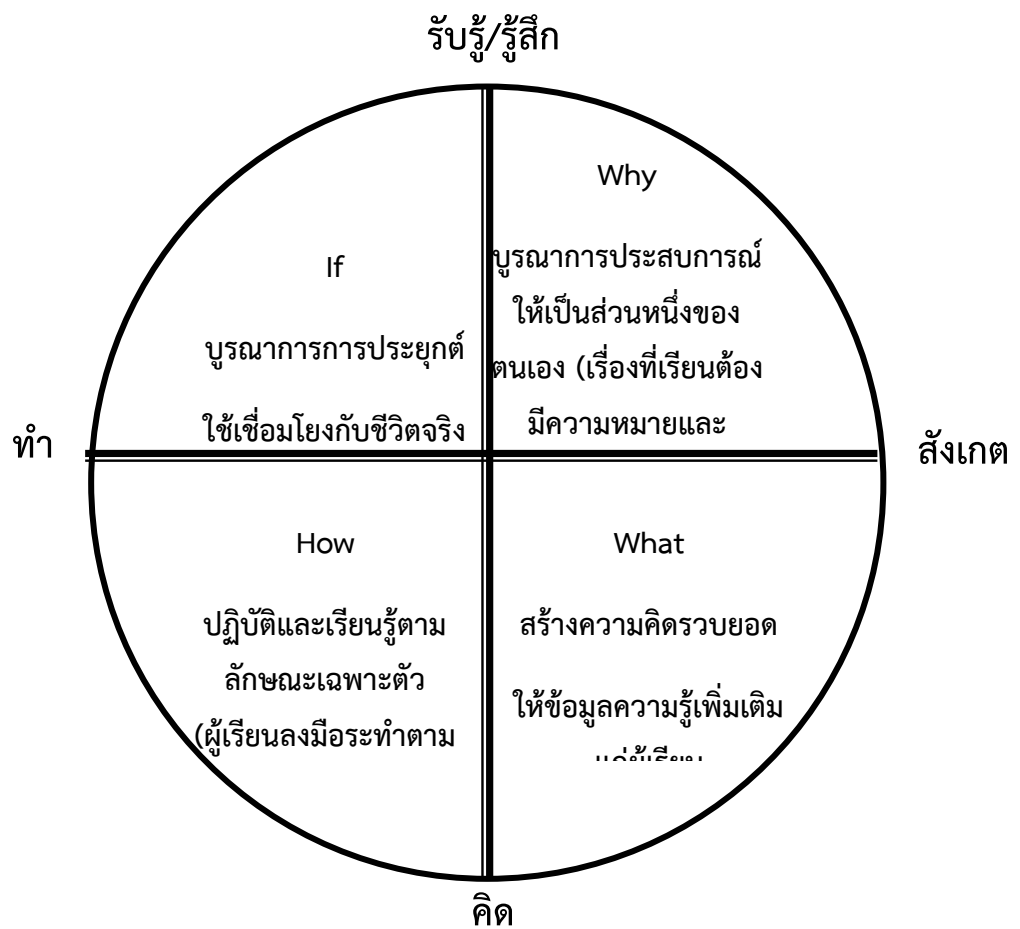

ส่วนที่ 1 ผู้เรียนที่ถนัดจินตนาการ(Imaginative Learners) เป็นผู้เรียนที่เรียนรู้จาก
ประสบการณ์รูปธรรม ผ่านกระบวนการจัดการข้อมูลด้วยการเฝ้าสังเกตอย่างไตร่ตรอง ผู้เรียนในกลุ่ม
นี้จะสงสัยและตั้งคำถามตรงกับว่าทำไม (Why) ต้องเรียนเรื่องนี้

ส่วนที่ 2 ผู้เรียนที่ถนัดการวิเคราะห์(Alytic Learners) เป็นผู้เรียนที่ถนัดการเรียนรู้ความคิดรวบยอด ซึ่งเป็นนามธรรม เรียนรู้โดยรับรู้จากการสังเกตอย่างไตร่ตรองไปสู่การสร้างประสบการณ์นามธรรมหรือความคิดรวบยอด ผู้เรียนในกลุ่มนี้จะตั้งคำถามว่า อะไร (What) เราจะเรียนอะไรกัน

ส่วนที่ 3 ผู้เรียนที่ถนัดการใช้สามัญสำนึก(Commonsense Learners) เป็นผู้เรียนที่ชอบเรียนรู้จากการรับรู้ความคิดรวบยอดไปสู่การลงมือปฏิบัติที่สะท้อนระดับความเข้าใจของตนเองผู้เรียนในกลุ่มนี้จะตั้งคำถามว่า อย่างไร (How) เราจะเรียนเรื่องนี้ได้อย่างไร

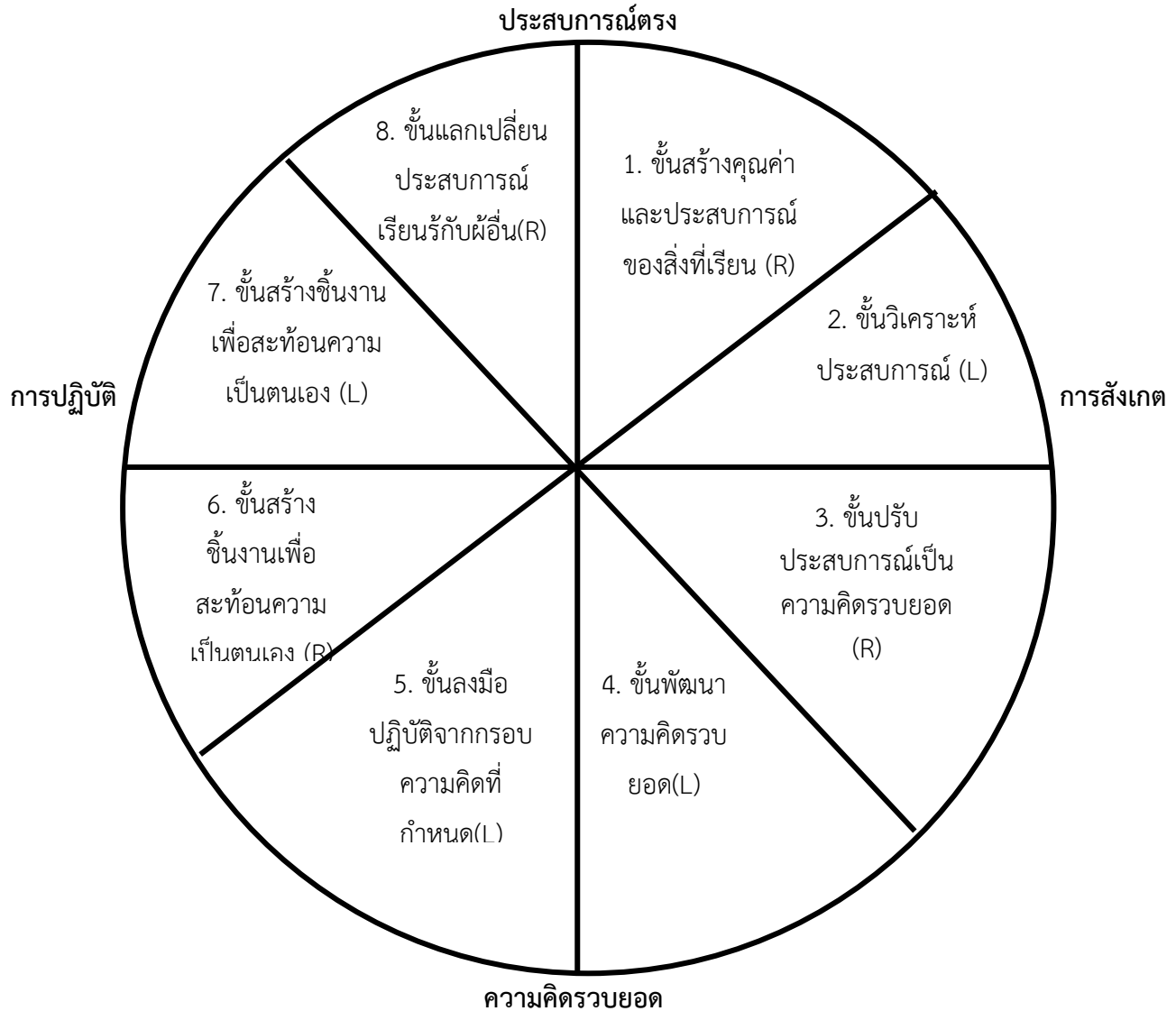
ส่วนที่ 4 ผู้เรียนที่ถนัดการรับรู้จากประสบการณ์รูปธรรมไปสู่การลงมือปฏิบัติ (Dynamic Learners) เป็นผู้เรียนที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนเรียนรู้และสนุกกับการได้ค้นพบด้วยตนเองโดยการลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนในกลุ่มนี้จะตั้งคำถามว่า ถ้า (If) ถ้า...แล้วจะนำไปใช้อย่างไร

วัจนจักรของการเรียนรู้4ส่วน(4MAT)

วัจนจักรการเรียนรู้ (4MAT) สร้างขึ้นโดยใช้วงกลมเป็นสัญลักษณ์แทนการเคลื่อนไหวของกิจกรรมการเรียนรู้ พื้นที่ของวงกลมถูกแบ่งออกเป็นเส้นแห่งการเรียนรู้ และเส้นแห่งกระบวนการจัดข้อมูลรับรู้เป็น 4 ส่วน ดังแผนภูมิข้างต้นที่แมคคาร์ธีกำหนดให้แต่ละส่วนใช้แทนกิจกรรมการเรียนการสอน 4 ลักษณะ

จากแนวความคิดการจัดการเรียนการสอน เพื่อตอบสนองการใช้สมองซีกซ้ายและขวามาเป็นหลัการพิจารณา ทำให้มีการแบ่งวงล้อแห่งการเรียนรู้เป็น 8 ส่วนย่อย มีการวางแผนการจ้ดกิจกรรมเป็น 8 ขั้นตอน เพื่อให้สามารถจ้ดกิจกรรมได้อย่างหลากหลายและยืดหยุ่น ตอบสนองการพัฒนาศัยภาพของผู้เรียน ซึ่งมีลักษณะการเรียนที่แตกต่างกันเพื่อสะดวกในการจ้ดกิจกรรมที่ตอบสนองบทบาทและความต้องการของสมองทั้งสองซีกอย่างสมดุล ดังแผนภูมิข้างล่าง

ขั้นตอนของวัฏจักรการเรียนรู้ (4MAT)

R = Right (กิจกรรมที่พัฒนาสมองซีกขวา) L = Left (กิจกรรมที่พัฒนาสมองซีกซ้าย)

ขั้นตอนการจ้ดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 4 MAT

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นสร้างคุณค่าและประสบการณ์ของสิ่งที่เรียน (พัฒนาสมองซีกขวา) ผู้สอนกระตุ้นความสนใจและแรงจูงใจให้ผู้เรียนคิด โดยใช้คำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนสังเกตการออกไปปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมจริงของสิ่งที่เรียน

ขันตอนท่ 2 ขันวิเคราะห์ประสพการณ (พัฒนาสมองซึกซ่าย)ผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้อและสนใจในสิ่งท่เรียน โดยให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาเหตุผลให้ฝีกทำกิจกรรมกลุ่มอย่างหลากหลาย เช่น ฝีกเขียนแผนผังมโนมติ (Concept Mapping) ผู้เรียนช่วยกันระดมสมอง มีการอภิปรายร่วมกัน

ขันตอนท่ 3 ขันปรับประสพการณเป็นความคิดรวบยอด (พัฒนาสมองซึกขวา)ผู้สอนเน้นให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์อย่างไตรงตรง นำความรู้ท่ได้มาเชื่อมโยงกับข้อมูลท่ได้ศีกษาค้นคว้า โดยจัดระบบการวิเคราะห์ เปรียบเทียบการจัดลำดับความสัมพันธ์ของสิ่งท่เรียน

ขันตอนท่ 4 ขันพัฒนาความคิดรวบยอด(พัฒนาสมองซึกซ่าย) ผู้สอนให้ทฤษฎีหลักการท่ลึกซึ้ง โดยเฉพาะรายละเอียดของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและพัฒนาความคิดรวบยอดของตนในเรื่องท่เรียน จึงควรจัดกิจกรรมท่ให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้จากใบความรู้แหล่งวิทยาการท้องถิ่น การสาธิต การทดลอง ดุวิทัศน์ การใช้ห้องสมุด

ขันตอนท่ 5 ขันลงมือปฏิบัติจากกรอบความคิดท่กำหนด (พัฒนาสมองซึกซ่าย) ผู้สอนให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมการทดลองทำแบบฝีกหัด การสรุปผลการทดลอง สรุปผลการทำแบบฝีกหัดท่ถูกต้อง ชัดเจน ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามข้อสงสัยก่อนปฏิบัติกิจกรรม

ขันตอนท่ 6 ขันสร้างขันงานเพื่อสะท้อนความเป็นตนเอง (พัฒนาสมองซึกขวา) ผู้สอนให้ผู้เรียนแสดงความสามารถของตนเอง ตามความถนัด ความสนใจเพื่อสร้างสรรค์ขันงานของตนเอง เป็นการแสดงถึงความเข้าใจในเนื้อหาวิชาท่เรียน ขันงาน ได้แก่ สมุดรวบรวมสิ่งประดิษฐ์ ภาพวาด นิทาน แผ่นพับ ฯลฯ

ขันตอนท่ 7 ขันวิเคราะห์คุณค่าและการประยุกต์ใช้ (พัฒนาสมองซึกซ่าย) ผู้สอนให้ผู้เรียนวิเคราะห์ขันงานของตน อธิบายขันตอนการทำงาน อุปสรรคในการทำงานและวิธีการแก้ไข โดยบูรณาการประยุกต์ใช้เพื่อเชื่อมโยงกับชีวิตจริงหรืออนาคต อาจวิเคราะห์ขันงานในกลุ่มย่อยหรือกลุ่มใหญ่ตามความเหมาะสม

ขันตอนท่ 8 ขันแลกเปลี่ยนประสพการณเรียนรู้อกับผู้อื่น (พัฒนาสมองซึกขวา) ผู้สอนให้ผู้เรียนนำผลงานของตนเองมานำเสนอหรือจัดแสดงในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดนิทรรศการ จัดป้ายนิเทศ โดยให้สมาชิกกลุ่มอื่นได้ชื่นชมและผลัดกันวิพากษ์วิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ เป็นการฝีกให้ผู้เรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

กระบวนการเรียนแบบวัฏจักรการเรียนรู้อ (4 MAT)

เริ่มต้นจากการใช้สมองซึกขวา ใช้ความรู้สิกรับรู้อประสพการณเกี่ยวกับสิ่งท่จะเรียน และมีจินตนาการเกี่ยวกับสิ่งนั้น และในขันสุดท้ายก็เป้นกิจกรรมของการใช้สมองซึกขวาเช่นกัน แต่เป้นความรู้สิกรท่แตกต่างกัน เนื่องจากผ่านกระบวนการแสวงหาความรู้ ทักษะ ความคิด และการลงมือทำเพื่อสร้างผลงานจากการเรียนรู้อของตนเอง ภายใต้การพัฒนาสมองแต่ละซึก คือ ขวา-ซ่าย-ขวา – ซ่าย-ซ่าย-ขวา-ซ่าย-ขวา

5. การนำวิธีสอนโดยใช้การศีกษานอกสถานที่ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการนำวิธีสอนโดยใช้การศีกษานอกสถานที่ไปใช้นั้น มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ต้องมั่นใจว่าผู้เรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายของการไปศีกษานอกสถานที่ ในแต่ละครั้งผู้สอนควรช่วยชี้แนะให้ผู้เรียนได้รู้ว่าตนเองต้องไปศีกษาหรือไปหาประสพการณอะไรบ้าง

2. ก่อนไปจะไปศึกษานอกสถานที่ ผู้สอนควรให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องจะไปศึกษาบ้างไม่มากนักน้อย เช่น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ หรือเตรียมคำถามที่น่าสนใจให้ผู้เรียนหาคำตอบขณะศึกษานอกสถานที่

3. ต้องมั่นใจว่าผู้เรียนเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างการไปศึกษานอกสถานที่กับบทเรียนที่เรียนในชั้นเรียน

4. ผู้สอนควรร่วมกับผู้เรียนวางแผนการไปศึกษานอกสถานที่

5. ผู้สอนควรเข้าใจถึงความรับผิดชอบของตนเองในแง่กฎหมาย กรณีที่นำผู้เรียนกลุ่มใหญ่ไปศึกษานอกสถานที่

6. ผู้สอนต้องมั่นใจว่าการศึกษานอกสถานที่ในแต่ละครั้งสนองจุดมุ่งหมายในการศึกษา

7. ในการศึกษานอกสถานที่ ผู้สอนอาจให้ผู้อื่นมาช่วยเหลือให้คำแนะนำหรือคุมผู้เรียนไปด้วย เช่น เพื่อนครู พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นต้น

8. เพื่อให้ผู้เรียนได้ประโยชน์จากการไปศึกษานอกสถานที่อย่างแท้จริง ผู้สอนควรติดตามผล เช่น ให้ผู้เรียนประเมินผลการไปศึกษานอกสถานที่ว่ามีคุณค่าหรือข้อบกพร่องอย่างไร หรือเปิดการอภิปรายภายหลังจากการไปศึกษานอกสถานที่แล้ว หรือการให้ทำรายงานเพื่อวิเคราะห์ถึงประโยชน์และผลที่ได้รับ

นอกจากข้อเสนอแนะแล้วยังมีข้อควรระวังเมื่อนำวิธีสอนโดยใช้การศึกษานอกสถานที่ไปใช้ดังนี้

1. การศึกษานอกสถานที่อาจไม่มีประโยชน์และเป็นการเสียเวลาเปล่า ถ้าบทเรียนนั้น ๆ ไม่สามารถอธิบายและทำให้ผู้เรียนเกิดมโนคติได้

2. ไม่ควรมองข้ามการศึกษานอกสถานที่ ที่ต้องใช้ระยะเวลาเพราะอาจให้ประโยชน์ที่คุ้มกับเวลาที่เสียไป

3. การไปศึกษานอกสถานที่ ผู้สอนต้องคอยดูแลเรื่องกิจกรรมารยาทของนักเรียนที่ไปด้วย

4. การไปศึกษานอกสถานที่อย่ามัวแต่ไปศึกษาสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ จนลืมศึกษาเรื่องสำคัญ ๆ

อย่างไรก็ตามแม้ว่าวิธีสอนโดยใช้การศึกษานอกสถานที่จะให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ แต่วิธีสอนโดยการศึกษานอกสถานที่ก็มีข้อจำกัดหลายประการ ดังนี้

1. การศึกษานอกสถานที่อาจใช้เวลาามาก

2. การศึกษานอกสถานที่อาจไม่ประสบความสำเร็จเลย ถ้าผู้สอนยังไม่เข้าใจกลไกของการไปศึกษา เช่น ผู้สอนบางคนคิดว่าการไปศึกษานอกสถานที่เป็นการนำเด็กกลุ่มใหญ่ 40 – 50 คน ไปฟังการบรรยายจากวิทยากรนอกสถานที่เท่านั้น ซึ่งจะทำให้การไปศึกษานอกสถานที่ขาดคุณค่าไป

3. การไปศึกษานอกสถานที่มีความยุ่งยากในเรื่องการจัดการและควบคุมผู้เรียนให้เป็นไปตามที่ต้องการ

4. การศึกษานอกสถานที่ ผู้เรียนคิดว่าได้ไปเที่ยวหรือได้หยุดโรงเรียน ทำให้ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาเท่าที่ควร

สรุป

แนวทางการจัดการเรี่ยนการสอนวิชาประวัติศาสตรนั้น การเรี่ยนการสอนวิชาประวัติศาสตรนั้นนอกจากจะใช่วิธีการทางประวัติศาสตร โครงการประวัติศาสตร แล้วยังมีวิธีสอนอีกหลากหลายวิธี ที่สามารถเลือกใชให้เหมาะสมกับการเรี่ยนการสอนในชั้นเรี่ยนนั้นๆ ที่สุด ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศัคยภาพในการเรี่ยนรู้ของผู้เรี่ยน อย่างเต็มที่ โดยครูผู้สอนควรเรี่ยนรู้วิธีการสอนต่างๆ เพิ่มเติมด้วย

ส่วนรูปแบบวิธีการจัดการเรี่ยนการสอนให้เป็นไปตามโครงสร้างและวัตถุประสงค์ของการเรี่ยนวิชาประวัติศาสตร กล่าวคือ โครงสร้างของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาชั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้เน้นการเรี่ยนการสอนวิชาประวัติศาสตร เพื่อให้หนักเรี่ยนมีความรู้ ความเข้าใจ ภาคภูมิใจในความเป็นมาของท้องถิ่นและความเป็นชาติไทย การจดจำเรื่องราวที่ครูเล่าให้ฟัง ทำให้นักเรี่ยนไม่สนใจ ดังนั้นจึงต้องปรับวิธีคิด ปรับกระบวนการสอนใหม่ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านวิธีการศึกษา ด้านพัฒนาการของมนุษย์ และด้านประวัติศาสตรชาติไทย

ตอนที่ 4 สอนประวัติศาสตร์อย่างไรให้ได้ผล

เรื่องที่ 4.2 แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ ระดับ ประถมศึกษาจากภาพ

เล่าเรื่องจากภาพ

กระบวนการหาข้อมูล และนำเสนอข้อมูลสำหรับเด็กประถมศึกษา

1. กระตุก – กระตุ้น

- ใช้ภาพนำการสนทนา “ย้อนระลึกถึงวันเก่า”
- ใช้คำถามง่าย ๆ ฝึกทักษะการสังเกต และสำรวจสภาพแวดล้อม
- ครูเล่าเรื่องให้น่าสนใจ (น้ำเสียงและสาระสนุกสนาน)

2. ตระหนัก

- ใช้คำถามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพ
- ภาพสำคัญไหน
- เล่าเรื่องจากภาพได้อย่างไร
- เล่าอย่างไรจึงน่าสนใจ

3. ตรูตรง

- ตัวอย่างการเล่าเรื่องของเพื่อนดีหรือไม่ : ลองฝึกฝน
- ใช้คำถามนำการเล่าเรื่อง ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร
- ฝึกฝนทักษะการสืบค้นข้อมูลอย่างง่าย ๆ
- ภาพครอบครัวเล่าเรื่องอะไรได้บ้าง
- ทำอย่างไรจึงจะเล่าเรื่องจากภาพได้
- ใช้คำถามอย่างไร ถามใครดี
- จะหาภาพครอบครัวของตนเองได้อย่างไร

4. ตรวจสอบ/ตอบสนอง

- จัดภาพครอบครัวลงในกระดาษ ออกแบบให้สวยงาม
- แบ่งกลุ่ม : นักเรียนในกลุ่มเล่าเรื่องจากภาพให้กลุ่มฟัง
- กลุ่มเลือกเรื่องที่ดีที่สุด 1 เรื่อง ช่วยกันตั้งชื่อเรื่อง
- ตัวแทนกลุ่มนำเสนอ เรื่องเล่าจากภาพ
- กลุ่มแสดงเหตุผล เหตุใดจึงเลือกผลงานนี้
- เชื่อมโยงผลงานดีมีลักษณะอย่างไร

5. ตลบคิด

- เรียนรู้อะไรบ้าง
- ภาพสำคัญอย่างไร
- เชื่อถือได้หรือไม่

- เรื่องราวที่นำมาเล่าได้มาจากวิธีใด
- ทำไมเราจึงต้องสอบถาม
- เล่าเรื่องอย่างไรให้สนุก

ภาพกิจกรรมในโรงเรียน

ภาพกิจกรรมในครอบครัว

ภาพศิลปะถ้ำ : สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย

ภาพจิตรกรรมฝาผนัง

ภาพเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์

แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ระดับประถมศึกษา

กิจกรรมที่ 1 เล่าเรื่องจากภาพ

จุดประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียน

1. มีทักษะในการหาข้อมูลจากภาพ ซึ่งเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน

2. เล่าเรื่องของตนเองและครอบครัวได้

ความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ 4.1 สามารถใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์มาวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

1. กระตุก - กระตุ้น

1.1 ครูนำภาพ การแข่งขันกีฬาของโรงเรียนปีเก่า ๆ มาพูดคุยกับนักเรียนทีละภาพเกี่ยวกับวีรกรรมของนักเรียนรุ่นพี่ ที่กว่าจะได้รางวัลการแข่งขันกีฬา ครูเลือกภาพ 5 ภาพ (ที่เป็นเรื่องต่อเนื่องกัน) ชักชวนให้นักเรียนช่วยกันจัดบอร์ด “ย้อนระลึกถึงวันเก่า ๆ” ครูนำภาพทั้ง 5 ภาพมาชี้แนะให้สังเกตรายละเอียดของสภาพแวดล้อมของภาพ เทียบโยงกับสภาพแวดล้อมจริงในปัจจุบัน โดยใช้คำถามง่าย ๆ เพื่อฝึกทักษะการสังเกตและสำรวจ ดังนี้

- ในภาพการแข่งขัน เหยียบลูกโป่ง จัดที่ไหน (รู้ได้อย่างไร)
- ผู้ชนะเป็นนักเรียนชั้นไหน (รู้ได้อย่างไร)
- ใครเป็นผู้มอบรางวัล (รู้ได้อย่างไร)

1.2 ครูกับนักเรียนช่วยกันนำภาพที่เลือกไว้ 5 ภาพติดลงบอร์ด แล้วครูกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ เรื่องเล่าจากภาพ โดยให้นักเรียนนั่งล้อมวงใกล้ ๆ บอร์ด ครูชี้แจงว่า “ครูจะเล่าเรื่องภาพในบอร์ดให้นักเรียนสังเกตรายละเอียดในภาพ เมื่อครูเล่าจบให้นักเรียนเรียงลำดับภาพ 1 – 5 ภาพใดก่อน ภาพใดหลัง”

1.3 ครูเล่าเรื่องจากภาพสั้น ๆ ให้น่าสนใจ ด้วยน้ำเสียงและสาระในภาพ : (ตามตัวอย่างใบกิจกรรมที่ 1) ครูต้องเตรียมเรื่องเล่าจากภาพล่วงหน้า โดยตระหนักความสำคัญว่าเรื่องเล่าเป็นขั้นตอนการนำเสนอของวิธีทางประวัติศาสตร์ ที่มีประสิทธิภาพด้วยความน่าสนใจและความน่าเชื่อถือ ถ้าครูเล่าได้ดีเพียงใดย่อมเป็นแบบอย่างของนักเรียนที่จะเล่าเรื่องต่อไป

1.4 ครูให้นักเรียนลำดับภาพ 1- 5 เมื่อเรียบร้อยแล้ว ครูเล่าเรื่องเรียงตามลำดับภาพ
สั้นๆ อีกครั้ง (ตามตัวใบกิจกรรมที่ 2) แล้วให้นักเรียนตั้งชื่อเรื่องเล่าสั้นๆ เช่น แชมป์เหยียบลูกโป่ง
,ความสามัคคีคือรางวัล

2. ทรชนัก

ความสำคัญของกิจกรรมนี้ คือ การให้นักเรียนทรชนักในความสำคัญของรูปภาพ ที่บอก
เรื่องราวที่ผ่านมา รูปภาพจึงเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และวิธีการกาข้อมูล ดังนั้น ครูจึงควร
ดำเนินกิจกรรมเป็นลำดับ โดยให้นักเรียนหาความรู้ดังกล่าวด้วยการคิดวิเคราะห์หาคำตอบด้วยตนเอง
ว่าภาพมีประโยชน์อย่างไร จะเล่าเรื่องจากภาพได้เพราะเหตุใด

2.1 ครูใช้คำถามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพการแข่งขันกีฬาของ
นักเรียนที่มาจัดบอร์ด เพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์

- ภาพที่เรานำมาจัดบอร์ดมีประโยชน์อย่างไร
- นักเรียนได้เรียนรู้อะไรจากภาพ
- ใครจะเล่าเรื่องจากภาพได้
- นอกจากครูแล้วใครเล่าอีกได้ไหม
- เพราะเหตุใดจึงเล่าได้ (เพราะอยู่ในเหตุการณ์ หรือฟังคำบอกเล่ามาจากอีก
ที่หนึ่ง)
- เล่าอย่างไรจึงน่าฟัง (เล่าได้รู้เรื่องชัดเจน)

2.2 ครูเชื่อมโยงให้นักเรียนตอบได้ว่า ภาพสำคัญอย่างไร จะเล่าเรื่องจากภาพได้
อย่างไร เล่าอย่างไรจึงน่าสนใจ

3. ตรีตรอง

ความสำคัญของกิจกรรมนี้ คือการนักเรียนนำข้อมูลที่ได้อ่านวิเคราะห์ และฝึกฝนทักษะที่จะใช้
ปัญญาในการดำเนินชีวิต

3.1 ครูสุ่ม “นักเรียนที่เห็นว่ารู้ข้อมูลการแข่งขันกีฬาของปีที่แล้ว” ให้เลือกภาพที่
ตนสนใจ 1 ภาพ มาเล่าเรื่องเกี่ยวกับภาพให้เพื่อน ๆ ฟัง ครูชมเชยเมื่อเล่าได้ หากเล่าไม่ได้ครูให้
คำถามนำ เช่น ภาพใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร แล้วครูเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเล่าสั้น ๆ พร้อม
ทั้งให้ตั้งชื่อเรื่องเล่าสั้นๆ (เพื่อให้นักเรียนฝึกฝนการเล่าเรื่องจากภาพ และให้นักเรียนเห็นตัวอย่าง
ของการเล่าเรื่องจากเพื่อนของนักเรียน)

3.2 ครูใช้คำถามนำความคิดและฝึกฝนทักษะการสืบค้นข้อมูลอย่างง่าย ๆ ด้วยการ
สอบถาม

- นักเรียนมีภาพที่ทำกิจกรรมกับครอบครัวหรือไม่
- ครอบครัวเราถ่ายภาพทำไม
- ภาพของครอบครัวมีประโยชน์อย่างไรบ้าง
- นักเรียนจะนำภาพครอบครัวมาโรงเรียนได้หรือไม่ ทำอย่างไรจึงจะได้ภาพ
- ภาพนั้นนำมาเล่าเรื่องได้หรือไม่ ภาพจะเล่าเรื่องอะไรได้บ้าง
- ถ้ามีรูปภาพแต่ไม่รู้ว่าเป็นภาพอะไร จะทำอย่างไรจึงจะเล่าได้ (สอบถาม :
รวบรวมข้อมูล)

- ถ้าต้องการเล่าเรื่องให้ถูกต้องจะอย่างไร (ตรวจสอบข้อมูลโดยถามผู้อยู่ร่วมกับเหตุการณ์)
- ครูเสนอแนะให้นักเรียนนำภาพมาสอบถามผู้ที่รู้เรื่องในภาพนั้นดี เช่นอยู่ในเหตุการณ์ นั้น ๆ ด้วย หรือผู้ปกครอง ญาติผู้ใหญ่ ให้นักเรียนรู้เรื่องราวนั้น ๆ ให้ชัดเจนก่อนเล่า
- ครูกับนักเรียนช่วยกันเตรียมคำถามสำหรับการรวบรวมข้อมูลเพื่อการเล่าเรื่อง

3.3 ครูมอบหมายให้นักเรียนไปหาภาพครอบครัว (ภาพเดียวหรือหลาย ๆ ภาพที่เป็นเรื่องเดียวกันก็ได้) และรวบรวมข้อมูลตามวิธีการที่ได้เรียนรู้มาก่อนล่วงหน้า โดยครูกำหนดวันชัดเจน อาจให้เด็กบันทึกเดือนความจำ เช่น

กิจกรรมเล่าเรื่องจากภาพ

- 1) หาภาพกิจกรรมครอบครัว
- 2) สอบถามเรื่องราวในภาพ
- 3) เตรียมเล่าเรื่องในภาพ เสนอผลงานวันที่

4. ตรวจสอบ/ตอบสนอง

ขั้นตอนนี้คือการให้นักเรียนนำเสนอผลงานตามความสามารถและเสนอความคิดเห็นถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ ตามขั้นตอนดังนี้

4.1 แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละประมาณ 6 – 7 คน รับผิดชอบสำหรับจัดภาพติดบอร์ด

4.2 ให้นักเรียนแต่ละคนจัดภาพที่เตรียมมาลงในกระดาษ โดยกลุ่มช่วยกันออกแบบให้สวยงาม (นักเรียนที่มีภาพ 1 รูปภาพติดภาพลงในกระดาษและตกแต่งให้สวยงามเช่นกัน) ทุกคนเขียนชื่อลงในผลงานของตัวเองด้วย พร้อมเว้นที่สำหรับเขียนเรื่องเล่าของตนไว้

4.3 ครูให้นักเรียนในกลุ่มเล่าเรื่องจากภาพที่เตรียมมา แล้วให้กลุ่มเลือกเรื่องที่ดีที่สุด 1 เรื่อง ช่วยกันตั้งชื่อเรื่อง (เพื่อสร้างความมีส่วนร่วม) บันทึกชื่อเรื่องลงในกระดาษ เพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่ม นำเสนอหน้าชั้นเรียน

4.4 ครูให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงาน พร้อมแสดงความคิดเห็นด้วยว่า เพราะเหตุใดจึงเลือกผลงานชิ้นนี้

4.5 ครูบันทึกเหตุผลของแต่ละกลุ่มบนกระดาน เพื่อให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงว่าการนำเสนอที่ดีมีลักษณะอย่างไรบ้าง (เนื้อหาดี การนำเสนอดี เรื่องราวแปลกแตกต่าง ภาพลักษณะสวยงาม)

5. ตลปคิด

ขั้นตอนนี้คือการฝึกฝนให้นักเรียนย้อนคิดพิจารณาว่าได้เรียนรู้อะไรและจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร เป็นขั้นตอนสุดท้ายเพื่อสรุปกิจกรรม

5.1 ครูใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนย้อนคิดพิจารณา และเห็นความสำคัญของกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

- เรารเรียนรู้อะไรบ้าง
- ภาพมีความสำคัญอย่างไร
- ภาพให้เรื่องราวที่เป็นจริงหรือเท็จ
- ภาพเป็นหลักฐานเชื่อถือได้หรือไม่
- เรื่องราวที่นำมาเล่าได้มาจากวิธีใดบ้าง (สังเกตภาพ/สำรวจสภาพจริง/สอบถาม)
- ทำไมเราจึงต้องสอบถามทั้ง ๆ ที่เราอยู่ในเหตุการณ์ (ตรวจสอบความเข้าใจให้ถูกต้อง)
- ใครจึงเป็นผู้สมควรถามบ้าง (ผู้ยู่ร่วมในเหตุการณ์นั้น)
- เราจะเล่าเรื่องอย่างไรให้สนุก

5.2 ครูเชื่อมโยงประโยชน์ของการนำไปใช้

- การสังเกตภาพมีประโยชน์อย่างไร
- ภาพเป็นหลักฐานที่น่าเชื่อถือเพราะอะไร
- การสอบถามมีคุณค่าอย่างไร
- การเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ นอกจากใช้วิธีสอบถามแล้ว ใช้วิธีใดได้อีก
- คนที่เล่าเรื่องเก่งได้อย่างไร
- เราจะเล่าเรื่องให้เก่งได้อย่างไร

สื่อการเรียนรู

1. ภาพการแข่งขันกีฬาสิของโรงเรียน
2. กระดาษ สีเมจิก กาว สำหรับจัดภาพติดบอร์ด
3. ใบกิจกรรมที่ 1 ตัวอย่างเรื่องเล่าเกี่ยวกับกีฬาสิของโรงเรียน
4. ใบกิจกรรมที่ 2 ตัวอย่างเรื่องเล่าเรื่องตามลำดับภาพ

การวัดและประเมินผล

1. การสังเกต
 - การใช้เหตุผลในการตอบคำถาม
 - การมีส่วนร่วมกับกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น
2. การประเมินผลงาน
 - การจัดภาพกิจกรรมของครอบครัว
 - การเล่าเรื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับครู

วิธีการทางประวัติศาสตร เป็นวิธีการสืบค้นเรื่องนาในอดีต โดยใช้ร่อยรอยหลักฐานที่มีอยู่ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญคือ การตั้งประเด็นที่จะศึกษา การรวบรวมข้อมูลหลักฐาน การวิเคราะห์ประเมินค่า การตีความ และการนำเสนอผลการศึกษา กิจกรรมสืบค้นเรื่องราวของครอบครัวและชุมชน เป็นกิจกรรมที่จะฝึกทักษะการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตรอย่างง่าย ๆ สำหรับเด็กปฐมวัย และประถมศึกษา วิธีการทางประวัติศาสตร ถือเป็นทักษะสำคัญในการ

พัฒนาเยาวชนในยุคโลกาภิวัตน์ที่เต็มไปด้วย ข้อมูล ข่าวสารด้วยการฝึกฝนให้ได้รวบรวมข้อมูล มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และประเมินค่าของข้อมูลก่อนตัดสินใจเชื่อ เพื่อให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมเล่าเรื่องจากภาพ เป็นแนวคิดการสอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยผ่านคำสำคัญ 2 คำคือ **ภาพ** (ร่องรอยการกระทำของมนุษย์ซึ่งนับเป็นหลักฐานขั้นต้นเพราะเกิดในเหตุการณ์) และ **การเล่าเรื่อง** (การนำเสนอผลการศึกษา) ที่จำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจโดยไม่ต้องอธิบายความหมาย แต่ให้นักเรียนเข้าใจโดยการปฏิบัติ โดยเฉพาะทักษะการเล่าเรื่องที่ดี เป็นจุดเน้นที่จะฝึกฝนให้ได้พัฒนาต่อเนื่องต่อไป ส่วนวิธีการได้มาซึ่งข้อมูลประกอบด้วย การสอบถาม การสังเกต การตรวจสอบจากสภาพพื้นที่จริง เป็นทักษะที่จำเป็นที่จะต้องฝึกฝนเด็ก ๆ ก่อนที่จะพาไปทัศนศึกษา หรือเรียนรู้เรื่องใกล้ตัว

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ใช้วิธี(1) **กระตุ้น** - **กระตุ้น** ให้สนใจกิจกรรม (2) **ตระหนัก** ถึงความสำคัญของเรื่องที่จะเรียนรู้ (3) **ไตร่ตรอง** คือขั้นตอนในการรับรู้ข้อมูลที่อาจได้จากการฟังครูอธิบาย การอ่าน การศึกษาในวิธีการต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งหาแนวทางและวางแผนการดำเนินงาน (4) **ตรวจสอบ** คือขั้นตอนการฝึกฝนทักษะในสภาพจริง (5) **ตอบสนอง** คือขั้นตอนการให้นักเรียนได้ทำผลงาน ได้แสดงความคิดเห็นเป็นปฏิกริยาตอบกลับสิ่งที่ได้เรียนรู้ (6) **ตกลงคิด** คือขั้นตอนการสรุปกิจกรรมด้วยดาวย้อนคิดว่าสาระสำคัญของการเรียนรู้คืออะไร และจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร ทั้ง 6 ขั้นตอนนี้ ผู้สอนควรปรับให้เหมาะสม สำหรับเด็กเล็ก ๆ ควรแบ่งกิจกรรมออกเป็นส่วน ๆ ใช้เวลาสั้น ๆ เพื่อให้ไม่เบื่อหน่าย ส่วนเด็กโต ๆ ครูอาจให้ทำกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น เขียนเรื่องจากภาพแล้วนำไปติดบอร์ดพร้อมภาพ เพื่อฝึกฝนการนำเสนอด้วยวิธีเขียนต่อไป ภาพที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูสามารถเปลี่ยนได้ตามสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ที่สำคัญ ครูควรตระหนักว่ากิจกรรมนี้ไม่เน้นเนื้อหาของเรื่องเล่า จะจริงหรือเท็จไม่สำคัญที่สำคัญคือเข้าใจว่า รูปภาพของครอบครัว เป็นการบันทึกอดีตในรูปแบบหนึ่ง เป็นหลักฐานที่แสดงเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง และเราใช้รูปภาพเป็นเครื่องมือในการแสวงหาข้อเท็จจริงในอดีตได้ รวมทั้งวิธีการหาข้อมูลด้วยการสอบถาม การตรวจสอบข้อมูลด้วยการสังเกตและสำรวจ และการเล่าเรื่องให้น่าสนใจ เป็นทักษะที่จำเป็นในการพัฒนาคนให้อยู่ในโลกยุคโลกาภิวัตน์อย่างมีประสิทธิภาพ

ใบกิจกรรมที่ 1

ตัวอย่าง เรื่องเล่าเกี่ยวกับการแข่งขันกีฬาของโรงเรียน

วันกีฬาของปีก่อนจัดขึ้นในสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม อีกสองวันก็จะถึงวันสิ้นปีเก่า ดังนั้น โรงเรียนจึงเตรียมงานฉลองวันส่งท้ายปีเก่าและรับปีใหม่ด้วย กีฬาที่นักเรียนชั้นของเราจะร่วมเข้าแข่งขันได้มีเพียงการแข่งขันการเหยียบลูกโป่ง และการวิ่งเปี้ยว เท่านั้น เพราะโรงเรียนเรามีนโยบายกระจายการแข่งขันให้ทุกชั้นเรียน และมอบหมายให้ครูประจำชั้นฝึกสอนให้นักเรียนทุกคนเล่นเป็น และเล่นให้ถูกต้องตามกติกา แล้วจึงค่อยไปคัดเลือกเป็นตัวแทนของสี่เข้าแข่งขัน นักเรียนห้องของครูได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนของสี่เข้าร่วมแข่งขันเหยียบลูกโป่ง นักเรียนรู้ใหม่! ทุกเย็นนักเรียนทั้งห้องจะช่วยกันซ้อมโดยไม่สนใจว่าใครสี่อะไร จนเพื่อนได้รางวัลที่ 1 จากการแข่งขันกีฬาของโรงเรียน ตอนรับรางวัล ไม่เฉพาะเด็กชายวินัย ใจดี เท่านั้น ที่รู้สึกปลื้ม แต่นักเรียนทั้งชั้น เราทุกคน รวมทั้งครูด้วยรู้สึกปลื้มไปด้วย ต่างคิดเหมือนกันว่า นี่คือรางวัลของความรักใคร่ ความสามัคคีของเรา

.....

ใบกิจกรรมที่ 2

ตัวอย่าง เรื่องเล่าเรียงภาพ ตามลำดับ

การแข่งขันกีฬาจัดพร้อม ๆ กับการเตรียมจัดงานวันส่งท้ายปีเก่าและรับปีใหม่ เด็กชายวินัย ใจดี นักเรียนชั้น ป.2ห้อง 1 เป็นตัวแทนของสี่แดงเข้าแข่งขันเหยียบลูกโป่งได้รับรางวัลที่ 1 พวกเราดีใจกันทุกคน

.....

ตัวอย่างกิจกรรมการอบรม แผนการฝึกอบรม ตอนที่4 เรื่อง “สอนประวัติศาสตร์อย่างไรให้ได้ผล”

สาระสำคัญ

1. แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์
2. การเลือกวิธีสอนหลากหลายไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์

กิจกรรมการฝึกอบรม

รูปแบบกิจกรรม

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟังคำบรรยาย เรื่อง สอนประวัติศาสตร์อย่างไรให้ได้ผล ได้โดย Click ที่ บทบรรยาย
2. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากใบความรู้ที่ 4.1 เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์
3. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากใบความรู้ที่ 4.2 เรื่องแนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ระดับประถมศึกษา : เล่าเรื่องจากภาพ
4. ผู้เข้ารับการอบรมสรุปและบันทึกย่อความรู้ที่ได้รับด้วยตัวเอง
5. ในกรณีที่ต้องการศึกษาเนื้อหาความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ สามารถสืบค้นจากระบบเครือข่ายเพิ่มเติมที่
 - <http://www.thaiteachertv>
 - www.curric.net/center/teach_history.ppt
 - http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/nongkhai/thanagorn_n/plan_history/index.html
 - http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/nongkhai/thanagorn_n/plan_history/sec04p02.html หรือสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ โดยใช้คำสำคัญ “การสอนประวัติศาสตร์”
6. หลังจากนั้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมร่วมกันสนทนาในกระดานสนทนา (Web Board) ในประเด็น

ประเด็นที่ 4.1 ท่านเคยนำวิธีสอนใดไปใช้ในการเรียนการสอนประวัติศาสตร์

ประเด็นที่ 4.2 ท่านมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์อย่างไร

7. ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาใบความรู้ที่ 4.1 เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ แล้วเลือกใช้วิธีสอนที่ท่านเห็นว่าเหมาะสม นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละเรื่อง

4. สื่อประกอบการอบรม

1. บทเรียน E-Training

2. ใบความรู้ที่ 4.1 เรื่อง แนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์

5. การวัดและประเมินผล

วิธีการวัดผล

- 1.การเข้าร่วมกิจกรรมในกระดานสนทนา (Web Board)
- 2.การทดสอบก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม

เกณฑ์การประเมินผล

ผู้เข้าอบรมจะมีผลการผ่านการอบรมเมื่อ

1. ผลการทดสอบหลังการฝึกอบรม ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70
2. จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมในกระดานสนทนา (Web board) ไม่น้อยกว่า 2 กิจกรรม

สรุป

กิจกรรมเล่าเรื่องจากภาพ เป็นแนวคิดการสอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยผ่านคำสำคัญ 2 คำคือ ภาพ (ร่องรอยการกระทำของมนุษย์ซึ่งนับเป็นหลักฐานขั้นต้นเพราะเกิดในเหตุการณ์) และ การเล่าเรื่อง (การนำเสนอผลการศึกษา) ที่จำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจโดยไม่ต้องอธิบายความหมาย แต่ให้นักเรียนเข้าใจโดยการปฏิบัติ โดยเฉพาะทักษะการเล่าเรื่องที่ดี เป็นจุดเน้นที่จะฝึกฝนให้เด็กได้พัฒนาต่อเนื่องต่อไป ส่วนวิธีการได้มาซึ่งข้อมูล ประกอบด้วย การสอบถาม การสังเกต การตรวจสอบจากสภาพพื้นที่จริง เป็นทักษะที่จำเป็นที่จะต้องฝึกฝนเด็ก ๆ ก่อนที่จะพาไปทัศนศึกษา หรือเรียนรู้เรื่องไกลตัวขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้วิธี(1) กระตุก - กระตุ้น ให้สนใจกิจกรรม (2) ตระหนัก ถึงความสำคัญของเรื่องที่จะเรียนรู้ (3) ตรีตรอง คือขั้นตอนในการรับรู้ข้อมูลที่ได้จากการฟังครูอธิบาย การอ่าน การศึกษาในวิธีการต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ รวมทั้งหาแนวทางและวางแผนการดำเนินงาน (4) ตรวจสอบ คือขั้นตอนการฝึกฝนทักษะในสภาพจริง (5) ตอบสนอง คือขั้นตอนการให้นักเรียนได้ทำผลงาน ได้แสดงความคิดเห็นเป็นปฏิกิริยาตอบกลับสิ่งที่ได้เรียนรู้ (6) ตลบทคิด คือขั้นตอนการสรุปกิจกรรมด้วยดาวย้อนคิดว่าสาระสำคัญของการเรียนรู้คืออะไร และจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร ทั้ง 6 ขั้นตอนนี้ ผู้สอนควรปรับให้เหมาะสมสำหรับเด็กเล็ก

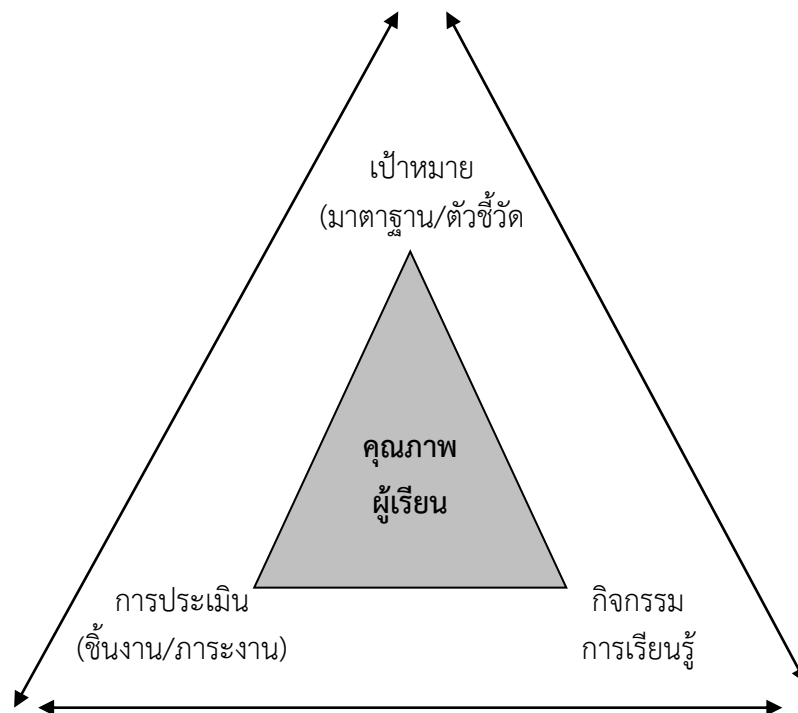
หลังจากศึกษาเนื้อหาสาระเรื่องที่ 4.2 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานที่ 4

ตอนที่5 หน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานวิชาประวัติศาสตร์

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน

การจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สามารถนำพาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวม สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมได้ด้วยการออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้ เนื่องจากหน่วยการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนรู้ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาผู้เรียนการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดเพื่อกำหนดขอบข่ายสาระที่จะใช้ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติได้ตลอดแนว

การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดที่นำมาเป็นเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะช่วยให้รู้ว่ามาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ตัวชี้วัดใดเป็นหลัก ตัวชี้วัดใดเป็นตัวเสริมหรือสนับสนุน ตัวชี้วัดใดควรเรียนซ้ำเพื่อให้เกิดทักษะกับผู้เรียน ตัวชี้วัดใดมีความอยากง่าย ความซับซ้อน ตัวชี้วัดใด ควรเรียนก่อน เรียนหลังหรือเรียนช่วงเวลาใด ซึ่งช่วยให้ครูผู้สอนเห็นการเชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดที่กำหนด จุดเน้นที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน และสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน

การออกแบบหน่วยการเรีนรู้อิงมาตรฐาน เป็นการออกแบบหน่วยการเรีนรู้ที่มีมาตรฐานการเรีน / ตัวชี้วัดเป็นเป้าหมาย และเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการใช้หลักสูตรสถานศึกษา เพราะเป็นการนำมาตรฐานการเรีนรู้ / ตัวชี้วัดไปสู่การเรีนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรีนซึ่งผู้สอนสามารถใช้แนวคิดของการออกแบบหน่วยการเรีนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) ในการออกแบบหน่วยการเรีนรู้ ซึ่งการออกแบบหน่วยการเรีนรู้แบบย้อนกลับ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดเป้าหมายการเรีนรู้ เป็นขั้นตอนสำคัญ ซึ่งครูผู้สอนต้องกำหนดเป้าหมายการเรีนรู้ที่ต้องการให้ผู้เรีนบรรลุตามมาตรฐานการเรีนรู้ / ตัวชี้วัดและนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรีนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

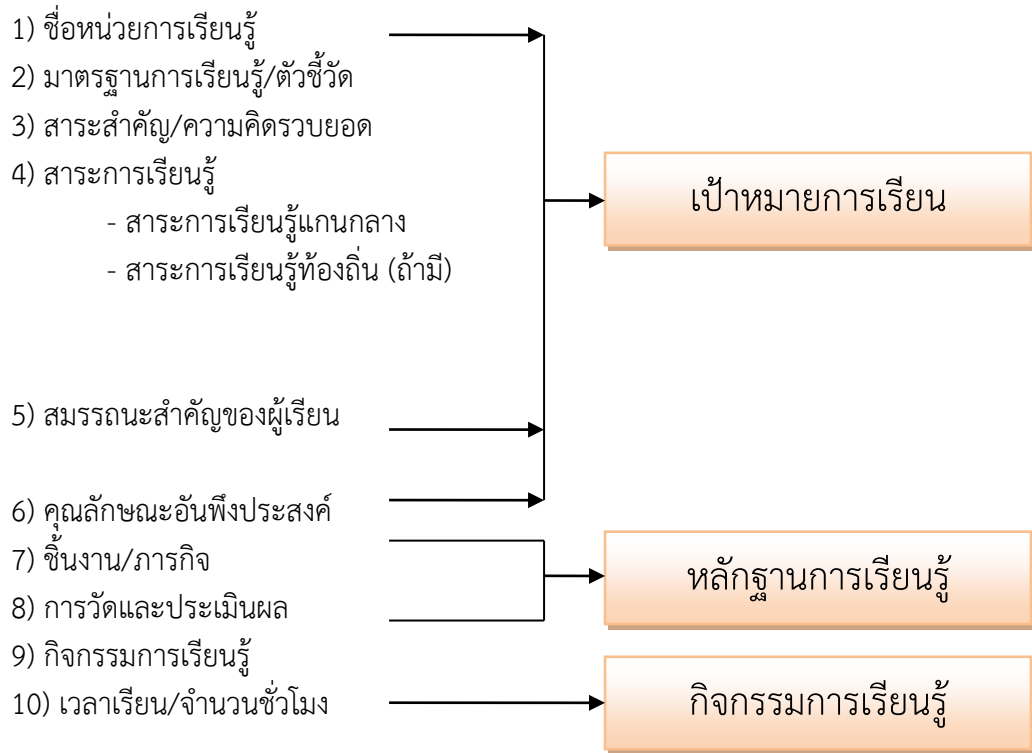
ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดหลักฐานการเรีนรู้ จากเป้าหมายการเรีนรู้ การที่จะรู้ว่าผู้เรีนบรรลุมาตรฐานการเรีนรู้ / ตัวชี้วัด ต้องมีหลักฐานร่องรอยของชิ้นงาน / ภาระงานเพื่อยืนยันว่าผู้เรีนเกิดการเรีนรู้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ซึ่งอาจเป็นผลงานหรือผลการปฏิบัติงานของผู้เรีน หรือการผลิตชิ้นงานได้อย่างสร้างสรรค์ด้วยตัวของผู้เรีนเอง

ขั้นตอนที่ 3 การออกแบบกิจกรรมการเรีนรู้ เป็นการออกแบบกิจกรรมการเรีนรู้เพื่อให้ผู้เรีนเกิดการเรีนรู้ตามเป้าหมายการเรีนรู้ สามารถสร้างชิ้นงาน / ภาระงานซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่จะนำไปสู่ผู้เรีนบรรลุเป้าหมายและสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรีนเกิดคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1. ความสำคัญของหน่วยการเรีนรู้

หน่วยการเรีนรู้เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการนำหลักสูตรสถานศึกษาเข้าสู่ชั้นเรีน การออกแบบหน่วยการเรีนรู้ต้องเป็นหน่วยการเรีนรู้ที่อิงมาตรฐานเช่นเดียวกับหลักสูตร ในการออกแบบหน่วยการเรีนรู้ ครูผู้สอนสามารถพิจารณาเลือกออกแบบได้หลายวิธี แต่ควรครอบคลุมขั้นตอนการออกแบบ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเรีนรู้ หลักฐานการเรีนรู้และกิจกรรมการเรีนรู้ สำหรับแนวคิดหนึ่งที่สามารถนำไปเป็นแนวทางการออกแบบหน่วยการเรีนรู้ คือ การออกแบบย้อนกลับ (Backward design) โดยในการกำหนดเป้าหมายการเรีนรู้ ความมีการกำหนดความเข้าใจที่คงทน (Enduring Understanding) ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจที่ฝังแน่นติดอยู่ในตัวผู้เรีนอันเกิดจากการเรีนรู้ที่ผ่านกิจกรรมตามหน่วยการเรีนรู้นั้นๆ ติดตัวผู้เรีนไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ (Grant Wiggins and Jay McTighe P.1950)

การออกแบบหน่วยการเรีนรู้ ต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของมาตรฐานการเรีนรู้/ตัวชี้วัดที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรีนรู้ร่วมกันได้ รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรีนรู้ในหน่วยการเรีนรู้ต้องสามารถนำพาผู้เรีนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรีนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ด้วย หน่วยการเรีนรู้ควรมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

หลักฐานสำคัญของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ คือ ทุกองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

2. องค์ประกอบหน่วยการเรียนรู้

1. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ต้องสะท้อนให้เห็นถึงสารระสำคัญ/ความคิดรวบยอด หรือประเด็นหลักในหน่วยการเรียนรู้ นั้นๆ ดังนั้นชื่อหน่วยการเรียนรู้ควรมีลักษณะดังนี้

- 1.1) น่าสนใจ อาจเป็นประเด็นปัญหา ข้อคำถามหรือข้อโต้แย้งที่สำคัญ
- 1.2) สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของผู้เรียน
- 1.3) เหมาะสมกับวัย ความน่าสนใจและความสามารถของผู้เรียน

2. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ที่นำมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันได้ ซึ่งอาจมาจากกลุ่มสารระการเรียนรู้เดียวกันหรือต่างกลุ่ม สารระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดบางตัวอาจต้องฝึกซ้ำเพื่อให้เกิดความชำนาญ จึงสามารถอยู่ในหน่วยการเรียนรู้มากกว่าหนึ่งการเรียนรู้ได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้บรรลุตาม มาตรฐานมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

3. สารระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

สารระสำคัญ/ความคิดรวบยอดได้จากการวิเคราะห์แก่นความรู้แต่ละมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดรวมถึงสารระการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดในหน่วยการเรียนรู้

4. สารระการเรียนรู้

สารระการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการจัดการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ประกอบด้วย สารระการเรียนรู้แกนกลาง และสารระการเรียนรู้ท้องถิ่น(ถ้ามี)

5. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนวิเคราะห์ได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นผลจากการนำมาตราฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดจนสอดคล้องกับทักษะ/กระบวนการตามธรรมชาติวิชา

6. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์วิเคราะห์ได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และกลุ่มสารระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลจากการนำมาตราฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

7. ชิ้นงาน/ภาระงาน

ชิ้นงาน/ภาระงานที่กำหนดต้องสะท้อนถึงความสามารถของผู้เรียนจากการใช้ความรู้และทักษะที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้

ชิ้นงาน/ภาระงานอาจเป็นสิ่งที่ผู้สอนกำหนดให้ หรือครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงานต้องแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นร่องรอยหลักฐานแสดงว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้

ชิ้นงาน/ภาระงานอาจจะเกิดขึ้นได้ในระหว่างการจัดการเรียนรู้หรือชิ้นงาน/ภาระงานรวบยอด แต่ต้องแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้ันความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้นั้น ออกมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม

ตัวอย่างชิ้นงาน/ภาระงาน

ชิ้นงาน เช่น รายงานเรียงความ จดหมาย โคลง กลอน หนังสือเล่มเล็ก ภาพวาด แผนภาพ แผนผัง แผนภูมิ กราฟ ตาราง งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง แฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

ภาระงาน เช่น การพูด/รายงานปากเปล่า การอภิปราย การอ่าน การกล่าวรายงาน ใ้ว่าที่ ร้องเพลง เล่นดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ฯลฯ

งานมีลักษณะผสมผสานกันระหว่างชิ้นงาน/ภาระงาน เช่น โครงการ การทดลอง การสาธิต ละคร วิทยุทัศน์

8. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การวัดและประเมินผลระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล ตลอดจนเกณฑ์การประเมินต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนด ในหน่วยการเรียนรู้ครูผู้สอนและผู้เรียนควรร่วมกันสร้างเกณฑ์ การประเมินชิ้นงาน/ภาระงานหรือการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพผู้เรียน

9. กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรี่ยนรู้เป็นเทคนิค/วิธีการจัดการเรี่ยนรู้ ซึ่งจะนำผู้เรี่ยนไปสู่การสร้างชิ้นงาน/
ภาระงาน เกิดทักษะ (สมรรถนะสำคัญของผู้เรี่ยน) กระบวนการตามธรรมชาติวิชา และคุณลักษณะ
อันพึงประสงค ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรี่ยนรู้/ตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดไว้ในหน่วยการเรี่ยนรู้

10. เวลาเรี่ยน/จำนวนชั่วโมง

เวลาการจัดกิจกรรมการเรี่ยนรู้แต่ละหน่วยการเรี่ยนรู้จะต้องวิเคราะห์ความเหมาะสมของ
กิจกรรมการเรี่ยนรู้ให้สอดคล้องกับจำนวนมาตรฐานการเรี่ยนรู้/ตัวชี้วัดที่ปรากฏในหน่วยการเรี่ยนรู้
จากโครงสร้างรายวิชา

3. การจัดทำหน่วยการเรี่ยนรู้

การจัดทำหน่วยการเรี่ยนรู้มีแนวทางในการปฏิบัติดังนี้

1) สร้างความรู้ความเข้าใจ

1.1) ควรทำความเข้าใจกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช
2551 จุดเน้นคุณภาพผู้เรี่ยน สารระการเรี่ยนรู้ท้องถิ่นของเขตพื้นที่การศึกษา (ถ้ามี) หลักสูตร
สถานศึกษา กลุ่มสารระการเรี่ยนรู้ที่รับผิดชอบ และองค์ประกอบที่สำคัญของหน่วยการเรี่ยนรู้

1.2) ควรรู้ว่าในแต่ละกลุ่มสารระการเรี่ยนรู้ที่จะจัดการเรี่ยนรู้นั้นประกอบไปด้วย
มาตรฐานการเรี่ยนรู้/ตัวชี้วัดจำนวนเท่าไร สารระการเรี่ยนรู้ที่ได้จากคำอธิบายรายวิชา สมรรถนะ
สำคัญของผู้เรี่ยน คุณลักษณะอันพึงประสงคตามหลักสูตร และธรรมชาติของกลุ่มสารระการเรี่ยนรู้

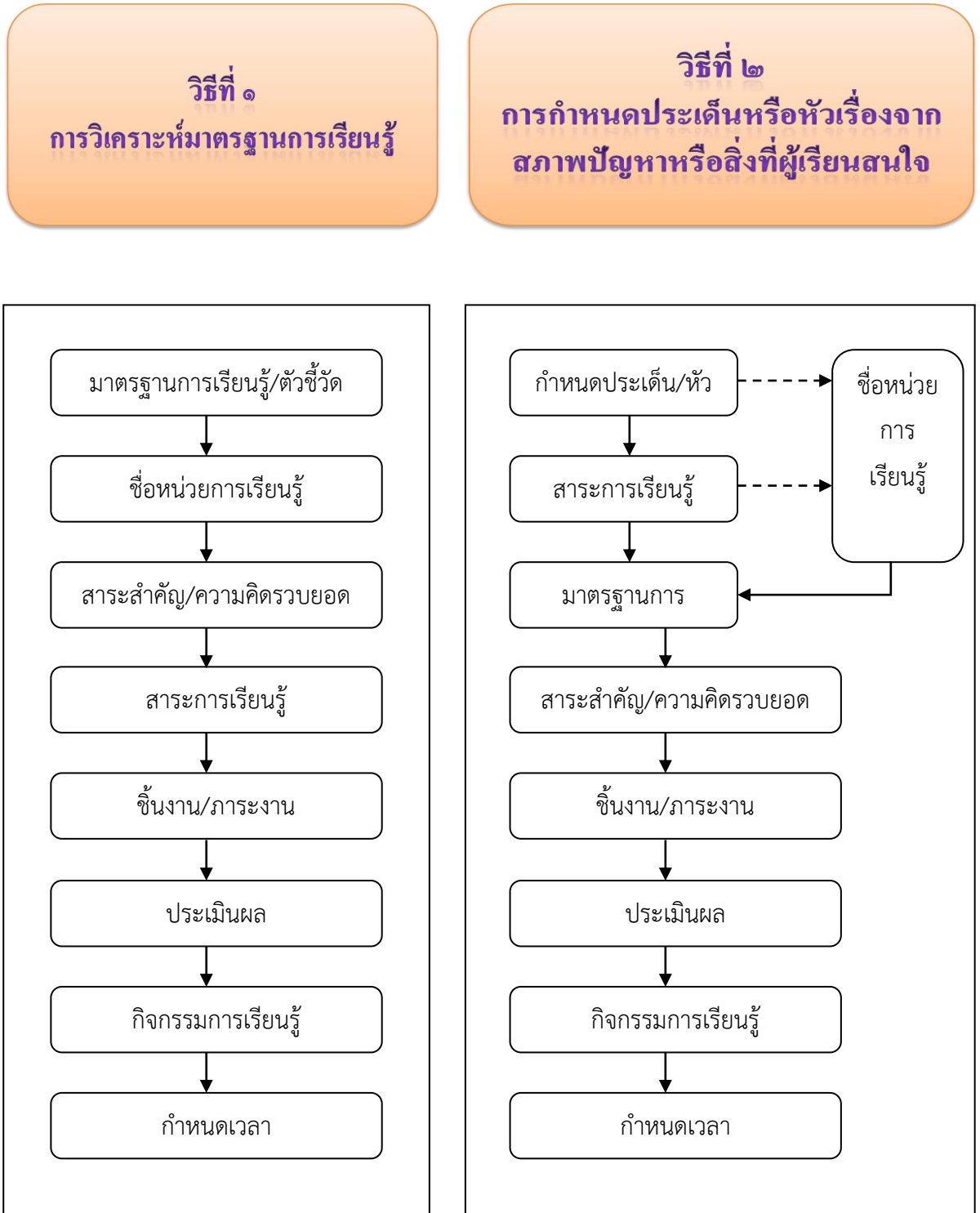
1.3) ควรรู้วิธีการออกแบบหน่วยการเรี่ยนรู้ซึ่งสามารถจัดทำได้หลายลักษณะแต่ต้อง
ยึดมาตรฐานการเรี่ยนรู้/ตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรี่ยน หน่วยการเรี่ยนรู้สามารถ
ออกแบบได้ 2 วิธีคือ

วิธีที่ 1 ออกแบบหน่วยการเรี่ยนรู้ เริ่มจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรี่ยนรู้/ตัวชี้วัด

วิธีที่ 2 ออกแบบหน่วยการเรี่ยนรู้ เริ่มต้นจากการกำหนดประเด็น/หัวเรื่อง จาก
สภาพปัญหาหรือสิ่งที่ผู้เรี่ยนสนใจ

การออกแบบหน่วยการเรี่ยนรู้ดังกล่าวมาแล้วสามารถดำเนินการได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

แผนภาพที่ 9 แสดงวิธีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

ตัวอย่างกิจกรรมการอบรม แผนการฝึกอบรม ตอนที่ 5 เรื่อง “หน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานวิชาประวัติศาสตร์”

สาระสำคัญ

1. ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. แนวทางการจัดทำหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานวิชาประวัติศาสตร์

กิจกรรมการฝึกอบรม

รูปแบบกิจกรรม

1. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมฟังคำบรรยายเรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานตาม
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในรายวิชาประวัติศาสตร์โดย Click ที่ บท
บรรยาย
2. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการศึกษาด้วยตนเอง และศึกษาเพิ่มเติมจาก
ใบความรู้ที่ 5.1 เรื่อง การจัดทำหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน) โดย Click ที่ เอกสารประกอบการ
ฝึกอบรม
3. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถสืบค้นจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ โดยใช้คำสำคัญ
 - หน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน
 - หน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานวิชาประวัติศาสตร์ หรือศึกษาที่

<http://www.curriculum51.net>

4. หลังจากนั้นผู้เข้ารับการอบรมร่วมสนทนาในกระดานสนทนา (Web Board) ในประเด็น
ประเด็นที่ 5.1 องค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานประกอบด้วยอะไรบ้าง
ประเด็นที่ 5.2 ท่านมีแนวทางในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานให้บรรลุ
เป้าหมายตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดในวิชาประวัติศาสตร์อย่างไร
5. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมศึกษาความรู้เพิ่มเติมจากใบความรู้ที่ 5.2 เรื่องตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้
อิงมาตรฐาน แล้วนำไปประยุกต์ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์นำไปใช้ในการจัดการ
เรียนการสอนแล้วนำไปแลกเปลี่ยนร่วมสนทนากันในกระดานสนทนา (Web board) ในประเด็น
ประเด็นที่ 5.3 ท่านมีเทคนิคในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์อย่างไร
ประเด็นที่ 5.4 ผลของการนำหน่วยการเรียนรู้วิชาประวัติศาสตร์ไปใช้ในการจัดการ
เรียนการสอนเป็นอย่างไร มีปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขอย่างไร
6. ผู้เข้ารับการฝึกอบรมทำแบบทดสอบหลังการอบรม โดย Click ที่ “แบบทดสอบหลังการ
อบรม”

4. สื่อประกอบการฝึกอบรม

- 1.บทเรียน E-Training
2. ใบความรู้อี 5.1 เรื่อง การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน
- 3.ใบความรู้อี 5.2 เรื่อง ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน

5. การวัดการประเมินผล

วิธีการวัดผล

1. การเข้าร่วมกิจกรรมในกระดานสนทนา (Web board)
2. แบบทดสอบรายวิชา
3. การทำแบบทดสอบก่อนการฝึกอบรมและหลังการฝึกอบรม

เกณฑ์การประเมินผล

ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะมีผลการผ่านการฝึกอบรม เมื่อ

1. จำนวนกิจกรรมที่เข้าร่วมในกระดานสนทนา (Web board) ไม่น้อยกว่า 2 กิจกรรม
2. ผลการทดสอบหลังการฝึกอบรม ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 70

สรุป

หน่วยการเรียนรู้อเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการนำหลักสูตรสถานศึษาเข้าสู่ชั้นเรียน การออกแบบหน่วยการเรียนรู้อต้องเป็นหน่วยการเรียนรู้อที่อิงมาตรฐานเช่นเดียวกับหลักสูตร ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้อ ครูผู้สอนสามารถพิจารณาเลือกออกแบบได้หลายวิธี แต่ควรครอบคลุมขั้นตอนการออกแบบ 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้อ หลักฐานการเรียนรู้อและกิจกรรมการเรียนรู้อ โดยต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้อ/ตัวชี้วัดที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้อร่วมกันได้ รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อในหน่วยการเรียนรู้อต้องสามารถนำพาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ด้วย

หลังจากศึษาเนื้อหาสาระเรื่องอี 5 แล้ว โปรดปฏิบัติใบงานอี 5

ใบงานที่ 1

ชื่อหลักสูตร TEPE-209 สารระการเรียนรู้อัจฉริยะศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม: โครงการประวัติศาสตร์
ตอนที่ 1 คุณค่าของประวัติศาสตร์

คำสั่งให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กำหนดให้มีความสอดคล้องและถูกต้อง

ข้อความ	หลักฐานที่เป็น ลายลักษณ์ อักษร	หลักฐานที่ไม่ เป็นลายลักษณ์ อักษร	หลักฐาน ขั้นต้น	หลักฐาน ขั้นรอง
1. จารึก				
2. โครงกระดูกมนุษย์				
3. เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง				
4. หนังสือที่เป็นเรื่องราวในอดีตซึ่ง รวบรวม มาจากเอกสาร				
5. ภาพวาดหัวหน้าคณะทูตฝรั่งเศสเข้า เฝ้าถวาย พระราชสาสน์แด่สมเด็จพระนารายณ์ มหาราช				
6. บทความทางวิชาการ				
7. เงินพดด้วง				
8. หนังสือการเมืองไทยสมัยพระ นารายณ์ ของนิธิ เลี้ยวตรงศรี				
9. ภาพถ่ายเหตุการณ์ 14 ต.ค 2536				
10. กฎหมายตราสามดวง				

ข้อมูลจาก <http://testmor2.wordpress.com/>

ใบงานที่ 2.1

ชื่อหลักสูตร TEPE-209 สารระการเรี่ยนรู้สังคคศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม: โครงการประวัติศาสตร
ตอนที่ 2.1วิธีการทางประวัติศาสตร

คำสั่ง

1. รวมนอภิปรายว่าหลักฐานในการศึกษาประวัติศาสตรสมัยรัตนโกสินทรได้จากที่ใดบ้าง
2. แบ่งกลุม ให้แต่ละกลุมกำหนดหัวข้อที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตรมา 1 หัวข้อ จากนั้นใช้วิธีการทางประวัติศาสตรในการศึกษาเรื่องราวและจัดทำเป็นรายงาน และส่งตัวแทนออกมานำเสนอ

ใบงานที่ 2.2

ชื่อหลักสูตร TEPE-209 สารระการเรี่ยนรู้สังคคศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม: โครงการนประวัตศาศตร
ตอนที่ 2.2โครงการนทางประวัตศาศตร

คำสั่ง

ให้เขียนโครงการนเกี่ยวกับการรวบรวมประวัตศาศตรนสมัยรัตนโกสินทรตอนปลาย โดย
รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา บทความให้ครบถ้วนสมบูรณ์ตามหัวข้อที่กำหนดให้ดังนี้

- ชื่อโครงการน
- ชื่อผู้จัดทำ
- ชื่อครุที่ปรึกษา
- บทคัดย่อ
- หลักการ/เหตุผล/ที่มาของโครงการน
- วัตถุประสงค์
- สมมุติฐานการศึกษาถ้ามี
- วิธีศึกษา (แต่ละชั้นตอน)
- ผลการศึกษา (แต่ละชั้นตอน)
- อภิปรายผล
- สรุปลผลการศึกษา
- กิตติกรรมประกาศ
- เอกสารอ้างอิง

ใบงานที่ 3

ชื่อหลักสูตร TEPE-209 สารระการเรียนรู้สังคคศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม: โครงการานประวัติศาสตร
ตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะการคิดในวิชาประวัติศาสตร

คำสั่ง จงยกตัวอย่างแนวการสอนที่พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนในวิชา
ประวัติศาสตรมา 1 หัวข้อ โดยมีรายละเอียดที่ต้องระบุดังนี้

จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1.....
- 2.....
- 3.....

กระบวนการ	กิจกรรมการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน

- 1.....
- 2.....
- 3.....

การวัดและประเมินผล

- 1.....
- 2.....
- 3.....

ใบงานที่ 4

ชื่อหลักสูตร TEPE-209 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม: โครงการประวัติศาสตร์
ตอนที่ 4 สอนประวัติศาสตร์อย่างไรให้ได้ผล

คำสั่งจยกตัวอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนตามรูปแบบ CIPPA
MODEL โดยยกตัวอย่างหัวข้อในวิชาประวัติศาสตร์ไทยมา 1 หัวข้อ โดยระบุรายละเอียดดังนี้

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนตามรูปแบบ (CIPPA MODEL)

เรื่อง

ตัวชี้วัด

กิจกรรมการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 การทบทวนความรู้เดิม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นที่ 2 การแสวงหาความรู้ใหม่

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นที่ 3 การศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล/ความรู้ใหม่และเขียนโยงความรู้ใหม่กับความรู้
เดิม

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นที่ 4 การแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม

.....
.....
.....
.....
.....

ขั้นที่ 5 การสรุปและจัดระเบียบความรู้

.....
.....
.....
.....
.....

ขั้นที่ 6 การปฏิบัติและ/หรือการแสดงผลงาน

.....
.....
.....
.....
.....

ขั้นที่ 7 การประยุกต์ใช้ความรู้

.....
.....
.....
.....
.....

ใบงานที่ 5

ชื่อหลักสูตร TEPE-209 สารการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม: โครงการประวัติศาสตร์
ตอนที่ 5 หน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐานวิชาประวัติศาสตร์

คำสั่งจรรยาบรรณวิธีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ให้ถูกต้องและครบถ้วน

วิธีที่ ๑
การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้

วิธีที่ ๒
การกำหนดประเด็นหรือหัวเรื่องจาก
สภาพปัญหาหรือสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ

